सूरतुल मोमिनून-२३

سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ

सूरः मोमिनून मक्कामा अवतरित भएको तथा यसमा ११८ आयतहरू तथा ६ रूकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

शुभारम्भ गर्दछु अल्लाहको नामबाट जो अत्यन्त दयालु एवं कृपालु छ ।

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ①

(१) निःसन्देह ईमानवालाहरूले सफलता प्राप्त गरे ।[1]

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ②

(२) जो आफ्ना नमाज़मा विनम्रता गर्दछन् ।[2]

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ③

(३) जो व्यर्थका कुराहरूबाट मुख फर्काउँछन् ।[3]

[1] فلاح को शाब्दिक अर्थ हो चिर्नु, काट्नु, कृषकलाई पनि فلاح भनिन्छ किनभने त्यो धर्तीलाई चिरफार गरी त्यसमा विउ छर्छ। مُفْلِحٌ (सफल) पनि त्यो हुन्छ जो दुखहरूलाई काट्दै (सहँदै) लक्ष्यसम्म पुग्दछ, अथवा सफलताको मार्ग त्यसको लागि खुल्दछ, त्यसको लागि बन्द हुँदैन । धर्मको दृष्टिले सफल त्यो छ, जो दुनियाँमा छँदा आफ्नो प्रभुलाई प्रसन्न गर्दछ तथा त्यसको प्रतिफल स्वरूप आख़िरतमा अल्लाहको दया तथा कृपाको अधिकारी बन्दछ । त्यसका साथ-साथै सांसारिक सुख-सुविधा पनि उपलब्ध हुन्छ त त्यो अल्लाहको महिमा हो अन्यथा मूल सफलता त आख़िरतकै सफलता हो चाहे दुनियावाला यसका विपरीत सांसारिक सुख-सुविधाहरूबाट सम्पन्नलाई नै सफलता ठान्दछन् । आयतमा ती ईमानवालाहरूलाई सफलताको शुभ-सूचना दिइएको छ जसमा लिखित गुण हुनेछन् । जस्तै अगाडीको आयत हेर्नुस् ।

[2] خشوع बाट तात्पर्य हृदय तथा अंगहरूको एकाग्रता तथा लीनता हो । हार्दिक एकाग्रता यो हो कि नमाज़को स्थितिमा जानी-जानी विचार तथा शंकाहरूबाट हृदयलाई सुरक्षित राखोस् तथा अल्लाहको महिमा तथा महानताको चित्र आफ्नो हृदयमा बसाल्ने प्रयत्न गरोस् । अङ्ग तथा तनमनको एकाग्रता यो हो कि यताउता नहेरुन्, खेलकूद नगरून्, कपाल तथा वस्त्रलाई सिंगार्नमा नलागिरहून् । बरु भय, विनम्रता, तथा चिन्तनको यस्तो अवस्था हो, जस्तो साधारणतया राजा अथवा कुनै ठूलो मान्छेको समक्ष हुन्छ ।

[3] لغــو प्रत्येक त्यो कार्य तथा प्रत्येक त्यो कुरो हो जसको कुनै लाभ नहोस् अथवा त्यसमा सांसारिक अथवा धार्मिक हानिहरू हुन् । यिनीबाट बच्नुको अर्थ हो कि यिनीहरूतिर ध्यान पनि नदिइयोस् न कि तिनलाई अपनाइयोस् अथवा नगरियोस् ।

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَوٰةِ فَٰعِلُونَ ﴿٤﴾

(४) जो ज़कात (धर्मदान) तिर्नेवाला हुन् ।[1]

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَٰفِظُونَ ﴿٥﴾

(५) जो आफ्ना गुप्ताङ्गहरूको रक्षा गर्नेवाला हुन् ।

إِلَّا عَلَىٰٓ أَزْوَٰجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾

(६) आफ्ना पत्नी तथा स्वामित्वमा रहेका दासीहरूबाहेक, नि:सन्देह यिनी निन्दीत गरिने मध्येका होइनन् ।

فَمَنِ ٱبْتَغَىٰ وَرَآءَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْعَادُونَ ﴿٧﴾

(७) यसका अतिरिक्त जो अन्य खोज्दछन् न सीमा उल्लंघन गर्नेवाला हुन् ।[2]

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَٰنَٰتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَٰعُونَ ﴿٨﴾

(८) जो आफ्ना धरोहर तथा वचनको रक्षा गर्नेवाला हुन् ।[3]

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾

(९) जो आफ्ना नमाज़हरूको सुरक्षा गर्दछन् ।[4]

أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْوَٰرِثُونَ ﴿١٠﴾

(१०) यी नै उत्तराधिकारी हुन् ।

---

[1]यसबाट तात्पर्य केही विद्वानको निकट अनिवार्य ज़कात हो (जसको विवरण अर्थात् त्यसको मात्रा तथा ज़कातको दर यद्यपि मदीनामा भनियो तैपनि) यसको आदेश मक्कामा नै दिइएको थियो तथा केही धर्मविदका निकट यस्ता कर्महरूलाई अपनाउनु हो जसबाट मनको शुद्धि तथा व्यवहार एवं चरित्रको स्वच्छता हो ।

[2]यसबाट ज्ञात भयो कि متعه (मुतआ) को इस्लाममा कदापि आज्ञा छैन । तथा कामवासनाको तृप्तिको लागि केवल दुईटै उचित विधि छन् । पत्नीसित सहवास गरेर अथवा दासीहरूसित कामवासनाको तृप्ति गरेर, बरु अब केवल पत्नी यस कार्यको लागि रहेको छ किनभने परिभाषित दासीको अस्तित्व अहिले समाप्त छ, यद्यपि जतिखेर पनि परिस्थिति उत्पन्न हुन्छन् त पत्नी सरह त्यससित सहवास मान्य हुनेछ ।

[3]أمانات बाट तात्पर्य निर्धारित ड्यूटी (कार्य-कर्तव्य) लाई पूरा गर्नु, गुप्त कुरा तथा मालको सुरक्षा हो तथा वचनहरूको पालनामा अल्लाहसित गरिएका वचन तथा मनुष्यहरूसित गरिएका वचन एवं सन्धि दुबै सम्मिलित छन् ।

[4]अन्तमा पुन: नमाज़हरूको सुरक्षाको सफलताका लागि आवश्यक भनिएको छ, जसबाट नमाज़को महत्व स्पष्ट हुन्छ । परन्तु आज मुसलमानको निकट अन्य पुण्य कर्महरू जस्तै यसको कुनै महत्व विशेष रहेको छैन ।

الَّذِيْنَ يَرِثُوْنَ الْفِرْدَوْسَ ؕ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ⑪

(११) जो फ़िरदौस (स्वर्गको उच्च श्रेणी) का उत्तराधिकारी हुनेछन्, जहाँ उनीहरू सधैं वास गर्नेछन् ।[1]

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلٰلَةٍ مِّنْ طِيْنٍ ⑫

(१२) तथा निःसन्देह हामीले मनुष्यलाई सुकेको साह्रो माटोको सारबाट उत्पन्न गऱ्यौं ।[2]

ثُمَّ جَعَلْنٰهُ نُطْفَةً فِيْ قَرَارٍ مَّكِيْنٍ ⑬

(१३) त्यसपछि हामीले त्यसलाई वीर्य बनाएर सुरक्षित स्थानमा राखिदियौं ।[3]

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظٰمًا فَكَسَوْنَا الْعِظٰمَ لَحْمًا ۗ ثُمَّ اَنْشَاْنٰهُ خَلْقًا اٰخَرَ ؕ فَتَبٰرَكَ اللّٰهُ

(१४) त्यस पश्चात वीर्यलाई हामीले जमेको रगत बनायौं, अनि त्यस रगतको डल्लोलाई मासुको टुक्रा बनायौं । त्यसपछि मासुको टुक्रामा अस्थिहरू (हड्डीहरू) बनायौं, अनि अस्थिहरूमाथि मासु चढाइदियौं ।[4] त्यसपश्चात एउटा अन्य रूपमा त्यसलाई

---

[1] यस वर्णित गुणहरूले युक्त ईमानवाला नै सफल हुनेछन् जो स्वर्गका उत्तराधिकारी अर्थात अधिकारी हुनेछन् । स्वर्ग पनि, "जन्नतुल फ़िरदौस", जुन स्वर्गको सर्वोच्च स्थान हो जहाँबाट स्वर्गका नदीहरू निस्कन्छन् (सहीह बुख़ारी किताबुल जिहाद बाबु दर्जातिल मुज़ाहिदीन फी सबीलिल्लाहे व किताबुत् तौहीद बाब वकान अर्शुहू अलल माअे ।

[2] माटोले पैदा गर्नुको अर्थ आदि पुरुष आदमको माटोबाट उत्पत्ति हो अथवा मनुष्य जो भोजन पनि खान्छ त्यो सबै माटोमा नै पैदा हुन्छ, यस आधारमा त्यस वीर्यको मूलतत्व जुन मनुष्यको उत्पत्तिको कारण बन्दछ, माटो नै हो ।

[3] सुरक्षित स्थानबाट तात्पर्य माताको गर्भाशय हो, जहाँ नौं महिनासम्म बच्चा बडो सुरक्षित रूपले पालन हुन्छ ।

[4] यसको केही विवरण सूरः हजमा गुज्रिसकेको छ । यहाँ त्यसलाई पुनः वर्णन गरिएको छ । तैपनि त्यहाँ مُخَلَّقَةٍ को जुन वर्णन थियो, यहाँ त्यसको व्याख्या مُضْغَة लाई अस्थिहरूमा परिवर्तित गर्नु तथा अस्थिहरूलाई मांस पहिराउनु (चढाउनु) बाट गरिएको छ مُضْغَة मासुलाई अस्थिहरूमा परिवर्तित गर्नुबाट उद्देश्य मानवको ढाँचालाई सुदृढ आधारमा खडा गर्नु हो । किनभने मात्र मासुमा कुनै दृढता तथा कठोरता हुँदैन । परन्तु यदि त्यसलाई मात्र हड्डीहरूको ढाँचा नै बनाएको भए मनुष्यमा त्यो सुन्दरता एवं आकर्षण हुँदैनथ्यो जुन प्रत्येक मानवमा विद्यमान छ । यसकारण ती अस्थिहरूमा एउटा विशेष अनुपात तथा मात्रामा मासु चढाइएको छ कहीं अधिक तथा कहीं कम, ताकि त्यसका आकार-प्रकारमा असन्तुलन एवं भद्दापन उत्पन्न नहोस् । बरु त्यो सुन्दरता एवं आकर्षणको नमूना तथा

أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾

उत्पन्न गरिदियौं ।[1] मंगलमय छ त्यो अल्लाह जो सबभन्दा राम्रो उत्पत्ति गर्नेवाला छ ।[2]

ثُمَّ إِنَّكُم بَعْدَ ذَٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ﴿١٥﴾

(१५) यसका पश्चात फेरि तिमी सबै अवश्य मर्नेछौ ।

ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾

(१६) अनि क़ेयामतका दिन नि:सन्देह तिमी सबै उठाइनेछौ ।

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

(१७) तथा हामीले तिमीमाथि सात आकाश बनाएका छौं,[3] तथा हामी सृष्टिबाट अचेत छैनौं ।[4]

सृष्टिको उत्कृष्ट नमूना हो । यसै कुरालाई क़ुरआनमा अन्य स्थानमा यसप्रकारले वर्णन गरिएको छ ।

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾

"हामीले मनुष्यलाई सुन्दर रूप अर्थात् अत्याधिक राम्रो योग अथवा धेरै राम्रो ढाँचामा बनायौं ।" (सुर: अत्तीन-४)

[1]यसबाट तात्पर्य त्यो शिशु हो जो नौं महिना पश्चात एउटा विशेष रूप लिएर माताको गर्भबाट जन्म लिन्छ तथा हिड्ने-डुल्ने शक्तिका साथ सुन्ने तथा देख्ने एवं बोधका शक्तिहरू पनि त्यसका साथ हुन्छन् ।

[2]خالقين यहाँ ती صانعين का अर्थहरूमा छन्, जुन विशेष मात्रामा द्रव्यहरूलाई जोडेर कुनै एउटा वस्तु तयार गर्दछ । अर्थात् ती सबै शिल्पकारहरूमा अल्लाहजस्तो पनि कोही शिल्पी छ, जो यसप्रकार शिल्पकारीको नमूना प्रस्तुत गर्न सकोस् जुन अल्लाह तआलाले मानवको रूपमा प्रस्तुत गरेको छ ? परन्तु सबभन्दा अधिक शुभ तथा मङ्गलमय त्यो अल्लाह नै छ जुन सबै शिल्पकारहरूभन्दा ठूलो तथा सबैभन्दा राम्रो शिल्पकारी छ ।

[3]طرائق बहुवचन हो طريقة को, तात्पर्य आकाश हो । अरबहरू तल-माथि भएको कुरोलाई पनि طريقة भन्दछन् । आकाश पनि तल-माथि छ यसकारण तिनलाई طرائق भन्यो । अथवा طريقة को अर्थ मार्ग हो, आकाश फरिश्ताहरूको आउने-जाने अथवा ताराहरूको घुम्ने मार्ग हो, यसकारण उनीहरूलाई طرائق भनियो ।

[4]خلق बाट तात्पर्य مخلوق हो । अर्थात् आकाशहरूलाई पैदा गरी हामी आफ्नो धर्तीको सृष्टिबाट अचेत भएनौं बरु हामीले आकाशहरूलाई धर्तीमाथि खस्नबाट सुरक्षित राखेका छौं ताकि सृष्टिको नाश नहोस् । अथवा अर्थ यो हो कि हामी सृष्टिका समस्याहरू तथा उनका जीवन उपयोगी आवश्यकताहरूबाट अचेत भएका छैनौं, बरु हामी तिनका प्रबन्ध गर्दछौं । (फ़तहुल क़दीर)

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَّاهُ فِي الْأَرْضِ ۖ وَإِنَّا عَلَىٰ ذَهَابٍ بِهِ لَقَادِرُونَ ﴿١٨﴾

(१८) तथा हामी एउटा उचित मात्रामा आकाशबाट पानी वर्षाउँछौं,[१] अनि त्यसलाई धर्तीमाथि रोकिदिन्छौं,[२] तथा हामी त्यसलाई लग्नमा निश्चय सामर्थ्यवान छौं ।[३]

فَأَنْشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ لَكُمْ فِيهَا فَوَاكِهُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿١٩﴾

(१९) यसै पानीद्वारा हामी तिम्रा निम्ति खजूर तथा अंगूरहरूका बगैंचा पैदा गर्दछौं ताकि तिम्रा निम्ति तिनीहरूमा धेरै फल हुन्छन्, तिनै मध्येबाट तिमी खान्छौ पनि ।[४]

तथा केही विद्वानहरूले यो भावार्थ वर्णन गरेका छन् कि धर्तीबाट जे-जति उम्रन्छ अथवा प्रवेश गर्दछ, त्यसैप्रकारले जो ओर्लन्छ तथा माथि उक्लिन्छ, सबै त्यसको ज्ञानमा छ तथा प्रत्येक वस्तुमाथि त्यो दृष्टि राख्दछ तथा प्रत्येक स्थानमा त्यो आफ्नो ज्ञानको आधारमा तिमीसँग हुन्छ । (इब्ने कसीर)

[१]अर्थात् न यति अधिक कि विनाश फैलियोस् तथा न यति कम कि पैदावार तथा अन्य आवश्यकताहरूको लागि पर्याप्त नहोस् ।

[२]अर्थात् यो प्रवन्ध पनि गऱ्यो कि सारा पानी परी बगेर नजाओस् बरु हामीले स्रोत, नहर, नदी तथा ताल एवं इनारहरूको रूपमा त्यसलाई सुरक्षित पनि गरेका छौं, (किनकि ती सबैका उद्गम पनि आकाशीय वर्षा नै हो) ताकि ती नदीहरूमा जब वर्षा हुँदैन अथवा यस्ता क्षेत्रहरूमा जहाँ वर्षा कम हुन्छ तथा पानीको आवश्यकता अधिक हुन्छ, तिनीहरूबाट पानी प्राप्त गरियोस् ।

[३]अर्थात् जसरी हामीले आफ्नो दया तथा कृपाले पानीको यस्तो विस्तृत प्रबन्ध गरेका छौं, त्यहीं हामीलाई यो पनि सामर्थ्य छ कि पानीको सतहलाई यति तल गरिदियौं कि तिम्रो लागि त्यसलाई प्राप्त गर्न असम्भव भइहालोस् ।

[४]अर्थात् ती बगैंचाहरूमा अंगूर तथा खजूरका अतिरिक्त अन्य धेरै फल हुन्छन् जसको स्वादले तिमी आनन्द प्राप्त गर्दछौ अथवा केही खान्छौ ।

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِن طُورِ سَيْنَآءَ تَنۢبُتُ بِٱلدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِّلْـَٔاكِلِينَ ۝٢٠

(२०) तथा त्यो वृक्ष जुन सैना नामक पर्वतमा उम्रन्छ जुन तेल निकाल्छ तथा खानेहरूका लागि सालन (तिउन्) हो ।[1]

وَإِنَّ لَكُمْ فِى ٱلْأَنْعَٰمِ لَعِبْرَةً ۖ نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِى بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَٰفِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ۝٢١

(२१) तिम्रो निम्ति चौपाया पशुहरूमा पनि निकै ठूलो शिक्षा छ । तिनका पेटहरूबाट हामी तिमीलाई (दूध) खुवाउँछौं तथा अन्य पनि धेरै लाभ तिम्रा निम्ति उनीहरूका छन्, उनीहरूमध्ये केहीलाई तिमी खान्छौ पनि ।

وَعَلَيْهَا وَعَلَى ٱلْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ۝٢٢

(२२) तथा उनीमाथि एवं डुङ्गाहरूमा तिमी सवार गराइन्छौ ।[2]

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَقَالَ يَٰقَوْمِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُۥٓ ۚ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝٢٣

(२३) निःसन्देह हामीले नूहलाई त्यसका समुदायतिर (रसूल बनाएर) पठायौं । उसले भन्यो हे मेरा जातिका मानिसहरू ! अल्लाहको इबादत (उपासना) गर तथा उसबाहेक तिम्रो कोही पूज्य छैन, के तिमी अल्लाहसित तर्सन्नौ ?

فَقَالَ ٱلْمَلَؤُا۟ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَوْمِهِۦ مَا هَٰذَآ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرِيدُ

(२४) त्यसका समाजका काफिर प्रमुखहरूले स्पष्ट भनिदिए कि यो त तिमी जस्तै मनुष्य हो, यो तिमीमाथि श्रेष्ठता (तथा सम्मान) प्राप्त

[1]यसबाट जैतूनको वृक्ष तात्पर्य छ, जसको रस तेलको रूपमा, फल ब्यंजन (सालन) का रूपमा प्रयोग हुन्छ । (सालन) लाई صبغ (रङ्ग) भनेको छ किनभने रोटी रसमा चोपेर रङ्गाइन्छ । तूर सीना (पर्वत) तथा त्यसका निकटवर्ती क्षेत्र विशेषरूपले यसको उत्तम पैदावारको क्षेत्र हो ।

[2]अर्थात् प्रभुका यी उपहारहरूबाट तिमी लाभान्वित हुन्छौ, के त्यो यस योग्य छैन कि त्यसको कृतज्ञता व्यक्त गर तथा केवल त्यसै एउटाको इबादत (आराधना) तथा आज्ञा पालन गर ?

أَن يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنزَلَ مَلَائِكَةً مَّا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

गर्न चाहन्छ ।[1] यदि अल्लाहलाई नै स्वीकार भएको भए त कुनै फरिश्तालाई अवतरित गर्थ्यो,[2] हामीले त यसलाई आफ्ना पूर्वजहरूको समयमा सुन्दै सुनेनौं ।[3]

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جِنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٢٥﴾

(२५) निःसन्देह यस व्यक्तिलाई उन्माद छ, त तिमी त्यसलाई एउटा निर्धारित समयसम्म ढिल (छुट) देउ ।[4]

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٢٦﴾

(२६) नूहले प्रार्थना गरे कि हे मेरा पालनकर्ता ! यिनीहरूले मलाई झुठ्लाएका छन् । तिमी मेरो सहायता गर ।[5]

[1]अर्थात् यो त तिमी जस्तै मनुष्य हो, यो कसरी नबी तथा रसूल हुनसक्दछ ? तथा यदि यो नबूअत तथा रिसालतको दावी गरिराखेको छ, त यसको मूल उद्देश्य यसबाट तिमीमाथि श्रेष्ठता तथा उच्चता प्राप्त गर्नुछ ।

[2]तथा यदि वास्तवमा अल्लाह आफ्ना रसूलद्वारा हामीलाई यो बुझाउन चाहन्छ कि इबादतका योग्य केवल त्यही छ त त्यसले कुनै फरिश्तालाई रसूल (सन्देशवाहक) बनाएर पठाउँथ्यो न कि कुनै मनुष्यलाई, त्यो आएर हामीलाई एकेश्वरवादको परिभाषा बुझाउँथ्यो ।

[3]अर्थात् यसको एकेश्वरवादको आमन्त्रण एउटा अनौठो आमन्त्रण हो, यसभन्दा अघि हामीले आफ्ना पूर्वजहरूको समयमा त यो सुन्दै सुनेनौं ।

[4]यो हामीलाई तथा हाम्रा पूर्वजहरूका मूर्तिको पूजा गर्नुका कारण मूर्ख तथा निर्बोध ठानिराखेको छ तथा भन्दछ । लाग्छ कि यो स्वयं नै दिवाना (बउलाहा) हो, यसलाई एक समयसम्म छुट (मोहलत) देउ, मृत्युसँगै यसको आमन्त्रण पनि भइहाल्नेछ । अथवा सम्भव छ कि यसको बहुलट्ठीपना समाप्त होस् तथा यस आमन्त्रणलाई छोडिदेओस् ।

[5]साढे नौ सय वर्षसम्म सतर्क गर्नु तथा आमन्त्रण दिनुका पश्चात अन्त्यमा प्रभुसित प्रार्थना गरे : ﴿فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانتَصِرْ﴾

"(नूहले प्रभुसित प्रार्थना गरे, म पराजित तथा कमजोर छु, मेरो सहायता गर ।"(सूरः अल-क़मर-१०)

अल्लाह तआलाले प्रार्थना स्वीकार गऱ्यो तथा आदेश दियो कि मेरो संरक्षता तथा निर्देश बमोजिम डुङ्गा बनाउ ।

فَأَوْحَيْنَآ إِلَيْهِ أَنِ ٱصْنَعِ ٱلْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَإِذَا جَآءَ أَمْرُنَا وَفَارَ ٱلتَّنُّورُ فَٱسْلُكْ فِيهَا مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ ٱثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ ٱلْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَٰطِبْنِى فِى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِنَّهُم مُّغْرَقُونَ ﴿٢٧﴾

(२७) त हामीले उनीतिर प्रकाशना पठायौं कि तिमी हाम्रा आँखाका समक्ष हाम्रा प्रकाशना बमोजिम एउटा डुङ्गा बनाउ । जब हाम्रो आदेश आईपुग्छ[1] तथा तन्दूर (तूफान) आइपुग्छ[2] त तिमी हर प्रकारका एक-एक जोडी त्यसमा राख[3] तथा आफ्नो परिवारलाई पनि, तिनीहरूबाहेक जसका विषयमा हाम्रो कुरा अघि गुज्रिसकेको छ ।[4] सावधान ! जुन मानिसहरूले अत्याचार गरेका छन् तिनका विषयमा मसित कुनै कुरा नगर्नू, उनी त सबै डुबाइनेछन् ।[5]

فَإِذَا ٱسْتَوَيْتَ أَنتَ وَمَن مَّعَكَ عَلَى ٱلْفُلْكِ فَقُلِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ ٱلَّذِى نَجَّىٰنَا مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٨﴾

(२८) जब तिमी तथा तिम्रा साथी डुङ्गामा राम्ररी बसिहाल्नू त भन्नु कि सबै प्रशंसाहरू अल्लाहकै लागि छन् जसले हामीलाई अत्याचारीहरूबाट छुटकारा दिलायो ।

[1]अर्थात् उनका विनाशको आदेश आइपुग्छ ।

[2]तन्दूरमाथि व्याख्या सूर: हूदमा गुज्रिसकेको छ कि उचित कुरो यो छ कि यसबाट तात्पर्य हाम्रो समाजको परिचित तन्दूर होइन जसमा रोटी पकाइन्छ, बरु धर्ती तात्पर्य छ कि सम्पूर्ण धर्ती नै स्रोतहरूमा परिवर्तित भइहाल्यो । धर्तीबाट पानीको मूलहरू समान फुटिहाल्यो । नूहलाई निर्देश दिईदैछ कि जब पानी धर्तीबाट मूलको रूपमा फुटिहालोस्–

[3]अर्थात् जीव, वनस्पति तथा फल प्रत्येकबाट एक-एक जोडी (भाले तथा पोथी) डुङ्गामा राखिहाल ताकि सबैको वंश शेष रहोस् ।

[4]अर्थात् जसको विनाशको निर्णय उनका कुफ्र तथा क्रूरताको कारण भइसकेको छ, जस्तो नूहकी पत्नी तथा उनका पुत्रको ।

[5]अर्थात् जब प्रकोप प्रारम्भ हुनेछ त यी अत्याचारीहरू मध्येबाट कसैमाथि दया गर्नुको आवश्यकता छैन कि तिमी कसैको सिफारिश गर्न प्रारम्भ गरिदेउ, किनभने उनलाई जलमग्न गर्नुको अन्तिम निर्णय भइसकेको छ ।

وَقُل رَّبِّ أَنزِلْنِي مُنزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنتَ خَيْرُ الْمُنزِلِينَ ﴿٢٩﴾

(२९) तथा भन्नु हे मेरा प्रभु ![1] मलाई सुरक्षित उतार्नु तथा तिमी नै उत्तमरूपले उतार्नेवाला हौ ।[2]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ وَإِن كُنَّا لَمُبْتَلِينَ ﴿٣٠﴾

(३०) निःसन्देह यसमा ठूला-ठूला निशानीहरू छन्,[3] तथा हामी निःसन्देह परीक्षा लिनेवाला छौं ।[4]

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِن بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ﴿٣١﴾

(३१) अनि उनका पश्चात हामीले अन्य समुदाय पनि पैदा गर्‍यौं ।[5]

---

[1]डुङ्गमा बसेर अल्लाहको कृतज्ञता व्यक्त गर्नु कि त्यसले अत्याचारीहरूलाई अन्त्यमा जलमग्न गरी उनीहरूबाट छुटकारा प्रदान गर्‍यो तथा डुङ्गालाई सुरक्षित किनारामा लग्नुका निम्ति प्रार्थना गर्नु ।

[2]यसको साथ त्यो दुआ पनि पढियोस् जुन नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम सवारीमा बस्दाखेरी पढ्नुहुन्थ्यो । (सूरः अल-जुख़रूफ़-१३ तथा १४)

[3]अर्थात् नूहको यस वृत्तान्तमा कि ईमानवालाहरूलाई मोक्ष तथा काफ़िरहरूलाई नाश गरियो, निशानीहरू छन् यस कुराको कि नबी जे-जति अल्लाहतिरबाट लिएर आउँछन्, तिनमा उनी साँचो छन् । यसका अतिरिक्त यो कि अल्लाह तआ़लाको सामर्थ्य प्रत्येक वस्तुमाथि छ तथा सत्य तथा असत्यको संघर्षमा प्रत्येक कुरासित त्यो परिचित छ तथा समय आएपछि त्यसमाथि नोटिस (सूचना) लिन्छ तथा झूठा मानिसहरूको यसप्रकार पकड गर्दछ कि त्यसबाट कोही उम्कन पाउँदैन ।

[4]तथा हामी नबी तथा रसूलद्वारा यो परीक्षा लिंदै आइरहेका छौं ।

[5]अधिकतर व्याख्याकारहरूका निकट नूहका समुदायको पश्चात अल्लाह तआ़लाले जुन समुदायलाई पैदा गर्‍यो तथा तिनीहरूमाझ रसूल पठायो त्यो 'आद' को समुदाय हो किनकि अधिकतर स्थानमा नूहका समुदायका उत्तराधिकारीका रूपमा 'आद' को समुदाय हो किनकि अगाडी गएर उनको विनाशको विषयमा वर्णन गरिएको छ कि صيحة (जोडदार चिच्चाहट) ले उनलाई समातिहाल्यो तथा यो प्रकोप समूदको समुदायमाथि आएको थियो । केही विद्वानहरूको निकट यो आदरणीय शोएबको समुदाय 'मदयन' का निवासी हुन् कि उनको पनि विनाश ठूलो चित्कारको कारण भयो ।

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣٢﴾

(३२)अनि उनीहरूबीच स्वयं उनीहरू मध्येबाटै रसूल पनि पठायौं[१] ताकि तिमी सबै अल्लाहको इबादत (उपासना) गर, त्यसका अतिरिक्त तिम्रो कोही पूज्य छैन,[२] तिमी किन तर्सन्नौ ?

وَقَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ﴿٣٣﴾

(३३) तथा उसका कौमका प्रमुखहरूले,[३] जसले इन्कार गरे र आख़िरतको साक्षात्कारलाई झुठ्लाए तथा जसलाई हामीले सांसारिक जीवनमा सुख प्रदान गरेका थियौं[४] भने कि यो त तिमीजस्तै एउटा मनुष्य हो, जे तिमी खान्छौ, त्यही त्यो पनि खान्छ र जे तिमी पिउँछौ, त्यही यो पनि पिउँछ ।[५]

[१]यो रसूल पनि हामीले उनीहरू मध्येबाट पठायौं जसको पालन-पोषण उनीहरू बीच भएको थियो, जसलाई उनीहरू राम्ररी चिन्दथे, त्यसका परिवार घर तथा जन्म प्रत्येक कुरोसित परिचित थिए ।

[२]उसले आएर सर्वप्रथम त्यही एकेश्वरवादको आमन्त्रण दियो जुन प्रत्येक नबीको आमन्त्रण तथा सतर्क गर्नुको मूल बिन्दु रहिआएको छ ।

[३]यी समाजका मुखिया नै प्रत्येक युगमा नबी तथा रसूल एवं सत्यवादीहरूलाई झुठ्लाउनमा धेरै भाग लिंदै आइरहेका छन्, जसका कारण समाजको बहुमत ईमान ल्याउनबाट बञ्चित रहन्थ्यो किनभने यिनीहरू अत्याधिक प्रभावशाली मानिसहरू हुने गर्दथे, समाज उनैको पछाडी हिंड्नेवाला हुन्थ्यो ।

[४]अर्थात् आख़िरतमा ईमान नहुनु तथा सांसारिक सुख-सुविधाको वैभव, आफ्ना रसूलमाथि ईमान नल्याउनुका यी दुईटा मूल कारण थिए । आज पनि झूठा मानिसहरू यिनै कारणहरूका आधारमा सत्यवादीहरूको विरोध गर्दछन् तथा सत्यको आमन्त्रणबाट मुख फर्काउन्छन् ।

[५]अत: उनीहरूले यो भनेर इन्कार गरिदिए कि यो त हामीजस्तै खाने-पिउने गर्दछन्, यो अल्लाहको रसूल कसरी हुनसक्छ ? जस्तो आज पनि इस्लामका धेरैजसो दावेदारहरूका लागि रसूलको मानवरूप स्वीकार गर्न अत्यन्त कठिन छ ।

وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِّثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذًا لَّخَاسِرُونَ ﴿٣٤﴾

(३४) तथा यदि तिमीले आफू जस्तै मनुष्यको अधीनता स्वीकार गर्‍यौ भने निःसन्देह तिमी क्षतिग्रस्त हुन्छौ ।[1]

أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنَّكُم مُّخْرَجُونَ ﴿٣٥﴾

(३५) के यो तिमीलाई यस कुराको वचन दिन्छ कि जब तिमी मरेर मात्र माटोमा परिणत हुन्छौ तथा अस्थि (हाड) रहन्छौ, त तिमी पुनः जीवित गरिनेछौ ?

هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ﴿٣٦﴾

(३६) होइन, टाढा तथा धेरै टाढा छ त्यो जसको तिमीलाई वचन दिइन्छ ।[2]

إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٣٧﴾

(३७) जीवन त मात्र सांसारिक जीवन हो जसमा हामी मर्छौं-बाँच्छौं, र हामी पुनः उठाइनेछैनौं ।

إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٣٨﴾

(३८) यो त त्यो व्यक्ति हो जसले अल्लाहमाथि झूठो रचेको छ,[3] हामी त यसमाथि विश्वास गर्नेवाला होइनौं ।

قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴿٣٩﴾

(३९) नबीले प्रार्थना गरे कि प्रभु यिनले झुठ्लाउन

---

[1] त्यो हानि नै हो कि आफूजस्तै मनुष्यलाई रसूल मानेर तिमी त्यसको महत्व एवं सर्वोच्चता स्वीकार गर्नेछौ, किनकि एउटा मनुष्य अर्को मनुष्यभन्दा श्रेष्ठ कसरी हुनसक्छ ? यही त्यो शंका हो जुन रसूललाई मनुष्य हुने कुरो अस्वीकार मस्तिष्कमा रहिआएको छ । यद्यपि अल्लाह तआला जुन मनुष्यलाई रिसालतको लागि रोज्दछ, त त्यो त्यस रिसालत तथा प्रकाशनाका कारण अन्य सबै नबीका अतिरिक्त मनुष्यहरूभन्दा महत्व तथा श्रेष्ठतामा अत्यन्त महत्वपूर्ण एवं सर्वोच्च हुन्छ ।

[2] هيهات जसको अर्थ 'टाढा' हो, दुईपटक जोड दिनको लागि छ ।

[3] अर्थात पुनः जीवित हुनुको वाचा, यो एउटा मनगढन्त झुठ हो जुन यो व्यक्ति अल्लाहसित जोडिराखेको छ ।

कुरामा तिमी मेरो सहायता गर ।[1]

قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَّيُصْبِحُنَّ نَٰدِمِينَ ٤٠

(४०) उत्तर प्राप्त भयो कि यिनीहरू अत्यन्त शीघ्र नै आफूले गरिएका कुरामा पछुताउन थाल्नेछन् ।[2]

فَأَخَذَتْهُمُ ٱلصَّيْحَةُ بِٱلْحَقِّ فَجَعَلْنَٰهُمْ غُثَآءً ۚ فَبُعْدًا لِّلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ٤١

(४१) अन्तमा न्यायका नियम अनुसार चर्को स्वरले[3] उनीहरूलाई समातिहाल्यो तथा हामीले उनीहरूलाई कसिंगर बनाइदियौं,[4] तसर्थ अत्याचारीहरूका लागि टाढा होस् ।

ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنۢ بَعْدِهِمْ قُرُونًا ءَاخَرِينَ ٤٢

(४२) अनि उनका पश्चात हामीले अन्य सम्प्रदाय पनि पैदा गर्‍यौं ।[5]

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا

(४३) न त कुनै समुदाय आफ्नो समयभन्दा

---

[1]अन्त्यमा आदरणीय नूहको जस्तै यस ईशदूत (पैग़म्बर) ले पनि अल्लाहको सदनमा सहायताको निम्ति हात फैलाए ।

[2] عَمَّا मा مَا अधिक छ जुन विभक्ति तथा संज्ञाको मध्यकालको कमीमाथि जोड दिनका लागि प्रयोग भएको छ । जस्तै ﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ ٱللَّهِ﴾ (सूर: आले-इमरान-१५९ मा مَا अधिक छ अर्थात् अतिशीघ्र प्रकोप आउनेवाला छ जसमा यिनीहरू पछुताउने छन् । तर त्यतिखेर पश्चातापबाट कुनै लाभ हुने छैन ।

[3]यो 'चित्कार' भनिन्छ कि आदरणीय जिब्रीलको थियो, केही विद्वान भन्दछन् कि त्यसै ठूलो चर्को स्वर थियो जसका साथ प्रचण्ड आँधिहरू थिए । दुवैले मिलेर उनलाई एकैछिनमा विनष्ट गरिदिए ।

[4] غُثَاءً त्यस कसिंगरलाई भन्दछन् जुन बाढीको पानीसँग हुन्छ, जसमा वृक्षहरूका खोक्रा, सुख्खा हाँगा, साना-साना टुक्रा यसैप्रकार अन्य वस्तुहरू हुन्छन् । जब बाढीको जोड कम हुन्छ त यिनी पनि काम नलाग्ने रूपमा रहेका हुन्छन् । यही दशा ती झुठ्लाउने तथा घमण्डीहरूको थियो ।

[5]यसवाट तात्पर्य आदरणीय स्वालेह आदरणीय लूत तथा आदरणीय शोएबका समुदाय हुन् किनभने सूर: अल-आराफ तथा सूर: हूदमा यसै क्रममा यी घटनाहरूको वर्णन قرون छ । केही विद्वानहरूका निकट इस्राईलको सन्तान तात्पर्य छ । बहुवचन हो قرن तथा यो समुदायको अर्थमा प्रयोग भएको छ ।

وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ ﴿٤٣﴾

न अगाडी बढ्यो तथा न पछाडी रहयो ।[1]

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرَا ۖ كُلَّمَا جَاءَ أُمَّةً رَّسُولُهَا كَذَّبُوهُ ۚ فَأَتْبَعْنَا بَعْضَهُم بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ ۚ فَبُعْدًا لِّقَوْمٍ لَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٤٤﴾

(४४) त्यस पश्चात हामीले निरन्तर रसूल पठायौं,[2] जुन समुदायको पास जब-जब त्यसको रसूल आयो त्यसले झुठ्लायो, त हामीले एउटालाई अर्कोको पछाडी लगाइदियौं[3] तथा उनीहरूलाई कहानी बनाइदियौं,[4] तसर्थ उनीहरूका लागि दूरी होस् जो ईमान स्वीकार गर्दैनन् ।

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٤٥﴾

(४५) अनि हामीले मूसा तथा उसको भाइ हारूनलाई आफ्ना निशानीहरू तथा स्पष्ट तर्क[5] का साथ पठायौं ।

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿٤٦﴾

(४६) फिरऔन तथा त्यसका सेनातिर, तर उनीहरूले घमण्ड गरे तथा उनीहरू थिए नै अभिमानी मानिसहरू ।[6]

---

[1]अर्थात् यी सबै समुदाय पनि नूहका समुदाय तथा 'आद' का जस्तै जब यिनका विनाशको निर्धारित समय आइपुग्यो त ध्वस्त भइहाल्यो । एक क्षण अगाडी-पछाडी भएन । जस्तो अल्लाहको आदेश छ :

﴿إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ﴾

[2]تترا को अर्थ हो एउटा पश्चात अर्को, निरन्तर तथा क्रमबद्ध ।

[3]बर्बादी तथा विनाशमा । अर्थात् जसरी निरन्तर रसूल आए, त्यसरी रिसालतलाई झुठ्लाउनमा यी समुदाय एउटाको पश्चात अर्को प्रकोपबाट ग्रसित हुँदैरहे तथा विनष्ट हुँदैरहे ।

[4]जुनप्रकार أعاجيب बहुवचन हो أعجوبة को (विस्मयकारी वस्तु अथवा आश्चर्यजनक कुरो) त्यसैप्रकार أحاديث बहुवचन हो أحدوثة का, अर्थ हो मूर्खहरूबाट सुनिएका घटना तथा कथाहरू ।

[5]आयतसित तात्पर्य ती नौं आयत (निशानीहरू) हुन् जसका वर्णन सूर: आराफमा छ, जसका व्याख्या भइसकेछ तथा سلطان مبين सित तात्पर्य खुल्ला प्रमाण तथा तर्क एवं निशानीहरू (प्रतीक) हुन् जसका कुनै उत्तर फिरऔन एवं त्यसका दरबारियाहरूबाट आउन सकेन ।

[6]गर्व तथा आफूलाई ठूला ठान्नु, यसको आधारभूत कारण त्यही आखिरतमा विश्वास गर्नुबाट इन्कार तथा सांसारिक सुख-सुविधाको प्रचुरता नै थियो, जसको वर्णन पूर्वका समुदायहरूका घटनाहरूमा व्यक्त भइसकेको छ ।

فَقَالُوٓا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عٰبِدُونَ ﴿٤٧﴾

(४७) भन्नथाले, के हामी आफूजस्तै दुई व्यक्तिहरूमाथि ईमान ल्याऔं ? जबकि स्वयं तिनको समुदाय हाम्रो अधीन छ ।[1]

فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿٤٨﴾

(४८) त उनीहरूले ती दुबैलाई झुठ्लाए, अन्तमा उनीहरू पनि विनाशप्राप्त मानिसहरूमा सम्मिलित भए ।

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتٰبَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾

(४९) तथा हामीले त मूसालाई किताब पनि दियौं ताकि मानिसहरू सोझो मार्गमा आइहालून् ।[2]

وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنٰهُمَا إِلٰى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿٥٠﴾

(५०) तथा हामीले मरियमका पुत्र तथा त्यसकी मातालाई एउटा निशानी बनायौं,[3] तथा ती दुबैलाई उच्च, स्वच्छ स्थिरता भएको तथा प्रवाहित पानी[4] भएको स्थानमा शरण दियौं ।

---

[1]यहाँ पनि इन्कारको तर्क उनीहरूले आदरणीय मूसा तथा हारूनको 'मानव' हुनु नै प्रस्तुत गरे तथा त्यसै मनुष्य हुनुमाथि जोड दिनका लागि उनीहरूले भने कि यी दुबै त्यसै समुदायका व्यक्ति हुन् जो हाम्रा दास छन् ।

[2]इमाम इब्ने क़सीर भन्नुहुन्छ कि आदरणीय मूसालाई तौरात फिरऔंन तथा त्यसका अनुयायीहरूलाई जलमग्न गर्नुका पश्चात प्रदान गरियो तथा तौरात अवतरित भए पश्चात अल्लाह तआलाले कुनै समुदायलाई सामुहिक रूपले प्रकोपद्वारा नाश गरेन बरु मुसलमानहरूलाई यो आदेश दिंदै गरियो कि उनी काफ़िरहरूसित धर्मयुद्ध गरून् ।

[3]किनकि आदरणीय ईसाको जन्म बिना पिता भयो जो अल्लाहको शक्तिको प्रतीक हो, जसरी आदमलाई बिना माता-पिता तथा हव्वालाई बिना माता आदरणीय आदमबाट तथा अन्य सबै मनुष्यहरूलाई माता-पिताको समागमबाट पैदा गर्नु उहाँका निशानीहरू मध्येबाट हुन् ।

[4] ربوة (उच्च स्थान) बाट बैतुल मोकद्दस तथा مَعِين (प्रवाहित स्रोत) त्यो स्रोत तात्पर्य छ जुन एउटा कथनको आधारमा ईसाको जन्मका समय अल्लाहले अप्राकृतिक रूपले आदरणीय मरियमका खुट्टामुनिबाट प्रवाहित गरेको थियो जस्तो कि सूरः मरियममा व्यक्त भयो ।

يَٰٓأَيُّهَا ٱلرُّسُلُ كُلُوا۟ مِنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا ۖ إِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

(५१) हे पैग़म्बर ! हलाल (वैध) कुराहरू खाउ तथा पुण्यका कार्य गर ।[1] तिमी जे-जति गरिराखेका छौ त्यसबाट राम्ररी अवगत छु ।

[1] طيبات सित तात्पर्य पवित्र एवं स्वादिष्ट कुराहरू हुन्, केही विद्वानले यसको अनुवाद (उचित) कुराहरू गरेका छन् । दुबै आफ्ना ठाउँमा उचित छन् किनभने प्रत्येक पवित्र वस्तु अल्लाहले उचित (हलाल) गरेको छ तथा प्रत्येक उचित (हलाल) वस्तु पवित्र एवं स्वादिष्ट छ । अपवित्रलाई अल्लाह तआलाले अवैध (हराम) गरेको छ कि तिनी प्रभाव तथा परिणामका आधारमा पवित्र छैनन् चाहे अपवित्र भोजन गर्नेलाई समाजमा आफ्ना सामाजिक रीति तथा व्यवहारका कारण तिनमा एक प्रकारे स्वाद नै प्रतीत होस् । पुण्य कार्य त्यो हो जुन कुरआन तथा हदीसमा वर्णित धार्मिक नियमहरूका आधारमा गरियोस्, न कि त्यो जुन मानिसहरूलाई राम्रो प्रतीत होस् किनकि मानिसहरूलाई धार्मिक नियमहरूमा नयाँ कुराको मिश्रण पनि राम्रो लाग्दछ । बरु धर्ममा परिवर्तन गरी नयाँ कुराको मिश्रण गर्नेवालाकहाँ नवीनताको जति महत्व छ त्यति त धार्मिक रूपले अनिवार्य तथा सुन्नतद्वारा प्रमाणित कार्यहरूको पनि छैन । हलाल खानुका साथ पुण्य कार्यहरु गर्नबाट ज्ञात हुन्छ कि यिनको आपसमा घनिष्ट सम्वन्ध छ तथा एक-अर्काका पूरक हुन् । हलाल खानुबाट पुण्यका कार्य गर्नुमा सरलता पुण्य कार्य गर्नेवाला व्यक्तिलाई हलाल खानुको निम्ति बाध्य हुनुपर्दछ । तथा त्यसैमा सन्तोष गर्नुको पाठ सिकाउँछ । यसैकारण अल्लाहले सबै पैग़म्बरहरूलाई यी दुबै कुराको आदेश दिएको छ । अत: सबै पैग़म्वरले परिश्रम गरी दुबै कुराको आदेश दिएको छ । अत: सबै पैग़म्वरे परिश्रम गरी हलाल धन कमाउन तथा खानको प्रबन्ध गर्दैरहे, जुनप्रकार आदरणीय दाऊदको विषयमा चर्चित छ «كَانَ يَأْكُلُ مِنْ كَسْبِ يَدِهِ» सहीह बुख़ारी अल-बायू बाब कस्बुर रजुले व अमलिहि बेयदेही) “आफ्ना हातको कमाइबाट खान्थे ।” तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो : “प्रत्येक नबीले बाखा चराएका छन्, मैले पनि मक्कावासीहरूको बाखा केही परिश्रमिकमा चराउँदै आएको छु ।” (सहीह बुख़ारी किताबुल इजारत, बाबु राअयिल गनमे अला करारीत) आजकल ब्ल्याकमेलर, स्मगलर, घूस तथा ब्याज खानेहरू एवं अन्य हराम खानेहरूले मेहनत मजदूरी गरी हलाल धन कमाउनेहरूलाई तुच्छ तथा निम्न श्रेणीमा राखिदिएका छन्, जबकि वास्तविक रूपले धर्ममा यसको विपरीत छ । एउटा इस्लामी समाजमा हराम खानेवालाहरूका लागि मान-सम्मानको कुनै ठाउँ छैन चाहे तिनी विश्वका जति पनि ठूला कोषका स्वामी किन नहोऊन् । आदर तथा सम्मानका अधिकारी केवल ती व्यक्ति हुन् जो श्रम गरी हलाल धन खान्छन्, चाहे उनीलाई रूखा-सुखा (साधारण) नै किन खान नपरोस् । यसकारण नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले यसमा वडो जोड दिनुभएको छ तथा भन्नुभएको छ कि अल्लाह तआला हराम कमाइवालाको दान स्वीकार गर्दैन तथा त्यसको दुआ (प्रार्थना) पनि स्वीकार गर्दैन । (सहीह मुस्लिम, किताबुज़ ज़कात बाबु कबूलिस्सद्कते मिनल कस्बित्तैयबे)

وَإِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

(५२) नि:सन्देह तिम्रो यो धर्म एउटै धर्म हो[1] तथा म नै तिमी सबैका प्रभु हूँ, तसर्थ तिमी मसित तर्संदै गर।

فَتَقَطَّعُوٓا۟ أَمْرَهُم بَيْنَهُمْ زُبُرًا ۖ كُلُّ حِزْبٍۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٥٣﴾

(५३) त्यस पश्चात उनीहरू स्वयं (नै) आफ्नो कुरा (धर्म) का आपसमा टुक्रा-टुक्रा गरिहाले, प्रत्येक सम्प्रदाय त्यससित जे-जति छ, त्यसैमाथि गर्व गरिराखेको छ।

فَذَرْهُمْ فِى غَمْرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٥٤﴾

(५४) तसर्थ तपाईं पनि उनीहरूलाई आफ्नो अचेतन अवस्थामा केही समय छाडिदिनुस्।[2]

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُم بِهِۦ مِن مَّالٍ وَبَنِينَ ﴿٥٥﴾

(५५) के यिनीहरू (यसप्रकार) भन्ठान्ने छन् कि हामी जे-जति पनि उनका धन तथा सन्तान बृद्धि गरिराखेका छौं।

نُسَارِعُ لَهُمْ فِى ٱلْخَيْرَٰتِ ۚ بَل لَّا يَشْعُرُونَ ﴿٥٦﴾

(५६) उनीहरू तिनका लागि भलाईहरूमा शीघ्रता गरिराखेका छन्? होइन, बरु यिनीहरू बुझ्दै-बुझ्दैनन्।

إِنَّ ٱلَّذِينَ هُم مِّنْ خَشْيَةِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ ﴿٥٧﴾

(५७) नि:सन्देह जो आफ्ना प्रभुको भयले तर्सन्छन्।

وَٱلَّذِينَ هُم بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٨﴾

(५८) तथा जो आफ्नो प्रभुको आयतहरूमा ईमान राख्दछन्।

---

[1] أُمَّة सित तात्पर्य धर्म हो, तथा एक हुनुको अर्थ यो हो कि सबै नबीहरूले एक अल्लाहको इबादत (पूजा) को आमन्त्रण दिएका छन्, परन्तु मानिसहरू एकेश्वरवादलाई छाडि अलग-अलग गुट तथा सम्प्रदायहरूमा विभाजित भएका छन्। तथा प्रत्येक गुट आफ्नो विश्वास तथा कर्ममा प्रसन्न छ चाहे त्यो सत्यबाट जति नै टाढा भएको होस्।

[2] غمرة अधिक जलको मात्रालाई भन्दछन् जो धर्तीलाई छोप्दछ। विचलनका मार्ग पनि यति अन्धकारमय हुन्छन् कि त्यसमा घेरिएका मनुष्यको दृष्टिबाट सत्य ओझेल नै रहन्छ। غمرة सित तात्पर्य आश्चर्य, विस्मय, अचेत तथा अपमान हो, आयतमा धम्कीको आधारमा यिनलाई छाड्नुको आदेश छ, उद्देश्य, भाषण तथा शिक्षाबाट रोक्नु होइन।

وَالَّذِينَ هُم بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾

(५९) तथा जो आफ्ना प्रभुसित कसैलाई साझी (अंशियार) बनाउँदैनन् ।

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوا وَّقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦٠﴾

(६०) तथा जो मानिसहरू जे-जति दिन्छन् तथा उनका हृदय काँप्छन् कि उनी आफ्ना प्रभुतिर फर्कि जानुपर्छ ।[1]

أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ﴿٦١﴾

(६१) यी नै हुन् जो शीघ्र-शीघ्र पुण्य प्राप्त गरिराखेका छन् तथा यी नै हुन् जो त्यतातिर दौडेर जानेवाला हुन् ।

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

(६२) हामी कुनै प्राणीलाई त्यसको शक्तिभन्दा अधिक भार (बोझ) दिंदैनौं,[2] हाम्रो पासमा एउटा किताब छ जो सत्य नै बोल्छ, उनीमाथि अलिकति पनि अत्याचार हुने छैन ।

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِّنْ هَٰذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِّن دُونِ ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٣﴾

(६३) बरु उनका हृदय त्यताबाट अचेत छन् तथा उनका लागि यसका अतिरिक्त पनि धेरै कर्म छन्[3] जसलाई उनीहरू गर्नेवाला छन् ।

[1]अर्थात् अल्लाहको मार्गमा व्यय गर्दछन् तर अल्लाहसित तर्सि पनि राख्छन् कि कुनै आलस्य तथा त्रुटिका कारण हाम्रो कर्म अथवा दान अस्वीकार नहोस् । हदीसमा चर्चित छ, आदरणीय आयशाले सोध्नुभयो, "तर्सनेवाला को हुन् ? तिनीहरू जो मदिरा पिउँछन्, कुकर्म अथवा चोरी गर्दछन् ?" नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो, होइन बरु यिनी ती मानिसहरू हुन् जो नमाज़ पढ्दछन्, रोज़ा (ब्रत) बस्दछन् तथा दान-पुण्य गर्दछन्, परन्तु तर्सिरहन्छन् कि कहीं यो अस्वीकार नभइहालोस् । (तिर्मिज़ी तफ़सीर सूर: अल-मोमिनून तथा मुसनद अहमद ६/१६० तथा १९५)

[2]यस्तै आयत सूर: अल-बक़र: को अन्तमा गुज्रिसकेको छ ।

[3]अर्थात् शिर्क (मूर्तिपूजा तथा अल्लाहका अतिरिक्त कुनै अन्यको इबादत गर्नु) का अतिरिक्त अन्य महापाप अथवा ती कर्म तात्पर्य हुन् जुन ईमानवालाहरूको कर्म (अल्लाहको भय तथा एकेश्वरवादमा ईमान आदि) का विपरीत हुन् । तैपनि भावार्थ दुवैको एउटै छ ।

حَتّٰۤى اِذَاۤ اَخَذْنَا مُتْرَفِیْهِمْ بِالْعَذَابِ اِذَا هُمْ یَجْـَٔرُوْنَ ﴿۶۴﴾

(६४) यहाँसम्मकि जब हामीले तिनका सम्पन्न मानिसहरूलाई यातनामा जकडिहाल्यौं[1] त उनीहरूविलाप गर्नथाले ।

لَا تَجْـَٔرُوا الْیَوْمَ ۫ اِنَّكُمْ مِّنَّا لَا تُنْصَرُوْنَ ﴿۶۵﴾

(६५) आज रोदन-विलाप नगर, नि:सन्देह तिमी हाम्रा समक्ष सहायता गरिने छैनौं ।[2]

قَدْ كَانَتْ اٰیٰتِیْ تُتْلٰى عَلَیْكُمْ فَكُنْتُمْ عَلٰۤى اَعْقَابِكُمْ تَنْكِصُوْنَ ﴿۶۶﴾

(६६) मेरा आयत त तिम्रा समक्ष पढिन्छन्,[3] तैपनि तिमी आफ्नो कुरकुच्चाको बलमा पछाडी फर्कि भाग्दथ्यौ ।[4]

---

[1] مُترفين सित तात्पर्य सुख-सुविधा प्राप्त (सम्पन्न) मानिसहरू हुन् । प्रकोप त धनवान तथा निर्धन दुबैमाथि हुन्छ तर धनवानहरूका नाम विशेषरूपले यसकारण लिएको छ कि समाजको नेतृत्व साधारणतया यिनैको हातमा हुन्छ, तिनीहरू जुनप्रकारले चाहन्छन्, समाजको मुख फर्काउन सक्छन् । यदि तिनीहरू अल्लाहका आदेशको अवहेलनाको मार्ग अपनाउँछन् तथा त्यसमा दृढतापूर्वक डटेका हुन्छन् भने उनैका देखासेखी समाजका मानिसहरू पनि दृढ हुन्छन् तथा क्षमा एवं खेद व्यक्त गर्नतिर आउँदैनन् । यहाँ مُترفين सित तात्पर्य ती काफ़िर हुन् जसलाई धन-दौलतले परिपूर्ण तथा सन्तान एवं सेवक प्रदान गरेर अवसर दिइयो । जस्तो कि केही आयतहरूका पूर्व तिनको वर्णन गरिएको छ । अथवा तात्पर्य चौधरी नेता किसिमका मानिसहरू हुन् । तथा प्रकोपसित तात्पर्य यदि सांसारिक छ भने बद्रका युद्धमा जुन मक्काका काफ़िर मारिए वरु नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका शापका परिणामस्वरूप भाक तथा अकालका प्रकोप आइपुगेको थियो त्यो तात्पर्य छ अथवा आख़िरतको यातना हो । परन्तु यो पूर्वका वाक्यक्रमबाट टाढा छ ।

[2] अर्थात् संसारमा अल्लाहको यातना भोग्नुको पश्चात कुनै चित्कार, पुकार तथा करूणा, दयाको विन्ति उनीहरूलाई अल्लाहको पकडबाट मुक्त गर्न सक्दैन । यसैप्रकार आख़िरतको यातनाबाट मुक्त गराउने अथवा सहायता गर्नेवाला कोही हुनेछैन ।

[3] अर्थात् कुरआन मजीद अथवा अल्लाहका आदेश जसमा पैग़म्बरका कथनी करणी पनि सम्मिलित छन् ।

[4] نُكوص को अर्थ हो رجعت قهقرى (उल्टो खुट्टा फर्काइ फर्किनु) तर रुपकको रूपमा मुख फर्काउनु तथा फर्कनुको अर्थ तथा भावार्थमा प्रयोग हुन्छ । अर्थात् अल्लाहका आदेश सुनेर तिमी मुख फर्काउन्थ्यौ तथा त्यसबाट भाग्दथ्यौ ।

مُسْتَكْبِرِينَ بِهِۦ سَٰمِرًا تَهْجُرُونَ ﴿٦٧﴾

(६७) घमण्ड र अट्टेरीपना गर्दथे[1] कथा भनेर त्यसलाई छाडिदिन्थे ।[2]

أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُم مَّا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾

(६८) के यिनीहरूले यस कुरामा चिन्तन तथा विचार गरेनन् ?[3] बरु यिनीहरूको पासमा त्यो आयो जुन यिनका पूर्वजहरूका पासमा आएको थिएन ?[4]

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ﴿٦٩﴾

(६९) अथवा यिनीहरूले आफ्ना पैग़म्बरलाई चिनेनन् कि त्यसको इन्कार गरिराखेका छन् ।[5]

أَمْ يَقُولُونَ بِهِۦ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم

(७०) अथवा यो भन्दछन् कि यसको मति

---

[1] بـــه मा सर्वनामलाई अधिकांश व्याख्याकारहरूले البيت العتيق (खानए-काअबा अथवा हरम) तिर लगेका छन् । अर्थात् उनीहरूलाई आफू काअ़बाका पूजारी तथा त्यसका सेवक रक्षक हुनुको जुन गर्व थियो, त्यस आधारमा अल्लाहका आयतहरूलाई इन्कार गरे तथा केहीले पवित्र कुर्आनतिर फर्काएका छन् तथा अर्थ यो हो कि कुर्आन सुनेर उनका हृदयमा अभिमान, अहङ्कार उत्पन्न हुन्छ, जुन उनीहरूलाई कुर्आनमाथि ईमान ल्याउनुबाट रोकिदिन्छ ।

[2] سمر को अर्थ हो रातहरूमा कुरा गर्नु । यहाँ यसको अर्थ विशेषरूपले ती कुराका हुन् जुन कुर्आन करीम तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको विषयमा उनीहरू गर्दथे तथा त्यसका कारण सत्यका कुरा सुन्न तथा स्वीकार गर्नबाट इन्कार गरिदिन्थे अर्थात् छाडिदिन्थे तथा केही विद्वानले هجر को अर्थ बकवास तथा केहीले अश्लील कुरा गरेका छन् । अर्थात् रातहरूका वार्तालापका तिमी कुर्आनको महत्वमाथि बकवास गर्दछौ अथवा असभ्य तथा अश्लील कुरा गर्दछौ जसमा कुनै भलाई छैन । (फ़तुहल क़दीर र ऐसरूत्तफासीर)

[3] कुराबाट तात्पर्य कुर्आन करीम हो । अर्थात् यसमा विचार गरेको भए उनीहरूलाई यसमाथि ईमान ल्याउनुको सौभाग्य प्राप्त हुन्थ्यो ।

[4] यो أم विच्छेद (منقطعة) अथवा कुरा बदल्नु अर्थात् انتقالية (वरन्) को अर्थमा छ । अर्थात् यसको पासमा त्यो धर्म तथा धार्मिक नियम आएका छन् जसबाट यिनका पूर्वज अज्ञानकालमा बञ्चित रहे । जसमाथि यिनलाई अल्लाहको कृतज्ञता गर्नुपर्छ तथा इस्लाम धर्म स्वीकार गर्नुपर्थ्यो ।

[5] यो चेतावनीको रूपमा छ किनभने त्यो पैग़म्बरका वंश, जाति तथा यसैप्रकार त्यसको सत्यवादिता अमानत, सच्चाई तथा व्यवहार एवं चरित्रको महानतालाई जान्दथे तथा त्यसलाई स्वीकार गर्दथे ।

بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَرِهُونَ ۝

बिग्रिसकेको छ ?[1] बरु त्यो त उनको पासमा सत्य लिएर आएको छ । हो, यिनीहरूमध्ये अधिकतर सत्यसित भर्को मान्नेवाला हुन् ।[2]

وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوٰتُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَٰهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ ۝

(७१) यदि सत्य नै उनका इच्छाको अनुयायी हुन्छ भने धर्ती तथा आकाश एवं उनका मध्ये जति वस्तुहरू छन् सबै अस्तव्यस्त हुनेछन् ।[3] सत्य त यो हो कि हामीले उनीहरूलाई उनका शिक्षा पुऱ्याइदिएका छौं, परन्तु उनीहरू आफ्ना शिक्षाबाट मुख फर्काउनेवाला हुन् ।

أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّٰزِقِينَ ۝

(७२) के तपाईं उनीहरूसित कुनै पारिश्रमिक चाहनुहुन्छ ? याद राख्नुस्, तपाईंको प्रभुको पारिश्रमिक अति श्रेष्ठ छ तथा त्यो सर्वश्रेष्ठ जीविका पुऱ्याउनेवाला छ ।

وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ۝

(७३) नि:सन्देह तपाईं न उनीहरूलाई सोभ्को मार्गतिर आमन्त्रित गरिराख्नु भएको छ ।

[1]यो पनि धम्की तथा चेतावनीको रूपमा नै छ अर्थात् यस पैगम्बरले यस्तो कुरआन प्रस्तुत गरेको छ जसको समतुल्य प्रस्तुत गर्नबाट संसार विवश छ, यसैप्रकार यसको शिक्षाहरू मनुष्य जातिको लागि कृपा तथा शान्ति एवं स्थिरताको कारण हो । के यस्तो कुरआन तथा यस्ता शिक्षाहरू यस्तो व्यक्ति प्रस्तुत गर्न सक्दछ जो दीवाना तथा पागल छ ?

[2]अर्थात् उनीवाट मुख फर्काउनु तथा अहङकारको मूल कारण सत्यताबाट उनको घृणा हो, जुन दीर्घकालदेखि असत्यको मार्गमा हिंड्नुका कारण उनीहरूभित्र उत्पन्न भइसकेको छ ।

[3]सत्यसित उनीवाट धर्म तथा धार्मिक नियम हुन् । अर्थात् यदि धर्म उनका इच्छा अनुसार अवतरित हुन्छ भने स्पष्ट कुरो छ कि धर्ती तथा आकाशको सारा प्रबन्ध नै छिन्न-भिन्न हुनपुग्दछ । यदि यस्तो वास्तवमा हुन्छ भने के सृष्टिको व्यवस्था ठीक रहनसक्छ ? तथा यसैप्रकारका अन्य उनीहरूका इच्छा छन् ।

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ﴿٧٤﴾

(७४) तथा निःसन्देह जुन मानिसहरू आखिरतमा विश्वास गर्दैनन् उनीहरू सोझो मार्गबाट विचलित हुनेवाला छन् ।[1]

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِم مِّن ضُرٍّ لَّلَجُّوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾

(७५) तथा यदि हामी उनीमाथि कृपा गर्दछौं तथा उनका कठिनाईहरू समाप्त गरिदिन्छौं भने त यिनी त आ-आफ्ना दुष्टतामा अधिक दृढ रही अधिक विचलित हुनेछन् ।[2]

وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ ﴿٧٦﴾

(७६) तथा हामीले उनीहरूलाई यातनामा पनि जकड्यौं, तैपनि तिनीहरू न त आफ्ना प्रभुका समक्ष नतमस्तक भए तथा न विन्तीको मार्ग अपनाए ।[3]

---

[1]अर्थात् सोझो मार्गबाट उनी विमुख हुनु आखिरतमा ईमान नहुनु हो ।

[2]इस्लामका विरूद्ध तिनका हृदयमा जुन द्वेष तथा घृणा थियो तथा कुफ्र तथा शिर्कका दलदलमा जुनप्रकारले उनीहरू फँसेका थिए, यसमा त्यसको वर्णन छ ।

[3]प्रकोपसित तात्पर्य यहाँ त्यो पराजय हो जुन बद्रका युद्धमा मक्काका काफिरहरूको भयो, जसमा उनको सत्तरी मानिस मारिएका थिए अथवा त्यो अकालको प्रकोप हो जुन नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका शापका परिणाम स्वरूप आएको थियो । यहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले प्रार्थना गर्नुभएको थियो «اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَيْهِمْ بِسَبْعٍ كَسَبْعِ يُوسُفَ» (सहीह बुखारी किताबुद् दअवात, बाबुद् दुआ अलल मुश्रिकीन तथा सहीह मुस्लिम किताबुल मसाजिद बाब इस्तहबाबिल कुनूत फी जमी इस्सलात इज़ा नज़लत बिलमुस्लिमीन नाज़िला:) "हे अल्लाह ! जुनप्रकार आदरणीय यूसुफका समयमा सात वर्ष अकाल रहयो, त्यसैप्रकार अकालबाट यिनलाई पीडित गरी उनका समक्ष मेरो सहायता गर ।" अत: मक्काका काफिर यस अकालबाट पीडित गरिए, जसपश्चात आदरणीय अबू सुफियान नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको पासमा आए तथा उहाँलाई अल्लाहको तथा सन्दर्भ दिएर भने कि अब त हामी पशुहरूका चर्म तथा रगत खानका लागि विवश भएका छौं जसमाथि आयत अवतिरत भयो । (इब्ने कसीर)

حَتَّىٰٓ إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذَا هُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٧﴾

(७७) यहाँसम्मकि जब हामीले उनीमाथि साह्रो प्रकोपको द्वार खोलिदियौं त त्यसैवखत तुरून्त निराश भइहाले ।[1]

وَهُوَ ٱلَّذِىٓ أَنشَأَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۚ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

(७८) त्यही (अल्लाह) हो जसले तिम्रा लागि कान, आँखा तथा हृदय बनायो, तर तिमी साह्रै कम कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौ ।[2]

وَهُوَ ٱلَّذِى ذَرَأَكُمْ فِى ٱلْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٩﴾

(७९) तथा त्यही हो जसले तिमीलाई (पैदा गरी) धर्तीमा फैलायो तथा उसैतिर तिमी एकत्रित गरिनेछौ ।[3]

وَهُوَ ٱلَّذِى يُحْىِۦ وَيُمِيتُ وَلَهُ ٱخْتِلَـٰفُ ٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾

(८०) तथा यो त्यही हो जो जीवित पार्दछ तथा मार्दछ तथा रात्रि-दिनका फेरबदल[4] गर्ने मालिक पनि त्यही हो, के तिमीलाई ज्ञान छैन ?[5]

بَلْ قَالُوا۟ مِثْلَ مَا قَالَ ٱلْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾

(८१) बरु उनीहरूले पनि त्यही कुरा भने जुन अघिका मानिसहरू भन्दै आएका छन् ।

[1]यसबाट सांसारिक यातना पनि तात्पर्य हुनसक्छ तथा आखिरतको पनि, जहाँ उनी सबै सुख तथा पुण्यबाट निराश तथा बञ्चित हुनेछन् तथा सबै आशा समाप्त हुनेछन् ।

[2]अर्थात् बुद्धि तथा समझ एवं सुन्ने यी शक्तिहरू प्रदान गऱ्यो ताकि उनीद्वारा त्यो सत्य चिनून्, सुनून् तथा त्यसलाई स्वीकार गरून् । यही यी उपकारहरूको कृतज्ञता हो । परन्तु यो कृतज्ञता व्यक्त गर्नेवाला अर्थात् सत्यलाई अपनाउनेवाला कम नै छन् ।

[3]यसमा अल्लाहको महिमाको वर्णन छ कि जुनप्रकार तिमीलाई पैदा गरी विभिन्न क्षेत्रहरूमा फैलाएको छ, तिम्रा रङ्ग पनि एक-अर्कासित भिन्न छन्, भाषाहरू पनि भिन्न तथा व्यवहार एवं संस्कृति पनि भिन्न । पछि एउटा समय आउनेछ जबकि तिमी सबैलाई जीवित पारी त्यसले आफ्नो दरबारमा एकत्रित गर्नेछ ।

[4]अर्थात् रात्रि पश्चात दिन तथा दिन पश्चात रात्रि आउनु, अनि रात-दिनको सानो ठूलो हुने कुरा ।

[5]जसबाट तिमी यो बुझ्न सक कि यी सबै कुरा त्यस अल्लाहको तर्फबाट छ, जो प्रत्येक कुरोमाथि प्रभावशाली छ तथा त्यसका समक्ष प्रत्येक वस्तु नतमस्तक छ ।

قَالُوٓا۟ أَءِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَٰمًا أَءِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿٨٢﴾

(८२) (उनीहरूले) भने कि जब हामी मरेर माटो तथा अस्थि भइहाल्नेछौं, त के फेरि पनि हामी अवश्य उभ्याइनेछौं ?

لَقَدْ وُعِدْنَا نَحْنُ وَءَابَآؤُنَا هَٰذَا مِن قَبْلُ إِنْ هَٰذَآ إِلَّآ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾

(८३) हामीसित तथा हाम्रा पूर्वजहरूसित अघिदेखि नै यो वादा (बाचा) हुँदै आइपरेको छ, केही होइन यो त मात्र अघिका मानिसहरूका मनगढन्त कुरा हुन् ।[1]

قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

(८४) सोध्नुस् त कि धर्ती तथा त्यसका सम्पूर्ण कुरा कसका हुन् ? भन यदि जान्दछौ ।

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾

(८५) उनीहरू तुरुन्त उत्तर दिनेछन् कि अल्लाहका, भनिदिनुस् त त्यसपछि तिमी शिक्षा किन ग्रहण गर्दैनौ ।

قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾

(८६) सोध्नुस्, सातवटै आकाशहरूका तथा अति सम्मानित अर्श (सिंहासन) को प्रभु को हो ?

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾

(८७) उनीहरू उत्तर दिनेछन् कि अल्लाह नै हो । भनिदिनुस् कि त्यसो भए तिमी किन तर्सन्नौ ?[2]

قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ

(८८) सोध्नुस् कि सबै वस्तुहरूको अधिकार कसको हातमा छ त्यो जो शरण दिन्छ[3] तथा

---

[1] أساطير बहुवचन हो أسطورة का अर्थात मسطرة مكتوبة लेखिएका कुरा, कथाहरू। अर्थात् पुन: जीवित भई उठ्नुको वादा (बाचा) अघिदेखि नै चल्दै आइराखेको छ हाम्रा पूर्वजवाट ! परन्तु अहिलेसम्म त कार्यान्वित भएन, जसको स्पष्ट अर्थ यो हो कि यी कथाहरू हुन् जुन पूर्वकालिक मानिसहरूले आफ्ना किताबहरूमा लेखिदिएका छन् जुनकि अहिलेसम्म चल्दै आइराखेका छन्, जसको कुनै वास्तविकता छैन ।

[2] अर्थात् जव तिमीलाई स्वीकार्य छ कि धर्तीको तथा त्यसमा स्थित प्रत्येक वस्तुको स्रष्टा मात्र एक अल्लाह नै हो तथा आकाश एवं महान अर्शको स्वामी पनि त्यही हो तैपनि तिमीलाई यो स्वीकार गर्नमा किन दुविधा छ कि इबादतको योग्य पनि त्यही एक अल्लाह हो, अनि तिमी त्यसको एक हुने कुरोलाई स्वीकार गरी त्यसको प्रकोपवाट बच्ने प्रयत्न किन गर्दैनौं ?

[3] अर्थात् जसको त्यो रक्षा गर्न चाहन्छ तथा आफ्नो शरणमा लिन्छ, के त्यसलाई कुनै हानि पुऱ्याउन सक्दछ ?

يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾

जसको तुलनामा कुनै शरण दिईंदैन,[1] यदि तिमी जान्दछौ भने बताउ ?

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

(८९) यही उत्तर दिनेछन् कि अल्लाह नै हो, भनिदेउ त्यसो भए तिमीमाथि कताबाट जादू हुन्छ ?[2]

[1]अर्थात् त्यो जसलाई हानि पुऱ्याउन चाहन्छ त के सम्पूर्ण सृष्टिमा अल्लाहका अतिरिक्त यस्तो शक्ति छ कि त्यो त्यसलाई हानिबाट सुरक्षित गरोस् तथा अल्लाहका समक्ष आफ्नो शरणमा लेओस् ।

[2]अर्थात् त्यसपछि तिम्रो बुद्धिलाई के भएको छ कि यसलाई स्वीकार गर्नुका उपरान्त तिमी अरुहरूलाई त्यसको इबादत (उपासना) मा सम्मिलित गर्दछौ ? कुरआन करीमको यो स्पष्ट वर्णन छ कि मक्काका मूर्तिपूजकहरूलाई अल्लाह तआलाको प्रभु, स्रष्टा, स्वामी तथा पोषक हुने कुरोबाट इन्कार थिएन, बरु उनीहरू यी सबै कुरा स्वीकार गर्दथे, उनीहरूलाई मात्र एउटा अल्लाहको पूजाबाट इन्कार थियो । अर्थात् इबादत केवल एक अल्लाहको गर्दैनथे, बरु त्यसमा अरुहरूलाई पनि सम्मिलित गर्दथे । यसकारण होइन कि आकाश तथा धर्तीको सृष्टि अथवा त्यसको प्रवन्धमा कोही अन्य पनि त्यसको अंशियार छ, बरु मात्र यस भ्रमको आधारमा कि यिनी पनि अल्लाहका निकटवर्ती भक्त थिए, उनलाई पनि अल्लाहले केही अधिकार दिएको छ तथा हामी उनीद्वारा अल्लाहका निकटता प्राप्त गर्दछौं । यही भ्रम अचेल मृत-पूजक अहले विदअत (इस्लाम धर्ममा नवीन विचार-धाराका समावेश गर्नेहरू) लाई छ जसका आधारमा उनी मृतक मानिसहरूलाई सहायताका लागि गुहार्दछन्, तिनका नामका भोग-प्रसाद चढाउँछन् तथा उनलाई अल्लाहको इबादतमा सम्मिलित बताउँछन् । यद्यपि अल्लाहले कहीं पनि यो भनेको छैन कि मैले कुनै मृतक महात्मा, महापुरुष अथवा नबीलाई अधिकार दिएको छु तिमी उनीद्वारा मेरो निकटता प्राप्त गर अथवा उनीहरूलाई सहायताका लागि पुकार अथवा तिनका नामका भोग-प्रसाद चढाउ । यसैले अल्लाहले अगाडी भने कि हामीले सत्य पुऱ्याइदियौं । अर्थात् यो राम्ररी स्पष्ट गरिदियौं कि अल्लाहका अतिरिक्त कोही पूजा योग्य छैन, तथा यदि यिनीहरू अल्लाहका अतिरिक्त कोही पूजा योग्य छैन, तथा यदि यिनीहरू अल्लाहका अतिरिक्त कोही पूजा योग्य छैन, तथा यदि यिनीहरू अल्लाहका इबादतमा अरुहरूलाई सम्मिलित गरिराखेका छन् भने त यसकारण होइन कि उनीसित यसको कुनै प्रमाण छ, होइन, बरु मात्र एक-अर्काको देखा सेखी तथा पूर्वजहरूका अनुकरणका कारण शिर्कको कार्य गरिराखेका छन् । वास्तवमा यिनी पूर्णरूपले भुठा हुन् । न त्यसको कोही सन्तान छ न त्यसको कोही अंशियार, यदि यस्तो भएको भए प्रत्येक अंशियार आफ्ना भाग्यको सृष्टिको प्रबन्ध आफ्नो इच्छा अनुसार गर्दथ्यो तथा प्रत्येक अंशियार अन्यमाथि प्रभावशाली हुनुको प्रयत्न गर्दथ्यो । तथा जब यस्तो छैन तथा सृष्टिको प्रबन्धमा तानातान छैन भने निःसन्देह अल्लाह तआला यी सबै कुराबाट पवित्र एवं उच्चतम छ, जुन मूर्तिपूजक त्यसको सम्बन्धमा भन्दछन् ।

بَلْ أَتَيْنَٰهُم بِٱلْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَٰذِبُونَ ﴿٩٠﴾

(९०) सत्य यो हो कि हामीले सत्य पुऱ्याइदिएका छौं तथा यिनीहरू निःसन्देह झूठा हुन् ।

مَا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ مِن وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنْ إِلَٰهٍ ۚ إِذًا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَٰهٍۭ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٩١﴾

(९१) न त अल्लाहले कसैलाई पुत्र बनायो तथा न त्यसको साथ अन्य कोही देवता छ, अन्यथा प्रत्येक देवता आफ्नो सृष्टिलाई लिएर अलग्ग हिंड्थ्यो तथा प्रत्येक एक-अर्कामाथि उच्च हुने प्रयत्न गर्दथे जुन गुण यिनीहरू बताउँछन् अल्लाह तिनीबाट पवित्र हुनुहुन्छ ।

عَٰلِمِ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٩٢﴾

(९२) त्यो अदृश्य-दृश्यलाई जान्नेवाला छ तथा जुन शिर्क यिनीहरू गर्दछन् त्यसभन्दा सर्वोपरि छ ।

قُل رَّبِّ إِمَّا تُرِيَنِّى مَا يُوعَدُونَ ﴿٩٣﴾

(९३) (तपाईं) दुआ (प्रार्थना) गर्नुस् कि हे मेरो प्रभु ! यदि तपाईं मलाई त्यो देखाउँछौ जसको वचन यिनीहरूलाई दिईंदैछ ।

رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِى فِى ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٩٤﴾

(९४) त हे मेरा प्रभु ! तपाईं मलाई यी अत्याचारीहरूको गुटमा नपार्नु ।[1]

وَإِنَّا عَلَىٰٓ أَن نُّرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَٰدِرُونَ ﴿٩٥﴾

(९५) तथा हामी जे-जति वचन उनीहरूलाई दिइराखेका छौं, सबै तपाईंलाई देखाइदिने सामर्थ्य राख्दछौं ।

ٱدْفَعْ بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ ٱلسَّيِّئَةَ ۚ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿٩٦﴾

(९६) नराम्रो कुरोलाई यसप्रकार खतम गर जुन पूर्णतः उत्तम होस्[2] जे-जति यिनीहरू वर्णन गर्दछन्, त्यससित हामी राम्ररी परिचित छौं ।

---

[1]अतः हदीसमा चर्चित छ कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम दुआ गर्नुहुन्थ्यो ।

«وإذَا أرَدْتَ بِقَوْمٍ فِتْنَةً فَتَوَفَّنِي إِلَيْكَ غَيْرَ مَفْتُونٍ»

"हे अल्लाह ! जब तिमी कुनै समुदायमाथि परीक्षा अथवा यातना पठाउनुको निर्णय गर्दछौ भने त्यसभन्दा पूर्व नै मलाई संसारबाट उठाइहाल ।" (तिर्मिजी तफ़सीर सूरः साद तथा मुसनद अहमद भाग ५ पृष्ठ २४३)

[2]जसरी अन्य स्थानमा आदेश गऱ्यो,

وَقُل رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَٰتِ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴿٩٧﴾	(९७) तथा दुआ (प्रार्थना) गर्नुस् कि हे मेरा प्रभु ! म शैतानहरूका शंकाबाट तपाईंको शरण चाहन्छु ।[1]
وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾	(९८) तथा हे मेरा प्रभु ! म तिम्रो शरण चाहन्छु कि उनीहरू मेरो पासमा आऊन् ।[2]
حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَهُمُ ٱلْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ٱرْجِعُونِ ﴿٩٩﴾	(९९) यहाँसम्मकि जब उनीमध्ये कसैको मृत्यु आउन थाल्छ त भन्छ कि हे मेरा प्रभु ! मलाई फिर्ता पठाइदेउ ।
لَعَلِّىٓ أَعْمَلُ صَٰلِحًا فِيمَا تَرَكْتُ	(१००) ताकि आफूले छाडेको संसारमा पुण्यका कार्य गरूँ ।[3] कदापि यस्तो

"नराम्रो यसप्रकारले समाप्त गर जुन राम्रो होस्, यसको परिणाम यो हुनेछ कि तिम्रो शत्रु पनि तिम्रो घनिष्ट मित्र बन्नेछ ।" (हा.मीम.सजदा-३४, ३५)

[1]अत: नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम शैतानबाट यसप्रकार शरण माँग्नुहुन्थ्यो أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم من همزه و نفخه و نفثه (अबू दाऊद, किताबुस सलात, बाबु मा युस्तफ़्तहु बिही स्सलात मिनद दुआ र तिर्मिजी बाब मा यकूलो इन्द इफ्तेताहिस्सलाते)

[2]यसैले नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले बलपूर्वक भन्नुभयो कि प्रत्येक महत्वपूर्ण कार्यको प्रारम्भ अल्लाहको नामबाट गर अर्थात् बिस्मिल्लाह पढेर किनकि अल्लाहको याद शैतानबाट टाढा कुरो हो । यसैकारण उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम यो दुआ गर्नुहुन्थ्यो । «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَرَمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ، وَمِنَ الْغَرَقِ، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَتَخَبَّطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ» (अबू दाऊद किताबुल वित्र बाब फ़िल् इस्तेआज:) राति घबराहटको वेलामा उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम यो दुआ पढ्ने गर्नुहुन्थ्यो । «بِاسْمِ اللهِ، أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ، وَعِقَابِهِ، وَمِنْ شَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ» (मुसनद अहमद भाग-२ पृष्ठ १८१ अबू दाऊद किताबुत तिब्ब, बाब कैफ़रोंका र तिर्मिजी अबवाबुल दअवात)

[3]यो कामना प्रत्येक काफ़िर मृत्युको समय पुन: उठाइनेबेला, अल्लाहको सदनमा उभिंदाखेरि तथा नरकमा धकेलिने बेलामा गर्दछ तथा गर्नेछ, तर यसको कुनै लाभ हुनेछैन । कुर्आन करीममा यस विषयलाई विभिन्न स्थानहरूमा वर्णन गरिएको छ । जस्तै सूर: मुनाफ़ीकून-१० तथा ११, सूर: इब्राहीम-४४, सूर: आराफ़-५३ अलिफ.लाम.मीम. सजदा-१२, सूर: अनआम २७ तथा २८, सूर: अश्शूरा-२४, सूर: अल-मोमिन-११ तथा १२, सूर: फ़ातिर-३७ तथा यसैप्रकार अन्य आयतहरू ।

हुनेछैन[1] यो एउटा कथन हो जुन त्यसले भन्नेछ।[2] उनको पछाडीबाट त्यस दिनसम्म जब उनी पुनः उठाइनेछन् ।[3]

كَلَّا ۚ إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا ۖ وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۝١٠٠

[1] كَلَّا हप्की-झप्कीको लागि हो अर्थात् यस्तो कहिले हुन सक्दैन कि उनीहरूलाई पुनः संसारमा पठाइयोस् ।

[2]यसको एउटा अर्थ त यो हो कि यस्तो कुरो हो कि जुन प्रत्येक काफ़िर प्राण निस्कने बेलामा भन्छ। दोस्रो अर्थ हो कि केवल कुरा मात्र हो, कर्म होइन। यदि उनीहरूलाई पुनः पनि संसारमा पठाइन्छ भने त उनको यो कथनी मात्र कथनी नै रहनेछ, पुण्यको कार्य गर्नुको सौभाग्य तैपनि हुनेछैन। जस्तो अन्य स्थानमा आदेश गऱ्यो ।

﴿ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ ﴾

"तथा उनीहरूलाई संसारमा पुनः फर्काइन्छ तैपनि त्यही कार्य गर्नेछन् जसबाट उनीहरूलाई रोकिएको थियो ।" (सूरः अल-अनाम-२८)

आदरणीय कतादः भन्नुहुन्छ, काफ़िरको यस कामनामा हाम्रो लागि ठूलो पाठ छ, काफ़िर संसारमा आफ्ना परिवार तथा समूहको पासमा जानुको कामना गर्नेछैन्, वरु पुण्यका कार्य गर्नको लागि संसारमा आउने कामना गर्नेछन् । यसकारण संसारको जीवनलाई लाभकारी क्षण ठान्दै बढीभन्दा बढी पुण्यका काम गर्नुपर्छ ताकि क़ेयामतमा यो कामना गर्नुको आवश्कता नहोस् । (इब्ने कसीर)

[3]यसको एउटा अर्थ यो हो दुई वस्तुमध्ये रूकावट तथा छेकवारलाई برزخ (बर्जख) भनिन्छ । संसारको जीवन तथा आख़िरतको जीवन बीचको जुन अवधि छ, त्यसलाई यहाँ برزخ भनिएको छ किनभने मर्नुका पश्चात मनुष्यको सम्बन्ध दुनियाँसित समाप्त हुन्छ तथा आख़िरतको जीवनको प्रारम्भ त्यसबेला हुनेछ जब सबै मानिसहरूलाई पुनः जीवित गरिनेछ। यो मध्येको जीवन जुन कब्र (चिहान) मा अथवा पंक्षीको पेटमा अथवा पोलिदिएको अवस्थामा माटोका कणहरूमा गुज्रन्छ, बर्जख़को जीवन । मानिसको यो अस्तित्व जहाँपनि तथा जुन रूपमा पनि हुनेछ । स्पष्टरूपले त्यो माटो बनिसकेको हुनेछ, अथवा खरानी बनाएर हावामा उडाइयो अथवा नदीमा बगाइदिएको हुनेछ अथवा कुनै पशुको भोजन बनिसकेको हुनेछ, तर अल्लाह तआला सबैलाई एउटा नयाँ रूप प्रदान गरी हश्रको मैदानमा एकत्रित गर्नेछ ।

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٠١﴾

(१०१) त जब नरसिंघा (शङ्ख) मा फुकिनेछ, त्यस दिन न त आपसका सम्बन्ध नै रहनेछन्, न आपसका सोधपूछ ।[1]

فَمَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٢﴾

(१०२) जसको तराजूको पलरा गह्रुङ्गो भयो, उनीहरू त मोक्ष प्राप्त गर्नेवाला भए ।

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿١٠٣﴾

(१०३) तथा जसको तराजूको पलरा हलुङ्गो रहयो यिनी त्यसता मानिसहरू हुन् जसले आफ्नो हानि आफैं गरे, जो सधैंका लागि नरकमा गए ।

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿١٠٤﴾

(१०४) उनका मुखलाई आगोले पोलिरहनेछ,[2] त्यहाँ उनीहरू कुरूप बनेका हुनेछन् ।[3]

أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٠٥﴾

(१०५) के मेरा आयतका पाठ तिम्रा समक्ष हुँदैनथे ? तैपनि तिमी उनलाई झूठा भन्थ्यौ ।

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٠٦﴾

(१०६) उनीहरू भन्नेछन् कि हे मेरा प्रभु ! हाम्रो दुर्भाग्य हामीमाथि प्रभावशाली भयो,[4] वास्तवमा हामी पथ-विचलित थियौं ।

[1]हश्रको भयानकताको कारण प्रारम्भमा यस्तो हुनेछ, पछि उनी एक-अर्कासित सोध्ने पनि छन् ।

[2]मुखको वर्णन यसकारण गरिएको छ कि मनुष्यको अस्तित्वको सबैभन्दा महत्वपूर्ण एवं उत्तम अङ्ग हो, अन्यथा नर्कको अग्नि त सम्पूर्ण शरीरलाई नै घेरिएको हुनेछ ।

[3] كَلَحَ को अर्थ हो होठ खुम्चिएर दाँत देखिनु । ओठ दाँतहरूको वस्त्रको रूपमा छ, जब यिनी नरकको अग्निले खुम्चिने छन् त दाँत स्पष्ट रूपमा देखिनेछन्, जसवाट मनुष्यको रूप कुरूप तथा डरलाग्दो हुनेछ ।

[4]स्वाद तथा आकांक्षालाई जुन मनुष्यमाथि प्रभावशाली रहन्छन्, यहाँ दूर्भाग्य भनिएको छ, किनभने यिनको परिणाम स्थाई रूपले दूर्भाग्यपूर्ण हुन्छ ।

رَبَّنَآ اَخۡرِجۡنَا مِنۡهَا فَاِنۡ عُدۡنَا فَاِنَّا ظٰلِمُوۡنَ ﴿١٠٧﴾

(१०७) हे मेरा प्रभु ! हामीलाई यहाँबाट निकालिदेउ, यदि अब हामी यस्तो गर्छौं भने निःसन्देह हामी अत्याचारी हौं ।

قَالَ اخۡسَـُٔوۡا فِيۡهَا وَلَا تُكَلِّمُوۡنِ ﴿١٠٨﴾

(१०८) (अल्लाह तआ़ला) भन्नेछ धिक्कार छ तिमीमाथि तथा मसित कुरा नगर ।

اِنَّهٗ كَانَ فَرِيۡقٌ مِّنۡ عِبَادِىۡ يَقُوۡلُوۡنَ رَبَّنَاۤ اٰمَنَّا فَاغۡفِرۡ لَنَا وَارۡحَمۡنَا وَاَنۡتَ خَيۡرُ الرّٰحِمِيۡنَ ﴿١٠٩﴾

(१०९) मेरा भक्तहरूको एउटा गुट थियो जुन निरन्तर यही भन्दै गर्‍यो कि हे मेरा प्रभु ! हामी ईमान ल्याइसकेका छौं, तिमी हामीलाई क्षमा गरिदेउ तथा हामीमाथि कृपा गर, तिमी सबै कृपालुहरूभन्दा अधिक कृपालु छौ ।

فَاتَّخَذۡتُمُوۡهُمۡ سِخۡرِيًّا حَتّٰۤى اَنۡسَوۡكُمۡ ذِكۡرِىۡ وَكُنۡتُمۡ مِّنۡهُمۡ تَضۡحَكُوۡنَ ﴿١١٠﴾

(११०) (परन्तु) तिमी तिनको उपहास नै गरिरहयौ यहाँसम्मकि (उनका पछाडी) तिमी मेरो स्मरण बिर्सिहाल्यौ तथा तिमी उनको उपहास गर्दैरहयौ ।

اِنِّىۡ جَزَيۡتُهُمُ الۡيَوۡمَ بِمَا صَبَرُوۡۤا ۙ اَنَّهُمۡ هُمُ الۡفَآٮِٕزُوۡنَ ﴿١١١﴾

(१११) मैले आज उनका धैर्य (तथा संयम) को प्रतिफल दिएको छु कि उनी आफ्ना इच्छित आकांक्षासम्म पुगिसकेका छन् ।[1]

---

[1]संसारमा ईमानवालाहरूका लागि धैर्य एवं संयमको परीक्षाको एउटा घडी यो पनि हुन्छ कि जब उनी धर्म तथा ईमानका कुरा अनुसार कर्म गर्ने प्रयत्न गर्दछन् त धर्मबाट अन्जान तथा ईमानसित अनभिज्ञ मानिसहरू उनलाई आफ्ना उपहास तथा निन्दाको लक्ष्य बनाउँछन् । कैयन् कमजोर ईमानवाला छन् कि उनी यी निन्दाका भयले अल्लाहका धेरै आदेशहरू अनुसार कर्म गर्नबाट पन्छिन्छन् । जस्तै दाह्री छ, स्त्रीहरूका पर्दाको कुरो छ, विवाहमा हिन्दु धर्मका रीतिरिवाजहरूबाट पन्छिनु छ इत्यादि । सौभाग्याशाली छन् ती मानिसहरू जो कुनै उपहास तथा धिक्कारको चिन्ता नगरिकन अल्लाह तथा उहाँका रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका आदेशहरूको पालन गर्नबाट कुनै अवसरमा पनि मुख फर्काउने छैनन् । ﴿وَلَا يَخَافُوۡنَ لَوۡمَةَ لَاۤٮِٕمٍ﴾ अल्लाह तआ़ला केयामतमा यसको श्रेष्ठतम प्रतिफल प्रदान गर्नेछ तथा उनीहरूलाई सफलता प्रदान गर्नेछ जस्तो कि यस आयतबाट स्पष्ट छ । اللهم اجعلنا منهم (हे अल्लाह ! हामीलाई उनीहरूमध्येकै बनाइदेउ ।

قٰلَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ ﴿١١٢﴾

(११२) (अल्लाह तआला) सोध्नेछ कि तिमी धर्तीमा वर्षहरूको गणनाले कति वर्ष रहयो ?

قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسْـَٔلِ الْعَادِّينَ ﴿١١٣﴾

(११३) (उनीहरू) भन्नेछन् एक दिन अथवा एक दिनभन्दा पनि कम, गणना गर्नेहरूसँग पनि सोध्नुस् ।[1]

قٰلَ إِن لَّبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوْ أَنَّكُمْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١٤﴾

(११४) (अल्लाह तआला) आदेश गर्नेछ वास्तविकता यो हो कि तिमी यहाँ निकै कम रहयौ, काश ! यसलाई काश यो कुरो तिमी अघिदेखि नै यो कुरो बुझिहालेको भए ।[2]

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

(११५) के तिमीले यो ठानेका छौ कि हामीले तिमीलाई व्यर्थ नै सृष्टि गरेका छौं, तथा यो कि तिमी हामीतिर फर्काइने नै छैनौ ?

فَتَعَٰلَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١١٦﴾

(११६) अल्लाह तआला सत्य सम्राट हो, त्यो सर्वोच्च छ,[3] त्यसका अतिरिक्त कोही पूज्य छैन, त्यही महिमावान अर्शको प्रभु हो ।[4]

---

[1]यसबाट तात्पर्य फरिश्ता (स्वर्गदूत) हुन्, जो मनुष्यको कर्म तथा आयु लेख्न नियुक्त छ अथवा त्यो मनुष्य तात्पर्य हो जो हिसाब किताबमा दक्षता राख्दछ । क़ेयामतको भयानकता उनका मस्तिष्कबाट संसारको सुख-सुविधालाई मेटाइदिनेछ तथा संसारको जीवन उनीहरूलाई यस्तो लाग्नेछ जस्तो दिन अथवा आधा दिन । यसकारण उनीहरूले भन्नेछन् कि हामी त एक दिन अथवा त्यसभन्दा पनि कम समय संसारमा रहयौं । निःसन्देह तिमी फरिश्तासित अथवा गणितज्ञहरूसित सोध्न सक्छौ ।

[2]यसको अर्थ हो कि आख़िरतका अस्थाई जीवनको तुलनामा निश्चित रूपले संसारको जीवन अति लघु छ । तर यस विन्दुलाई संसारमा तिमीले जानेनौं । काश, तिमी संसारको यस वास्तविकतासित तथा संसारको अस्थाईत्वसित सतर्क भएको भए आज तिमी पनि ईमानवालाहरू सरह सफल एवं सम्मानित हुने थियौ ।

[3]अर्थात् त्यो यसभन्दा सर्वोपरि छ कि त्यो तिमीलाई निरुद्देश्य रूपले खेलको रूपमा पैदा गरोस् तथा तिमी जे चाहन्छौ गर, तिमीसित त्यसको कुनै सोधपूछ नहोस् । बरु त्यसले तिमीलाई एउटा विशेष उद्देश्यका लागि सृष्टि गरेको छ तथा त्यो हो त्यसको उपासना गर्नु । यसैकारण अगाडी आदेश गऱ्यो कि त्यही पूज्ने योग्य छ, त्यसका अतिरिक्त कोही पूजा योग्य छैन ।

[4]अर्शको विशेषण कृपा भन्यो किनभने त्यहाँबाट कृपा तथा विभूतिहरूको अवतरण हुन्छ ।

وَمَن يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١١٧﴾

(११७) तथा जो व्यक्ति अल्लाहका साथ कुनै अन्य देवतालाई पुकार्दछ जसबारे उसित कुनै प्रमाण छैन त त्यसको हिसाब त्यसको प्रभुसित नै छ । निःसन्देह काफ़िरहरू मोक्षबाट बञ्चित छन् ।[1]

وَقُل رَّبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١١٨﴾

(११८) तथा भन कि हे मेरा प्रभु ! तिमी क्षमा गर तथा कृपा गर तथा तिमी सबै कृपालुहरूभन्दा उत्तम कृपा गर्नेवाला हौ ।

सूरतुन नूर-२४

سُورَةُ النُّورِ

सूरः नूर* मदीनामा अवतरित भएको तथा यसका चौसठ्ठी आयतहरू तथा नौं रूकूअ छन् ।

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

शुभारम्भ अल्लाहको नामबाट जो अति दयालु तथा अत्यन्त कृपालु छ ।

سُورَةٌ أَنزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾

(१) यो हो त्यो सूरः जुन हामीले अवतरित गरेका छौं[2] तथा निर्धारित गरिदिएका छौं तथा जसमा हामीले खुल्ला आदेश अवतरित गरेका छौं ताकि तिमी याद राख ।

[1]यसबाट ज्ञात भयो कि भलाई तथा सफलता आख़िरतमा अल्लाहको यातनाबाट बच्नु हो, मात्र संसारका धन तथा सुविधारहरूको अधिकता सफलता होइन, यो त संसारमा काफ़िरहरूलाई पनि प्राप्त छ, तर अल्लाह तआ़ला उनीबाट भलाईलाई नकारिराखेको छ, जसको स्पष्ट अर्थ हो कि मूल रूपले भलाई आख़िरतको भलाई हो, जुन ईमानवालाहरूको भागमा आउनेछ, न सांसारिक धन तथा साधनको अधिकता जुन कि बिना भेदभाव ईमानवाला तथा काफ़िर सबैलाई प्राप्त हुन्छ ।

*सूरः नूर सूरः अहज़ाब तथा सूरः निसा, यी तीनवटै सूरः यस्ता छन् जसमा स्त्रीहरूका विशेष समस्याहरू तथा सामाजिक विषयका जीवनका महत्वपूर्ण विस्तृत जानकारीहरूको वर्णन छ ।

[2]कुरआन करीमका सबै सूरतहरू अल्लाहद्वारा उतारिएका हुन्, तर यस सूरःको विषयमा जुन यो भन्यो त यसबाट यस सूरःमा वर्णित आदेशहरूको महत्वलाई उजागर गर्नु हो ।

ٱلزَّانِيَةُ وَٱلزَّانِى فَٱجْلِدُوا۟ كُلَّ وَٰحِدٍ مِّنْهُمَا مِا۟ئَةَ جَلْدَةٍ ۖ وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِى دِينِ ٱللَّهِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ ۖ

(२) व्यभिचार गर्ने स्त्री-पुरुषमध्ये प्रत्येकलाई सय कोर्रा हान ।[1] उनलाई अल्लाहका नियम अनुरूप दण्ड दिंदाखेरि तिमीले कदापि दया गर्नुहुन्न यदि तिमीलाई अल्लाहमाथि तथा केयामतका दिनमाथि ईमान

[1]व्यभिचारको प्रारम्भिक दण्ड जुन इस्लाममा अस्थाई रूपले भनिएको थियो, त्यो सूरः निसाको आयत संख्या १५ मा गुज्रिसकेको छ जसमा भनिएको थियो कि जबसम्म यसका लागि कुनै स्थाई दण्ड निर्धारित गरिदैन, ती व्यभिचारी स्त्रीहरूलाई घरहरूमा बन्द राख । अनि जब यो सूरः नूरको यो आयत अवतरित भयो त नवी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो कि अल्लाहले जुन वादा गरेको थियो, त्यस अनुसार व्यभिचारी पुरूष-स्त्रीको स्थाई दण्ड निर्धारित गरिदिइएको छ त्यो तिमी मसित सिक, तथा त्यो यो हो कि अविवाहित पुरुष-स्त्रीका लागि प्रत्येकलाई सय-सय कोर्रा तथा विवाहित पुरुष-स्त्रीलाई सय-सय कोर्रा तथा ढुङ्गाहरूले हानी मारिहालून् । (सहीह मुस्लिम किताबुल हूदूद बाब हद्दि अज़्जिना, वस्सुनन) अनि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले विवाहित पुरुष-स्त्रीलाई व्यवहारिक रूपले ढुङ्गाहरूबाट मार्नको दण्ड दिनु हो तथा सय कोर्रा (जुन सानो दण्ड हो) ठूलो दण्डमा सम्मिलित गर्नु हो तथा अब विवाहित स्त्री पुरूषको दण्ड केवल ढुङ्गाहरूले हानी मार्नु नै छ । रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम पश्चात खुल्फाये राशदीन (रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको जीवनमा जुन व्यक्तिहरु ईमान ल्याए तथा उनको अन्त्य पनि ईमानकै अवस्थामा भयो यस्ता मुसलानिहरुलाई सहावा भनिन्छ ।) तथा सहावाहिरु (रसूल अल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको साथ जुन व्यक्तिहरू ईमानको मार्गमा लागे तथा उनको अन्त्य पनि ईमानकै अवस्थामा भयो यस्ता मुसलमानहरूलाई सहावा भनिन्छ) को समयमा पनि यही दण्ड दिइयो । तथा उनका पश्चात उम्मतका सबै ज्ञानी र फुकहा पनि यसैलाई मान्नेवाला थिए र आजसम्म छ, केवल ख़वारिज़ले यस दण्डलाई अस्वीकार गरेका छन् तथा उपमहाद्वीपमा पनि केही यस्ता व्यक्तिहरू छन् जो यस दण्डलाई अस्वीकार गर्दछन् । तथा हदीसलाई अस्वीकार गर्नेवालाहरूले पनि यसलाई अस्वीकार गरेका छन् । यस अस्वीकृतिको मूल आधार नै हदीसको अस्वीकृतिमा छ । किनभने पत्थरहरूले हानी मार्नुको दण्ड अत्यन्त युक्तियुक्त हदीसहरूबाट सिद्ध छ । तथा त्यसलाई वर्णित गर्नेहरूको संख्या पनि अति अधिक छ कि आलिमहरूले यसलाई निरन्तर हदीसको श्रेणीमा राखेका छन् । यसकारण हदीसका प्रमाण तथा धर्ममा त्यसको धार्मिक नियमहरूको स्रोत हुने कुरोलाई जुन व्यक्तिले स्वीकार गर्दछ. त्यो ढुङ्गाहरूले हानी मार्नुलाई अस्वीकार गर्नसक्दैन ।

وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَآئِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۝٢

छ ।[1] उनका दण्डको समय मुलमानहरूको एउटा समूह उपस्थित हुनु पर्दछ ।[2]

اَلزَّانِيْ لَا يَنْكِحُ اِلَّا زَانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةً ۖ وَّالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَآ اِلَّا زَانٍ اَوْ مُشْرِكٌ ۚ وَحُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ ۝٣

(३) व्यभिचारी पुरूष व्यभिचारिणी स्त्री अथवा मूर्तिपूजक स्त्रीबाहेक अन्यसित विवाह गर्दैन तथा व्यभिचारीणी स्त्री पनि व्यभिचारी पुरूष बाहेक अथवा मूर्तिपूजक पुरूषका अतिरिक्त अन्यसित विवाह गर्दैन । तथा ईमानवालाहरूलाई यो अवैध (हराम) गरिदिइयो ।[3]

[1]यसको अर्थ यो हो कि दयाभावका कारण दण्ड दिनुबाट नरूक, अन्यथा प्राकृतिक रूपले दयाभाव उत्पन्न हुनु ईमानको विपरीत छैन, सारांशत: यो त मनुष्यको प्रकृतिमा नीहित छ ।

[2]ताकि दण्डको मूल उद्देश्य जुन यो हो कि मानिसहरू त्यसवाट शिक्षा ग्रहण गरून्, अत्याधाकि विस्तृत रूपले मानिस शिक्षा प्राप्त गर्नसकून् । दूर्भाग्यले आजकल जनसमूहका समक्ष दण्ड दिनु मानव अधिकारको विरूद्ध भनिदैछ । यो पूर्णरूपले मूर्खता, अल्लाहका आदेशहरूको अवहेलना तथा अर्को शव्दमा अल्लाहभन्दा पनि अधिक मनुष्यहरूसँग सहानुभूति राख्नेवाला शुभचिन्तक वन्नु हो, जवकि वास्तविकता यो हो कि अल्लाहभन्दा अधिक सहानुभूति तथा दया कसैमा छैन ।

[3]यसको भावार्थमा व्याख्याकारहरूमा मतभेद छ । केही भन्दछन् कि यहाँ विवाहसित तात्पर्य प्रचलित विवाह होइन वरु व्यभिचारको अर्थमा छ तथा उद्देश्य व्यभिचारका दुष्परिणाम तथा दुष्कर्मलाई वर्णन गर्नु हो । अर्थ यो हो कि कुकर्मी पुरूष आफ्ना इन्द्रियलाई अनुचित रूपले शान्त गर्नका निम्ति व्यभिचारी स्त्रीतिर तथा त्यसैप्रकार कुकर्मी स्त्री कुकर्मी पुरूषतिर आकर्षित हुन्छे, ईमानवालाहरूका लागि यस्तो गर्नु अर्थात् व्यभिचार निषेध (हराम) छ । तथा मूर्तिपूजक स्त्री-पुरुषको वर्णन यसकारण गरियो कि व्यभिचार पनि मूर्तिपूजाको समतुल्य छ, जसरी मूर्तिपूजक अल्लाहलाई छाडि अन्यका निकट टाउको निहुराउँछ, त्यसैप्रकार व्यभिचारी पुरूष, पत्नीलाई छाडेर अथवा पत्नी आफ्नो पतिलाई छाडेर अन्य मानिसहरूसित घृणित कर्म गर्छे । यसप्रकार मूर्तिपूजक तथा व्यभिचारी बीच एउटा विचित्र आन्तरिक समानता हुन्छ । केही व्याख्याकारहरू भन्छन् कि यो साधारण रीतिका कारण छ तथा अर्थ यो हो कि साधारणतया कुकर्मी मानिस विवाहका निम्ति आफूजस्तै मानिसहरूतिर आकृष्ट हुन्छन् । अत: व्यभिचारीहरूको अधिकतर संख्या व्यभिचारीहरुसँग विवाह गर्न रुचाउँछ तथा

وَالَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ الْمُحْصَنٰتِ ثُمَّ لَمْ يَاْتُوْا بِاَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ فَاجْلِدُوْهُمْ ثَمٰنِيْنَ جَلْدَةً وَّلَا تَقْبَلُوْا لَهُمْ شَهَادَةً اَبَدًا ۚ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ۝٤

(४) तथा जो पवित्र स्त्रीमाथि व्यभिचारको आक्षेप लगाउँछन्, अनि चार गवाह (साक्षी) प्रस्तुत गर्न सक्दैनन् भने उनलाई अस्सी पटक कोर्रा हान तथा कहिले पनि उनका साक्षी स्वीकार नगर। यी दूराचारी व्यक्तिहरू हुन्।[1]

اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوْا ۚ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝٥

(५) हो, जो यस पश्चात क्षमा माँगेर सुधार गर्दछन्।[2] त अल्लाह (तआला) क्षमा गर्नेवाला तथा दया गर्नेवाला हुनुहुन्छ।

यसको उद्देश्य ईमानवालाहरूलाई सतर्क गर्नु हो कि जसरी व्यभिचार अत्यन्त कुरूप तथा महापाप हो, त्यसरी नै व्यभिचारीहरूसँग वैवाहिक सम्वन्ध स्थापित गर्न पनि मनाही तथा निषेध (हराम) छ। इमाम शौकानीले यस भावार्थलाई अति उत्तम भनेका छन् तथा हदीसहरूमा यसका अवतरण हुने जे-जति कारण वर्णित छ त्यसबाट पनि यसको पुष्टि हुन्छ कि केही सहावाले व्यभिचारी स्त्रीहरूसित विवाह गर्न आज्ञा चाहे त त्यसपश्चात् यो आयत अवतरित भयो, अर्थात् उनलाई यस्तो गर्नबाट रोकियो। यसैबाट भाव निकाल्दै आलिमहरू (धार्मिक विद्वान) ले भनेका छन् कि एउटा पुरूषले जुन स्त्रीसँग अथवा स्त्रीले जुन पुरुषसँग कुकर्म गरेको छ उनको आपसमा विवाह मान्य छैन। यदि उनीहरू शुद्ध हृदयले क्षमा माँगदछन् त त्यस पश्चात् उनीहरूबीच विवाह मान्य छ। (तफ़सीर इब्ने कसीर)

[1]यसमा قـذف (आक्षेप लगाउनु) को दण्ड वर्णित गरिएको छ कि जो व्यक्ति कुनै पवित्र स्त्री अथवा पुरूषमाथि व्यभिचारको आक्षेप लगाउँछ (त्यसैप्रकार जुन स्त्री कुनै पवित्र पुरूष अथवा स्त्रीमाथिको आक्षेप लगाउँछ) तथा प्रमाणस्वरुप चार साक्षी प्रस्तुत गर्न सक्दैनन् भने उनका लागि तीन आदेश वर्णन गरिएका छन् (१) उनीहरूलाई अस्सी कोर्रा हानियोस्, (२) उनका गवाही (साक्षी) कहिल्यै स्वीकार नगरियोस् तथा (३) उनी अल्लाहका समक्ष तथा मानिसहरूका समक्ष दुराचारी हुन्।

[2]क्षमा माँग्नाले त कोर्राहरूका दण्डबाट छुट पाइने छैन, उनीहरू पश्चाताप गरून् अथवा विन्ती गरून्, यो दण्ड त भोग्नु नै पर्नेछ। तर अर्का दुईटा कुरा, गवाहीबाट वञ्चित तथा दूराचारी हुनु त्यसमा मतभेद छ। केही आलिम उसलाई दुराचारी हुनुबाट छुट दिन्छन् अर्थात् क्षमा माँगे पश्चात त्यो दूराचारी रहने छैन। तथा केही व्याख्याकार दुवै वाक्यलाई यसमा सम्मिलित मान्दछन्। अर्थात् क्षमा माँगे पश्चात त्यो गवाही दिन योग्य हुनेछ तथा दूराचारी पनि हुनेछैन। इमाम शौकानीले यसै दोस्रो मतलाई अधिमान दिए

وَالَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ اَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَّهُمْ شُهَدَآءُ اِلَّآ اَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ اَحَدِهِمْ اَرْبَعُ شَهٰدٰتٍۢ بِاللّٰهِ ۙ اِنَّهٗ لَمِنَ الصّٰدِقِيْنَ ⑥

(६) तथा जुन मानिसहरू आफ्ना पत्नीहरूमाथि व्यभिचारको आरोप लगाउँदछन् तथा उनका साक्षी उनी बाहेक अन्य कोही हुँदैन त यस्ता मानिसहरू मध्येबाट प्रत्येकको प्रमाण यो हो कि चार पटक अल्लाहको सौगन्ध खाएर भनोस् कि त्यो सत्यवादीहरू मध्येको छ।

وَالْخَامِسَةُ اَنَّ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كَانَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ⑦

(७) तथा पाँचौ पटक यो कि त्यसमाथि अल्लाहको धिक्कार होस् यदि त्यो झूठाहरू मध्येबाट छ।[1]

وَيَدْرَؤُا عَنْهَا الْعَذَابَ اَنْ تَشْهَدَ اَرْبَعَ شَهٰدٰتٍۢ بِاللّٰهِ ۙ اِنَّهٗ لَمِنَ الْكٰذِبِيْنَ ۙ ⑧

(८) तथा त्यस (स्त्री) बाट दण्ड यसप्रकार समाप्त गर्न सकिन्छ कि त्यसले चार पटक अल्लाहको सौगन्ध खाएर भनोस् कि निःसन्देह त्यसको पनि झूठो बोल्नेवालाहरू मध्ये हो।

وَالْخَامِسَةَ اَنَّ غَضَبَ اللّٰهِ عَلَيْهَآ

(९) तथा पाँचौ पटक भनोस् त्यसमाथि अल्लाहको क्रोध (धिक्कार होस्) यदि त्यसका

तथा أبدًا को अर्थ वर्णन गरेका छन् कि |ما دام قاذفًا अर्थात् जबसम्म त्यो आक्षेप लगाउनमा स्थिर रहनेछ। जसरी भनिन्छ कि काफिरको गवाही (साक्ष्य) कहिल्यै स्वीकृत छैन, त यहाँ कहिलेको अर्थ यही हुनेछ कि जबसम्म त्यो काफ़िर छ।

[1]यसमा لعان को समस्याको वर्णन छ जसको अर्थ यो हो कि कुनै पतिले आफ्नी पत्नीलाई आफ्ना आँखाले कुनै अन्यसँग कुकर्म गरिराखेको देख्यो, जसको त्यो त प्रत्यक्षदर्शी छ, परन्तु व्यभिचारका नियमलाई सत्यापित गर्नको लागि चार गवाहहरूको आवश्यकता छ। यसकारण जबसम्म त्यो आफूसँग अन्य तीन गवाह प्रस्तुत गर्दैन, त्यसकि पत्नीमाथि व्यभिचारको नियम लागू हुनसक्दैन। तर आफ्ना आँखाले देखे पश्चात यस्तो दुष्चरित्र पत्नीलाई सहन गर्न पनि असम्भव छ। धार्मिक नियमले यसको यो समाधान प्रस्तुत गरेको छ कि यो व्यक्ति न्यायलयमा अथवा न्यायलयको .अधिकारी समक्ष चार पटक अल्लाहको सौगन्ध खाएर यो भन्नेछ कि त्यो आफ्नी पत्नीमाथि व्यभिचारको आरोप लगाउनमा साँचो छ अथवा यो बालक अथवा गर्व त्यसको होइन। तथा पाँचौ पटक भन्नेछ कि यदि म झूठो छु भने ममाथि अल्लाहको धिक्कार होस्।

إِن كَانَ مِنَ الصَّٰدِقِينَ ⑨

पति सत्यवादी मध्येबाट छ ।[1]

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ⑩

(१०) तथा यदि अल्लाह (तआ़ला) को कृपा तथा दया तिमीमाथि नभएको भए[2] (त तिमीमाथि दुख अवतरित हुन्थे) तथा अल्लाह (तआ़ला) क्षमालाई स्वीकार गर्नेवाला ज्ञानी छ ।

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ

(११) जो यो निकै ठूलो आक्षेप रचेर ल्याएका छन् ।[3] यो पनि तिमीमध्येबाट एउटा गुट

[1]अर्थात् यदि पतिको उत्तरमा पत्नी चार-चार पटक अल्लाहको सौगन्ध खाएर यो भन्छे कि त्यो झूठो छ तथा पाँचौं पटक भन्दछे कि यदि त्यसको पति साँचो छ (तथा म झूठो छु) त ममाथि अल्लाहको प्रकोप होस् । त यस अवस्थामा त्यो व्यभिचारको दण्डबाट बाँच्नेछ । त्यस पश्चात तीनदुवै बीच सधैंको लागि वियोग (जुदाइ) हुनेछ । यसलाई لعان यसकारण भन्दछन् कि यसमा दुवै आफूलाई झूठा हुने अवस्थामा धिक्कारको पात्र स्वीकार गर्दछन् । नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको समयमा यस्ता केही घटनाहरू घटित भए जसका वर्णन हदीसहरूमा विद्यमान छन्, तिनै घटनाहरु यस आयतको अवतरणका कारण बने ।

[2]यसको उत्तर लुप्त छ, त तिमीमध्ये झूठामाथि, तुरुन्त अल्लाहको प्रकोप अवतरित हुन्थ्यो, तर त्यो क्षमाशील तथा दूरदर्शी पनि छ । यसकारण एक त उसले पर्दा हालिदियो ताकि त्यसका पश्चात शुद्ध हृदयले क्षमा माँगदछ भने उसले त्यसलाई आफ्नो दयाको छायाँमा पार्नेछ तथा दूरदर्शी पनि छ कि उसले لعان जस्तो समस्याको वर्णन गरेर स्वाभिमानी पतिहरूका लागि अति उचित तथा सरल नियम प्रस्तुत गरिदिएको छ ।

[3]إفـك बाट तात्पर्य त्यो आरोपको घटना हो जसमा द्वयवादीहरुले आदरणीय आयशा (رضي الله عنها) को सतीत्व एवं सम्मानलाई कलंकित गर्न चाहन्थे । तर अल्लाह तआ़लाले क़ुरआ़न करीममा आदरणीय आयशा (رضي الله عنها) माथि लगाइएको आक्षेपलाई खण्डन गर्नका लागि आयत अवतरित गरी तिनको पवित्र सतीत्व तथा सम्मानलाई झन् अधिक स्पष्ट गरिदियो । संक्षिप्तमा यो घटना यसप्रकार छ, पर्दाको आदेश पश्चात बनी मुस्तलीकको युद्ध (मुरैसीअ्) बाट फिर्ता हुँदा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम तथा सहाबाले मदीनाका निकट एउटा स्थानमा विश्राम (पडाव) गरे, प्रात: काल जब त्यहाँबाट प्रस्थान गरे त आदरणीय आयशाको डोली पनि जुन खाली थियो, यात्रीहरूले यो ठानेर ऊँटमाथि राखिदिए कि उम्मुल मोमनीन (मुसलमानहरुकी माता) त्यसभित्र नै हुनुहोला, तथा त्यहाँबाट प्रस्थान गरिदिए जबकि आदरणीय आयशा आफ्नो मालाको खोजीमा बाहिर जानु भएको थियो, फर्केर आउँदा हेर्नुभयो कि यात्रीहरु त गइहालेका छन् । अनि यो सोचेर त्यहीं

مِّنكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۖ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُم مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ ۚ وَالَّذِي تَوَلَّىٰ

हुन्[1] तिमी त्यसलाई आफ्नो लागि नराम्रो नठान, बरु यो त तिम्रो पक्षमा श्रेष्ठ छ ।[2] हो, उनीहरूमध्ये प्रत्येकमाथि त्यति पाप छ, जति उसले कमाएको छ, तथा उनीहरूमध्ये जसले निकै

पल्टिराख्नु भयो कि जब उनलाई मेरो अनुपस्थितिको ज्ञान हुनेछ तव मेरो खोजीमा वापस फिर्ता आउनेछन् । अलि बेरमा सफ़वान बिन मोअत्तल सुलमी आए, उहाँको काम यही थियो कि यात्रीहरूका शेष रहने वस्तुहरूलाई संम्हालून्, उनले आदरणीय आयशालाई पर्दाको आदेशभन्दा पूर्व देखेका थिए, तिनलाई देख्नासाथ إنا لله و إنا إليه راجعون पढे तथा बुझिहाले कि यात्रीहरु त्रुटिले अथवा अज्ञानवश आदरणीय मातालाई यहीं छाडेर आगाडी हिंडे । अत: उनले उहाँलाई आफ्नो ऊँटमाथि बसाले तथा स्वयं ऊँटको नकेल समातेर पैदल हिंडी यात्रीहरुमा सम्मिलित भए । द्वयवादीहरूले जब आदरणीय आयशालाई यसप्रकार पछि एक्लै आदरणीय सफ़वानका साथमा आइराखेको देखे त त्यस अवसरलाई अति उचित माने तथा द्वयवादीहरूका मुखिया अब्दुल्लाह बिन उबैयले भने कि यो एकान्त तथा अलगाव अकारण नै होइन तथा यसप्रकार उनले आदरणीय आयशालाई आदरणीय सफ़वानसित कलंकित गरिदिए जबकि दुबै यस कुराबाट बिल्कुलै (सर्वथा) अनभिज्ञ (अन्जान) थिए । केही शुद्ध मुसलमान पनि षड्यन्त्रकारीहरूका बहकाउमा आए । जस्तै आदरणीय हस्सान, मिस्तह बिन असासा तथा हमना बिन्ते जहश (अल्लाह उनीहरूसित प्रसन्न होस्) (यस घटनाको पूर्ण विवरण हदीसमा आएको छ) नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम पूरा एक महिना जबसम्म अल्लाह तआलाको तर्फबाट निर्दोषता (सफाई अवतरित भएन) अत्यन्त व्याकुल रहनुभयो तथा आदरणीय आयशा अज्ञानमा आफ्नो ठाउँमा व्याकुल । यी आयतमा अल्लाह तआलाले यसै घटनाको संक्षेपमा परन्तु व्यापक रूपले वर्णन गरेको छ । إفك को अर्थ हो कुनै वस्तुलाई उल्टाइदिनु । यस घटनामा पनि मुनाफ़िकहरु (मौखिक मुसलमानहरु) ले कुरालाई उल्टाइदिएका थिए अर्थात् आदरणीय आयशा (رضي الله عنها) त प्रशंसाकि पात्र हुनुहुन्थ्यो, उच्च वंशीय, तथा स्वच्छ चारित्रिक स्वामिनी हुनुहुन्थ्यो न कि कलंकित गर्न । परन्तु अत्याचारीहरूले यसलाई यस महाचरित्रवान् (साकार सतीत्व) लाई यसका विपरीत आक्षेप तथा आरोपका लक्ष्य बनाए ।

[1]एउटा गुट अथवा समूहलाई عُصبة भनिन्छ किनभने उनी एक-अर्काको शक्ति तथा सहायताका कारण हुन्छन् ।

[2]किनभने यसबाट एक त तिमीलाई दुख तथा कठिनाईहरुका कारण महा प्रत्युपकार प्राप्त हुनेछ अर्को यो कि आकाशबाट आदरणीय आयशाको पक्षमा आयत अवतरित हुनाले तिनको महानता तथा तिनका परिवारको सम्मान तथा महत्व स्पष्ट भयो । यसका अतिरिक्त ईमानवालाहरुको लागि यसमा शिक्षा ग्रहण गर्नुका अन्य पक्ष छन् ।

كِبْرَهُۥ مِنْهُمْ لَهُۥ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑪

ठूलो भागलाई पूरा गरेको छ, त्यसको लागि यातना पनि निकै ठूलो छ ।[1]

لَّوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا۟ هَٰذَآ إِفْكٌ مُّبِينٌ ⑫

(१२) त्यसलाई सुन्नासाथ मुसलमान पुरुषहरु तथा स्त्रीहरुले आफ्ना पक्षमा राम्रो विचार किन गरेनन् तथा किन भनेनन् यो त खुल्ला आरोप हो ।[2]

لَّوْلَا جَآءُو عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَآءَ ۚ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا۟ بِٱلشُّهَدَآءِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ عِندَ ٱللَّهِ هُمُ ٱلْكَٰذِبُونَ ⑬

(१३) उनी यसमा चार साक्षी किन ल्याएनन् ? तथा जब साक्षी ल्याएनन् त यी आक्षेप लगाउने व्यक्तिहरू नि:सन्देह अल्लाहका निकट केवल झूठा छन् ।

وَلَوْلَا فَضْلُ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِى مَآ أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ⑭

(१४) तथा यदि तिमीमाथि अल्लाह (तआला) को कृपा तथा दया दुनियाँ तथा आख़िरतमा नभएको भए नि:सन्देह तिमीले जुन कुराका चर्चा प्रारम्भ गरेका थियौ, त्यस विषयमा तिमीलाई निकै ठूलो प्रकोप पुग्न थियो ।

إِذْ تَلَقَّوْنَهُۥ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَّا لَيْسَ لَكُم بِهِۦ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُۥ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمٌ ⑮

(१५) जबकि तिमी आफ्ना मुखले यसको चर्चा परस्पर गर्नथाले तथा आफ्ना मुखले त्यो कुरा निकाल्न थाले जसबारे तिमीलाई कदापि सूचना थिएन, यद्यपि तिमी त्यसलाई सरल कुरा बुझाउँदै रहयौ, परन्तु अल्लाहका निकट त्यो निकै ठूलो कुरो थियो ।

[1]यसबाट तात्पर्य अब्दुल्लाह बिन उबैय मुनाफ़िकहरुको सरदार हो जो यस षड्यन्त्रको मुखिया थियो ।

[2]यहाँबाट प्रशिक्षणको त्यो पक्ष प्रकट भइराखेको छ जुन यस घटनामा लुप्त छ । यिनमा सर्वप्रथम कुरो यो हो कि ईमानवाला एक प्राण जस्तै छन्, जब आदरणीय आयशामाथि आरोप लगाइयो त तिनीले आफूमाथि ठानेर यसको खण्डन किन गरेन तथा त्यसलाई खुला आक्षेप किन भनिदिएनौ ?

(१६) तथा तिमीले कुरा सुन्नासाथ किन भनिदिएनौ कि हामी यस्ता कुरा मुखबाट निकाल्नु पनि शोभा दिँदैन ? हे अल्लाह ! तिमी पवित्र हौ, यो त निकै ठूलो आक्षेप हो ।[1]

وَلَوْلَآ إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَآ أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَٰنَكَ هَٰذَا بُهْتَٰنٌ عَظِيمٌ ⑯

[1]दोस्रो कुरो अल्लाह तआलाले ईमानवालाहरुलाई यो बतायो कि यस आक्षेपमा उनले एउटा पनि गवाह प्रस्तुत गरेनन् जबकि यसका लागि चार गवाहको आवश्यकता थियो । यसका उपरान्त तिमीले ती दोषारोपण गर्नेहरुलाई झूठा भनेनौ । यही कारण छ कि यी आयतहरु अवतरित भए पश्चात आदरणीय हस्सान, मिस्तह, तथा हमना बिन्ते जहशलाई मिथ्यारोपणको दण्ड दिइयो (मुसनद अहमद भाग ६, पृष्ठ ३०, तिर्मिजी संख्या ३१८१, अबू दाऊद संख्या ४४७४, इब्ने माजा संख्या २५६७) अब्दुल्लाह बिन उबैयलाई यसकारण दण्ड दिइएन कि त्यसको लागि आखिरतको घोर यातनालाई नै पर्याप्त ठानियो तथा ईमानवालाहरुलाई दण्ड दिएर संसारमा नै पवित्र गरियो । अर्को कुरो त्यसको पछाडी एउटा पूरा जत्था थियो, त्यसलाई दण्ड दिनुमा यस्ता खतरा थिए कि जसबाट सामना गर्नु त्यसबखत मुसलमानहरुका लागि कठिन थियो, यसै कारणवश त्यसलाई दण्ड दिइएन । (फ़तहुल क़दीर)

तेस्रो कुरो यो भनिएको छ कि अल्लाहको कृपा तथा उपकार तिमीमाथि नभएको भए, तिम्रो यो व्यवहार कि खोज नगरिकन अफवाह (किवंदन्ती) लाई अगाडी फैलाउन लाग्यो महाप्रकोपको कारण थियो, यसको अर्थ यो हो कि अफवाह उत्पन्न गर्नु तथा त्यसको प्रचार-प्रसार गर्नु पनि महापाप हो, जसका कारण मानव अति कठोर यातनाको अधिकारी हुनसक्छ ।

चौथो कुरो यो कि कुरो सोझै रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम कि पत्नी तथा तिनको मान-मर्यादाको थियो, परन्तु तिमीले त्यसलाई कुनै महत्व दिएनौं, तथा त्यसलाई तुच्छ ठान्यौ । यसबाट यो बुझाउन उद्देश्य छ कि मात्र सतीत्व हनन नै ठूलो अपराध होइन जसको दण्ड सय कोर्रा अथवा ढुङ्गाहरुले हानि मार्नुछ, वरु कसैको चरित्र तथा मान-सम्मानमाथि आक्रमण गर्नु तथा कुनै सम्मानित परिवारको अपमान तथा उपहासको प्रबन्ध गर्नु पनि अल्लाहका निकट महापाप छ । यसलाई तुच्छ नठान । यसैकारण अगाडी पुनः विशष जोड दिँदै भन्यो कि तिमीले सुन्नासाथ किन भनेनौं कि हामीलाई त्यस्ता कुरा मुखबाट निकाल्न योग्य पनि छैन । यो निःसन्देह महालान्छना हो । यसैकारण इमाम मालिक भन्नुहुन्छ कि जो नामका मुसलमान आदरणीय आयशामाथि आक्षेप आरोपित गर्दछ, त्यो काफ़िर हो किनभने त्यो अल्लाह तथा कुरआनलाई झुठ्लाउँछ । (ऐसरुत्तफ़ासीर)

يَعِظُكُمُ اللّٰهُ اَنْ تَعُوْدُوْا لِمِثْلِهٖٓ اَبَدًا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٧﴾

(१७) अल्लाह तिमीलाई चेतावनी दिन्छ कि पछि कहिल्यै यस्ता काम नगर्नू, यदि तिमी साँचो ईमानवाला हौ ।

وَيُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿١٨﴾

(१८) तथा अल्लाह (तआ़ला) तिम्रा समक्ष आफ्ना आयत वर्णन गरिराखेको छ, तथा अल्लाह (तआ़ला) सर्वज्ञाता तथा तत्वदर्शी छ ।

اِنَّ الَّذِيْنَ يُحِبُّوْنَ اَنْ تَشِيْعَ الْفَاحِشَةُ فِى الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۙ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿١٩﴾

(१९) तथा जुन व्यक्तिहरु मुसलमानहरुमा अश्लीलता फैलाउनुका कामना राख्दछन्, उनका लागि संसार र आख़िरतमा दुखदायी यातना छन्,[1] तथा अल्लाह (तआ़ला) सबै कुरो जान्दछ तथा तिमी केही जान्दैनौ ।

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ

(२०) तथा यदि तिमीमाथि अल्लाह (तआ़ला) को दया तथा कृपा नभएको भए, तथा यो पनि कि

[1] فاحشة को अर्थ हो निर्लज्जता तथा कुर्आनले व्यभिचारलाई पनि निर्लज्जता भनेको छ (बनी इस्राईल) तथा यहाँ व्यभिचारको एउटा झूठा समाचारको प्रचारलाई पनि अल्लाह तआ़लाले निर्लज्जता भनेको छ तथा यसलाई संसार तथा आख़िरतका दुखदायी यातनाहरुको कारण भनेको छ जसबाट असभ्यताको विषयमा इस्लामको प्रकृति तथा अल्लाह तआ़लाको इच्छाको अनुमान हुन्छ कि मात्र असभ्यताको झूठो समाचारको प्रकाशन अल्लाह समक्ष कति ठूलो अपराध हो, त जुन मानिसहरु रात-दिन एउटा इस्लामी समाजमा समाचारपत्रहरु, रेडियो, टि.भी. तथा फिल्मी नाटकद्वारा असभ्यताको प्रचार गरिराखेका छन् र घर-घरमा त्यसलाई पुऱ्याइराखेका छन् अल्लाहकहाँ यिनीहरु कति ठूलो अपराधी हुनेछन् ? तथा ती कार्यालयहरुमा कार्यरत कर्मचारी कुन प्रकारले असभ्यताको प्रचारको अपराधबाट छुटकारा पाउनेछन् ? यसैप्रकार आफ्नो घरमा टि.भी. ल्याएर राख्नेवाला, जसबाट उनका आगामी पुस्तामा असभ्यता फैलाइराखेको छ, ती पनि असभ्यताको प्रचारको अपराधी किन हुने छैनन् ? तथा यही अवस्था निर्लज्ज दैनिक समाचारपत्रहरुको छ कि उनका पनि घरहरुमा आउनु असभ्यताको प्रचारको कारण हो, यो पनि अल्लाहको समक्ष अपराध हुनसक्छ । काश, मुसलमान आफ्ना यी कर्तव्यहरुको आभास गरून् तथा यस असभ्यताको तूफ़ान (प्रचण्डता) लाई रोक्नका निम्ति आफ्नो यथाशक्य प्रयत्न गरून् ।

وَاَنَّ اللّٰهَ رَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٠﴾

अल्लाह तआला अति प्रेम गर्ने दयालु छ (त तिमीमाथि प्रकोप आइपुग्ने थियो)[1]

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ۚ وَمَنْ يَّتَّبِعْ خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ فَاِنَّهٗ يَاْمُرُ بِالْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ مَا زَكٰى مِنْكُمْ مِّنْ اَحَدٍ اَبَدًا ۙ وَّلٰكِنَّ اللّٰهَ يُزَكِّيْ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢١﴾

(२१) हे ईमानवालाहरु ! शैतानका पद चिन्हहरुमा नहिंड । जुन व्यक्ति शैतानका पद-चिन्हहरुमा हिंड्छ, त त्यसलाई असभ्य तथा नराम्रा कार्यहरुको नै आदेश दिनेछ । तथा यदि अल्लाह (तआला) को दया एवं कृपा तिमीमाथि नभएको भए, त तिमीमध्ये कोही पनि कहिल्यै पवित्र एवं शुद्ध हुँदैनथ्यो । परन्तु अल्लाह (तआला) जसलाई पवित्र गर्न चाहन्छ,गरिदिन्छ ।[2] तथा अल्लाह (तआला) सर्वश्रोता तथा सर्वज्ञाता छ ।

وَلَا يَاْتَلِ اُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ اَنْ يُّؤْتُوْٓا اُولِى الْقُرْبٰى وَالْمَسٰكِيْنَ وَالْمُهٰجِرِيْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۖ وَلْيَعْفُوْا وَلْيَصْفَحُوْا ۗ اَلَا تُحِبُّوْنَ اَنْ يَّغْفِرَ اللّٰهُ لَكُمْ ۗ

(२२) तथा तिमीमध्ये जो पनि महान् तथा उदार छन्, उनीहरुले आफ्ना निकटसम्बन्धी तथा निर्धन एवं शरणार्थीहरुलाई अल्लाहको मार्गमा दिनुबाट सौगन्ध (कसम) खानु हुँदैन, बरु क्षमा गरिदिनुपर्छ तथा जान दिनुपर्छ । के तिमी चाहँदैनौ कि अल्लाह (तआला) तिम्रा

[1]उत्तर लोप छ, त अल्लाहको प्रकोपले तिमीलाई आफ्नो पकडमा लिइहाल्थ्यो । यो मात्र त्यसको कृपा तथा त्यसको प्रेमभाव एवं दया हो कि त्यसले तिम्रो यस महापापलाई क्षमा गरिदियो ।

[2]यस स्थानमा शैतानको अनुसरणबाट रोक्नुको पश्चात भन्नुभयो कि यदि त्यसको कृपा तथा दया नभएको भए त तिमीमध्ये कोही पनि पवित्र एवं स्वचछ हुन्नथ्यो, यसको अभिप्राय यो प्रतीत हुन्छ कि जुन मानिसहरु उक्त घटना आरोप लगाउनमा सम्मिलित हुनबाट बचे, यो मात्र अल्लाहको कृपा तथा दया हो जुन उनीहरुमाथि, अन्यथा उनीहरु पनि यसै धारमा बगेर जान्थे जसमा केही मुसलमान बगेर गएका थिए । यसकारण शैतानको छल तथा कपटबाट बच्नको लागि एक त हर समय अल्लाहसित सहायता माँगे तथा उसैतिर आकर्षित भइराखे तथा अर्को जुन मानिसहरु आफ्ना इन्द्रियहरुका कमजोरीका कारण शैतानको छलफल तथा कपटका शिकार भएका छन् । उनलाई अधिक धिक्कारको लक्ष्य नबनाउ । बरु शुभ-चिन्तकको रुपमा उनको सुधारको प्रयास गर ।

وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٢٢﴾

त्रुटिलाई क्षमा गरिदेओस् ?[1] अल्लाह (तआ़ला) त्रुटिलाई क्षमा गर्ने कृपालु छ ।

إِنَّ الَّذِيْنَ يَرْمُوْنَ الْمُحْصَنٰتِ الْغٰفِلٰتِ الْمُؤْمِنٰتِ لُعِنُوْا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۠ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿٢٣﴾

(२३) जुन मानिसहरु पवित्र, सोझी, ईमान भएकी स्त्रीहरुमाथि आरोप लगाउँछन् उनी संसार तथा आख़िरतमा धिक्कारिने तथा उनका लागि अत्यन्त कठोर यातना छ ।[2]

आदरणीय मिस्तह जो आक्षेपको घटनामा लिप्त थिए निर्धन मुहाजरीनमध्ये थिए, सम्बन्धमा आदरणीय अबु-बक्र सिद्दीकका मौसेरे भाई (आमाकी दिदीको छोरो) थिए, अत: अबु-बक्र उनका संरक्षक तथा जीवनयापनका उत्तरदायी थिए, जब यिनी पनि आदरणीय आयशाका विरुद्ध षड्यन्त्रमा सम्मिलित भए, त अबू-बक्र सिद्दीकलाई अत्यन्त दुख पुग्यो, जुन एउटा प्राकृतिक कुरो थियो । अत: सफाईको आयत अवतरित भए पश्चात क्रोधमा उनले सौगन्ध खाए कि उनी भविष्यमा मिस्तहलाई कुनै लाभ पुऱ्याउने छैनन् । अबू-बक्रको यो सौगन्ध जुन यद्यपि मानव प्रकृतिको अनुरुप नै थियो, परन्तु सिद्दीक आचरण त्यसभन्दा उच्च हुने कुराको माँग गरिराखेको थियो, अल्लाह तआ़लालाई राम्रो लागेन तथा यो आयत अवतरित गऱ्यो, जसमा अत्यन्त प्रेमले उनको यस त्वरित मानवीय प्रवृतिमा उनलाई चेतावनी दिइयो कि तिमीबाट पनि त्रुटिहरु हुँदै गर्छन् तथा त्यसो भए तिमी पनि अरुहरुसँग त्यसैप्रकार क्षमा तथा पन्छ्याउने मामिला किन गर्दैनौ ? के तिमीलाई प्रिय छैन कि अल्लाह तआ़लाले तिम्रा त्रुटिहरुलाई क्षमा गरोस् ? यो वर्णनको विधि यति प्रभावशाली थियो कि त्यसलाई सुन्नासाथ अबू-बक्र सिद्दीक सहसा पुकारे "किन होइन, हे हाम्रा प्रभु ! हामी अवश्य यो चाहन्छौं कि तिमी हामीलाई क्षमा गरिदेउ ।" त्यस पश्चात उनले आफ्नो सौगन्धको प्रायश्चित गरेर पूर्ववत: मिस्तहलाई धनबाट सहायता गर्न प्रारम्भ गर्नु भयो । (फ़तहुल क़दीर, इब्ने कसीर)

[2]केही व्याख्याकारहरुले यस आयतलाई आदरणीय आयशा तथा नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका पवित्र पत्नीहरुसँग (رضي الله عنهن) विशेषरुपले सम्बन्धित भनेका छन् कि यस आयतमा विशेषरुपले उनीमाथि आक्षेप लगाउनुको दण्डको वर्णन गरिएको छ तथा त्यो यो हो कि उनका लागि क्षमा छैन । तथा केही व्याख्याकारहरुले यसलाई जनसामान्यका लागि नै राखेका छन् तथा त्यसमा त्यही आरोप लगाउनुको दण्ड वर्णन गरिएको छ जुन अघि गुज्रिसकेको छ । यदि आक्षेप लगाउनेवाला मुसलमान छ भने धिक्कारको अर्थ हुनेछ कि त्यो दण्डको योग्य छ तथा मुसलमानहरुका लागि अलगावको अधिकारी छ । तथा यदि काफ़िर छ भने भाव स्पष्ट नै छ कि त्यो संसार तथा आख़िरतमा धिक्कारिने अर्थात् अल्लाहको कृपाबाट बञ्चित छ ।

يَّوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ اَلْسِنَتُهُمْ وَاَيْدِيْهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٢٤﴾

(२४) जबकि उनका समक्ष उनका जिभ्रा तथा उनका हात-खुट्टा उनका कर्महरुका साक्षी हुनेछन् ।[1]

يَوْمَئِذٍ يُّوَفِّيْهِمُ اللّٰهُ دِيْنَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِيْنُ ﴿٢٥﴾

(२५) त्यस दिन अल्लाह (तआला) उनीहरुलाई पूरा-पूरा प्रतिफल सत्य एवं न्यायका साथ प्रदान गर्नेछ तथा उनीहरु थाहा पाउनेछन् कि अल्लाह (तआला) नै सत्य छ, त्यही प्रकट गर्नेवाला छ ।

اَلْخَبِيْثٰتُ لِلْخَبِيْثِيْنَ وَالْخَبِيْثُوْنَ لِلْخَبِيْثٰتِ ۚ وَالطَّيِّبٰتُ لِلطَّيِّبِيْنَ وَالطَّيِّبُوْنَ لِلطَّيِّبٰتِ ۚ اُولٰٓئِكَ مُبَرَّءُوْنَ مِمَّا يَقُوْلُوْنَ ؕ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيْمٌ ﴿٢٦﴾

(२६) कुकर्मी स्त्रीहरु कुकर्मी पुरुषहरुका योग्य छन् तथा कुकर्मी पुरुषहरु कुकर्मी स्त्रीहरुका योग्य छन् तथा पवित्र स्त्रीहरु पवित्र पुरुषहरुका योग्य छन्[2] तथा पवित्र पुरुष पवित्र स्त्रीहरुका योग्य छन्। यस्ता पवित्र मानिसहरुका विषयमा जे-जति बकवास यी (आक्षेप लगाउनेवालाहरु) गरिराखेका छन्, तिनीहरु त्यस कुराबाट निर्दोष छन्, उनका लागि मोक्ष छ तथा सम्मानपूर्वक जीविका छ ।[3]

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتًا

(२७) हे ईमानवालाहरु ! आफ्ना घरहरुबाहेक अन्य घरहरुमा प्रवेश नगर जबसम्मकि आज्ञा

[1]जसरी कुर्आन करीममा अन्य स्थानहरुमा पनि तथा हदीसहरुमा पनि यो विषय वर्णन गरिएको छ ।

[2]यसको एउटा भावार्थ त यही वर्णन गरिएको छ जुन अनुवादबाट स्पष्ट छ । यस स्थितिमा यो (رضي الله عنها) को समानार्थी आयत हुनेछ, कुकर्मी स्त्री तथा कुकर्मी पुरुषसित व्यभिचारी स्त्री तथा व्यभिचारी पुरुष तथा طيبات तथा طيبون सित तात्पर्य पवित्र स्त्रीहरु त्था पवित्र पुरुष हुनेछन् । अर्को अर्थमा अभद्र कुरा अभद्र पुरुषहरुका लागि तथा अभद्र पुरुष अभद्र कुराका लागि छन् तथा पवित्र कुराहरु पवित्र पुरुषहरुका लागि तथा पवित्र पुरुष पवित्र कुराहरुका लागि छन् तथा अभिप्राय यो हुनेछ कि अभद्र कुरा तिनै पुरुष-महिलाहरु गर्दछन् जो अभद्र हुन्छन् तथा पवित्र कुरा गर्नु पवित्र पुरुषहरु तथा महिलाहरुको व्यवहार हो । यसमा संकेत यस कुरातिर छ कि आदरणीय आयशा ﴿اَلزَّانِيْ لَا يَنْكِحُ اِلَّا زَانِيَةً﴾ माथि आक्षेप आरोपित गर्नेहरु अपवित्र तथा अभद्र तथा तिनीलाई त्यसबाट निर्दोष मान्नेहरु पवित्र छन्।

[3]यसबाट तात्पर्य स्वर्गको त्यो सुख-सुविधा हो जुन ईमानवालाहरुलाई प्राप्त हुनेछ ।

غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتّٰى تَسْتَأْنِسُوْا وَتُسَلِّمُوْا عَلٰٓى أَهْلِهَا ۚ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٧﴾

प्राप्त गर्दैनौ तथा त्यहाँका निवासीहरुलाई सलाम नगर[1] यही तिम्रा लागि श्रेष्ठतम् छ ताकि तिमी शिक्षा प्राप्त गर्नसक ।[2]

فَإِنْ لَّمْ تَجِدُوْا فِيْهَآ أَحَدًا

(२८) यदि त्यहाँ कोही पनि भेटिंदैन भने त्यस पश्चात आज्ञा प्राप्त नभएसम्म भित्र प्रवेश नगर । तथा

पूर्वका आयतहरुमा व्यभिचार तथा त्यसका दण्डहरुको वर्णन भयो, अब अल्लाह तआला गृह प्रवेशका नियमहरुको वर्णन गरिराखेका छन् ताकि स्त्री-पुरुष मिश्रण नहोस् जुन प्राय व्यभिचार तथा आरोपको कारण बन्दछ, استيناس को अर्थ हो, जानकारी गर्नु, अर्थात् जबसम्म तिमीलाई यो जानकारी हुँदैन कि भित्र को छ तथा त्यसले तिमीलाई भित्र प्रवेशको अनुमति दिइसकेको छ, त्यसबेलासम्म प्रवेश नगर । केही व्याख्याकारहरुले تستانسوا को अर्थ تستأذنوا गरेछन् जस्तो कि अनुवादबाट स्पष्ट छ । आयतमा प्रवेशको आज्ञा माग्नुको वर्णन पहिला तत्पश्चात सलाम गर्नुको वर्णन छ । परन्तु हदीसबाट विदित हुन्छ कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम पहिला सलाम गर्नुहुन्थ्यो अनि भित्र प्रवेशको आज्ञा माँग्नुहुन्थ्यो । यसैप्रकार उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको व्यवहार थियो कि तीन पटक आज्ञा माँग्नुहुन्थ्यो यदि कुनै उत्तर प्राप्त हुन्नथ्यो भने उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम फर्केर आउनुहुन्थ्यो तथा यो पनि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको व्यवहार थियो कि आज्ञा माँगदाखेरि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम ढोकाको दायाँ तथा बायाँतिर उभिनु हुन्थ्यो, ताकि जम्काभेट नहोस् जसबाट बेपर्दगी हुने कुरोको सम्भावना रहन्छ । (हेर्नुस् सहीह बुख़ारी किताबुल इस्तीज़ान, बाबुल तस्लीम वल इस्तीज़ान सलासन, मुसनद अहमद भाग ३ पृष्ठ १३८, अबू दाऊद किताबुल अदब, बाब कम मर्रतन योसल्लिमु रजुलो फ़िल इस्तीज़ाने) यसैप्रकार उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले ढोकामा उभेर भित्र चिहाउनुबाट पनि कडाईका साथ मनाही गर्नुभएको छ, यहाँसम्मकि यदि कुनै व्यक्ति चियाउनेको आँखा पनि फुटालिदिन्छ तैपनि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो कि त्यसमाथि कुनै पाप छैन । (अल-बुख़ारी किताबु दियात बाब मन इत्तलअ फ़ी बैते गैरिही) उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले यस कुरालाई पनि अप्रिय भन्नुभयो कि जब भित्रबाट गृह स्वामी सोध्छ, को छ ? त त्यसको उत्तरमा "म हूँ, म हूँ भनियोस् । यसको अर्थ यो हो कि नाम भनेर आफ्नो परिचय गराओस् । (सहीह बुख़ारी किताबुल इस्तीज़ान बाबुन इज़ाक़ाल मन ज़ा ? क़ाल अना, तथा मुस्लिम किताबुल आदाब बाब कराहियत कौलिल मुस्ताजिने अना इज़ाक़ील मन हाज़ा ? तथा अबू दाऊद किताबुल अदब)

[2]अर्थात् कर्म गर । अर्थ यो हो कि आज्ञा प्राप्त गर तथा सलाम गरे पश्चात गृहमा प्रवेश गर, दुबैको लागि सहसा प्रवेश गर्नबाट उत्तम छ ।

فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتّٰى يُؤْذَنَ لَكُمْ ۚ وَإِن قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا ۖ هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨﴾

यदि तिमीसित फर्किजानु भनिन्छ भने तिमी फर्किहाल, यही कुरा तिम्रो निम्ति अधिक राम्रो छ, जे-जति तिमी गरिराखेका छौ, अल्लाह (तआ़ला) राम्ररी जान्दछ ।

لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٢٩﴾

(२९) हो, जसमा कोही रहँदैन यस्ता घरहरुमा जहाँ तिमीलाई कुनै लाभ अथवा सामान छ भने प्रवेशमा कुनै पाप छैन,[1] तिमी जे-जति पनि गर्दछौ तथा जे लुकाउँछौ अल्लाह (तआ़ला) सबै जान्दछ ।[2]

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

(३०) मुसलमान पुरुषहरुसित भन कि आफ्ना दृष्टि तलतिर राखून्,[3] तथा आफ्ना गुप्ताङ्गको सुरक्षा राखून् ।[4] यही उनका निम्ति पवित्रता हो, मानिसहरु जे-जति गरिराखेका छन् अल्लाह (तआ़ला) सबैसित अवगत छ ।

[1]यसबाट तात्पर्य कुन घरहरु हुन्, जसमा आज्ञा प्राप्त नगरी प्रवेश गर्नुको आज्ञा प्रदान गरिदैछ । केही विद्वानहरु भन्छन् कि यसबाट तात्पर्य ती घर हुन् जुन विशेषरुपले अतिथिहरुका लागि अलग बनाइएका हुन्छन्, तिनीहरुमा गृह स्वामीबाट प्रथम पटक आज्ञा लिनु नै पर्याप्त छ । केही भन्दछन् कि यसबाट तात्पर्य सराय (धर्मशाला) हो, जुन यात्रीहरुको लागि हुन्छ अथवा व्यापारीक घर हुन् متاع को अर्थ हो लाभकारी, अर्थात् जसमा तिम्रो लाभ छ ।

[2]यसमा ती मानिसहरुका लागि चेतावनी छ जुन अन्य मानिसहरुका घरहरुमा प्रवेश गर्दाखेरि वर्णित नियमहरुको पालना गर्ने कुरोमा ध्यान दिँदैनन् ।

[3]जब कसैको घरमा प्रवेश गर्नको निम्ति आज्ञा लिनलाई आवश्यक भनियो, त त्यसको साथ-साथै आँखाहरुलाई झुकाइराख्न अथवा बन्द राख्नको आदेश दिइयो, ताकि आज्ञा माँग्नेवाला पनि विशेषरुपले आफ्ना नेत्रहरुमाथि नियन्त्रण राखोस् ।

[4]अर्थात् अनुचित प्रयोगबाट यसलाई बचाउन अथवा यिनलाई यसप्रकार लुकाएर राखून् कि यिनीमाथि कसैको दृष्टि नपरोस्, त्यसका यी दुबै भावार्थ ठीक छन् किनभने दुबै अभिप्राय हुन् । यसका अतिरिक्त दृष्टिको सुरक्षाको प्रथम वर्णन हो किनभने यसमा असावधानी नै गुप्ताङ्गबाट असावधानीको कारण बन्दछ ।

وَقُل لِّلْمُؤْمِنَٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَٰرِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ۖ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ۖ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ

(३१) तथा मुसलमान स्त्रीहरुसित भन कि उनीहरु पनि आफ्ना दृष्टि तल राखून् तथा आफ्ना सतीत्वको रक्षा गरुन्।[1] तथा आफ्ना शोभाको प्रदर्शन नगरुन्[2] त्यसबाहेक जुन प्रकट छ।[3] तथा आफ्ना वक्षस्थलमाथि आफ्ना दुपट्टाहरुलाई पूर्णरुपले फैलाएर राखून्[4] तथा आफ्ना शोभाको

[1]महिलाहरु पनि यद्यपि आँखा तल राख्न तथा गुप्ताङ्गहरुको सुरक्षाको प्रथम आदेशमा सम्मिलित थिए जुन सबै ईमानवालाहरुलाई दिएको छ तथा ईमानवालाहरुमा ईमान भएका महिलाहरु पनि सामान्य रुपले सम्मिलित हुन्छन्। तर यस समस्याको महत्वका अनुरुप यसलाई विशेषरुपले महिलाहरुका लागि पनि पुन: त्यही आदेश दिइराखिएको छ जसको उद्देश्य बलपूर्वक भन्नु हो, केही आलिमहरुले यसबाट भावार्थ निकाल्दै भनेका छन् कि जसरी पुरुषहरुका लागि महिलाहरुलाई हेर्न निषेध छ त्यसरी नै महिलाहरुका लागि पनि हेर्न कदापि निषेध छ। तथा केहीले त्यस हदीसबाट भावार्थ निकाल्दै जसमा आदरणीय आयशाको इथोपियनसको खेल हेर्नुको वर्णन छ,(सहीह बुख़ारी किताबुस सलात, बाबु असहाबिल हेराब फ़िल मस्जिद) बिना काम भावना पुरुषहरुतिर महिलाहरुलाई हेर्नुको आज्ञा दिएका छन्।

[2]शोभाबाट तात्पर्य वस्त्र तथा आभूषण हो जुन महिलाहरु आफ्ना सुन्दरता एवं सौन्दर्यमा झन् बृद्धिका लागि धारण गर्दछन् जसलाई आफ्ना पतिका निम्ति गर्नमाथि जोड दिइएको छ। जब वस्त्र तथा आभूषणको प्रदर्शन अन्य पुरुषहरु समक्ष महिलाहरुका निम्ति निषेध छ भने शरीर नग्न तथा प्रदर्शित गर्नुको आज्ञा इस्लाममा किन हुनसक्थ्यो ? यो त अवैध तथा निषेध हुनेछ।

[3]यसबाट तात्पर्य त्यो शोभा तथा शरीरको अङ्ग हो जसलाई छोप्नु तथा पर्दा गर्नु असम्भव हुन्छ, जस्तै कसैलाई कुनै वस्तु दिंदा अथवा त्यसबाट लिंदाखेरि हत्केलाको अथवा हेर्दाखेरि आँखाहरुको प्रदर्शित हुनु। यस सम्बन्धमा हातमा जुन औंठी लगाएको अथवा मेंहदी लगाइएको, आँखामा सुर्मा अथवा गाँजल होस् अथवा वस्त्र तथा शोभालाई लुकाउनको निम्ति जुन नकाब अथवा च्यादर लिइन्छ, त्यो पनि एउटा शोभा नै हो, तैपनि यी शोभाहरु यस्ता हुन् जसका प्रदर्शन आवश्यकताका कारण उपयुक्त छ।

[4]ताकि टाउको, गर्दन तथा छातीलाई पर्दा हुनसकोस् किनभने उनलाई पनि नँग्न गर्नुको आज्ञा छैन।

إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ

प्रदर्शन कसैको समक्ष नगरुन्[1] आफ्ना पतिहरुबाहेक[2] अथवा आफ्ना पिताको अथवा आफ्नो ससुराको अथवा आफ्ना पुत्रहरुका अथवा आफ्ना पतिका पुत्रहरुको अथवा आफ्ना भाइहरुका अथवा भतिजाहरुका अथवा आफ्ना भानिजहरुका[3] अथवा आफ्ना मितिनीहरुका[4] अथवा

[1]यो त्यही शोभा (सौन्दर्य प्रसाधन) अथवा सौन्दर्य हो जसलाई प्रदर्शित गर्न यसभन्दा पूर्व निषेधित गरिएको थियो । अर्थात् वस्त्र तथा आभूषण जुन च्यादर (शल) अथवा नक़ाबमुनि हुन्छन् । यहाँ तिनको वर्णन अतिरिक्तको विषयमा आएको छ अर्थात् अमूक-अमूक व्यक्तिहरुका समक्ष यिनको प्रदर्शन उचित छ ।

[2] यिनीहरुमा सूचीक्रममा सर्वोपरि पति छ । यसैले पतिलाई सर्वोपरि पनि गरिएको छ किनकि पत्नीको सम्पूर्ण शोभा पतिको लागि हुन्छ तथा पतिको लागि पत्नीको सम्पूर्ण शरीर उचित छ । यसका अतिरिक्त जुन समीपवर्ती तथा अन्य व्यक्तिहरुको घरमा आउने-जाने रहन्छ तथा निकट सम्बन्धी हुनका कारण अथवा अन्य कारणहरुले प्राकृतिक रुपले उनीतिर काम भावना पनि हुँदैन, जसबाट नराम्रोको सम्भावना हुन्छ, त धार्मिक नियमले यस्ता व्यक्तिहरुका समक्ष जसबाट कुनै भय छैन तथा ती सबै व्यक्तिहरु जससित विवाह अमान्य छ तिनीहरुका समक्ष शोभाको प्रदर्शनको आज्ञा प्रदान छ । यस स्थानमा मामा तथा काकाको वर्णन गरिएको छैन । अधिकांश आलिमहरुका निकट यिनी पनि ती व्यक्ति हुन् जोसित विवाह अमान्य छ जसका समक्ष शोभाको प्रदर्शनको आज्ञा दिइएको छ तथा केहीका निकट यस्तो छैन । (फ़तहुल क़दीर)

[3]पितामा हजुरबा, पितामह, नाना तथा नानाका पिता तथा त्यसभन्दा माथि सबै सम्मिलित छन् । यसैप्रकार ससुरमा ससुरका पिता, बाजे, पितामह माथिसम्म । पुत्रहरुमा पौत्र, परपौत्र, नाति परनाति तलसम्म । पतिका पुत्रहरुमा पौत्र तथा परपौत्र तलसम्म, भाइहरुमा तीनै प्रकारका भाइ (साखै, पितातिरबाट, मातातिरबाट) तथा तिनका पुत्र, पौत्र, परपौत्र, नाति, तलसम्म । भतिजहरुमा उनका छोराहरु तलसम्म तथा भानिजहरुमा तीनै प्रकारका बहिनीहरुको सन्तान सम्मिलित छन् ।

[4]यसबाट तात्पर्य मुसलमान महिलाहरु हुन् जसलाई यस कुरोबाट रोकिएको छ कि तिनीहरु कुनै स्त्रीको शोभा, सुन्दरता, तथा सौन्दर्य एवं शारीरिक बनौट एवं रचनाको आफ्ना पतिको समक्ष वर्णन गरुन् । केही विद्वानहरुले यसबाट ती विशेष स्त्रीहरु तात्पर्य लिएका छन् जो सेवा आदिका लागि हर समय साथमा रहन्छन् जसमा दासीहरु पनि सम्मिलित छन् ।

أَوِ التَّـٰبِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَٰتِ النِّسَآءِ ۖ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ ۚ وَتُوبُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ ٱلْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣١﴾

दासहरु[१] अथवा नोकरहरुमा यस्ता पुरुषहरुका समक्ष जसलाई कामुकता[२] नहोस् अथवा यस्ता बच्चाहरुका समक्ष जो स्त्रीहरुका पर्दाका कुराको विषयमा जान्दैनन्[३] तथा यसप्रकारले ठूलो आवाज आउने गरी खुट्टा बजारेर नहिंडून् ताकि उनीहरुको लुकेको श्रृङ्गारको थाहा होस् ।[४] तथा हे मुसलमानहरु ! तिमी सबै अल्लाहका दरबारमा क्षमा माँग ताकि तिमी मोक्ष पाउन सक ।[५]

[१]केही विद्वानहरुले यसबाट तात्पर्य दासीहरु तथा केहीले दास लिएका छन् तथा केहीले दुबै । हदीसमा छ कि दासबाट पर्दाको आवश्यकता छैन । (अबू दाऊद किताबुल लिवास बाब फ़िल अब्द यनजुरु इला शआरे मौलातेही) यसैप्रकार केहीले सामान्य नै राखेका छन् जसमा ईमानवाला तथा काफ़िरहरु दुबै दास सम्मिलित छन् ।

[२]केही विद्वानहरुले यसबाट केवल त्यही व्यक्ति तात्पर्य लिएका छन् जसका घरमा रहनु, खानु-पिउनुको अतिरिक्त कुनै अन्य उद्देश्य छैन । केहीले मूर्ख, केहीले नपुशंक तथा हिजडा तथा केहीले अत्याधिक बृद्ध अर्थ लिएका छन् । इमाम शौकानी भन्नुहुन्छ कि जसमा कुर्आनमा वर्णित गुण पाईन्छन्, ती सबै यसमा सम्मिलित छन् तथा अन्य अलग्ग हुनेछन् ।

[३]तिनीहरुबाट यस्ता बालक अलग्ग हुनेछन् जो वयस्क हुन्छन् अथवा वयस्क अवस्थाका निकट हुन्छन् किनकि उनीहरु स्त्रीहरुका गुप्ताङ्गसित परिचित हुन्छन् ।

[४]ताकि खुट्टाको आभूषणको झन्कारबाट पुरुषहरुको ध्यान त्यसतिर आकर्षित नहोस् । यस अन्तंगत अग्लो सैन्डल पनि आउँछ जसलाई महिलाहरु लगाएर हिंड्छन्, अनि टक-टकको आवाज हुन्छ, जुन आभूषणहरुको ध्वनिभन्दा कम हुँदैन । यसैप्रकार हदीसमा वर्णित छ कि स्त्रीका लागि सुगन्ध लगाएर घरबाट निस्कन उचित छैन, जुन महिला यस्तो गर्दछन्, तिनी व्यभिचारिणी हुन् । (तिर्मिज़ी अबवाबुल इस्तीज़ान र अबू दाऊद किताबुल तर्रज्जुल)

[५]यहाँ पर्दाका आदेशहरुमा क्षमा माँग्नुको आदेश दिनुमा यो दूरदर्शिता प्रतीत हुन्छ कि अज्ञानकालमा यी आदेशहरुको जुन अवहेलना पनि तिमी गर्दैरहेका छौ, ती इस्लामका पूर्वका कुरा थिए, यदि तिमीले शुद्ध हृदयले क्षमा माँग्यौ तथा यी वर्णित आदेशहरु अनुरुप पर्दाको प्रबन्ध गर्‍यौ भने भलाई तथा सफलता तथा संसार एवं आख़िरतको भलाई (कल्याण) तिम्रो भाग्य हो ।

وَأَنكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ۚ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾

(३२) तथा तिमीमध्ये जुन पुरुष-स्त्री यौवन अवस्थामा पुगिसकेका छन्, तिनीहरुको विवाह गरिदेउ[1] तथा आफ्ना सदाचारी दास-दासीहरुको पनि,[2] यदि उनी निर्धन पनि हुनेछन् भने अल्लाह (तआला) आफ्नो कृपाले धनवान बनाइदिनेछ ।[3] अल्लाह (तआला) उदार तथा ज्ञानवाला छ ।

وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا

(३३) तथा ती मानिसहरु पवित्र रहनुपर्छ जो आफ्ना विवाह गर्नुको सामर्थ्य

[1]أيامى बहुवचन हो أَيِّمٌ को । أَيِّمٌ यस्तो स्त्रीलाई भनिन्छ जसको पति छैन, जसमा कुमारी, विधवा तथा तलाक (पारपाचुके) प्राप्त तीनटै सम्मिलित छन् तथा यस्तो पुरुषलाई पनि أيم भन्दछन् जसको पत्नी छैन । आयतमा संरक्षकहरुसित सम्बोधन छ कि विवाह गरिदेउ, यो भनिएन कि विवाह गरिहाल । यसबाट ज्ञात भयो कि स्त्री संरक्षकको आज्ञा तथा प्रसन्नता बिना बिहे गर्न सक्दैन जसको पुष्टि हदीसहरुबाट पनि हुन्छ । यसैप्रकार आज्ञावाचकको आधारमा केही विद्वानहरुले यो अर्थ निकालेका छन् कि विवाह गर्न आवश्यक (अनिवार्य) छ, जबकि केहीले यसलाई अनुमत (मुबाह) तथा केहीले उत्तम (मुस्तहब) भनेका छन् परन्तु शक्ति सम्पन्नका लागि सुन्नत मुअक्किद: (बलपूर्वक सुन्नत) तथा कहिले आवश्यक छ तथा यसबाट विमुख हुने कडा चेतावनीको कारण हो । नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको कथन छ ومن رغب عن سنتي فليس مني "जसले मेरो सुन्नतबाट मुख फर्कायो त्यो मसित छैन ।" (अल-बुखारी संख्या ५०६३ तथा मुस्लिम संख्या १०२०)

[2]यहाँ صالحين सित तात्पर्य ईमान छ । यसमा मतभेद छ कि स्वामी आफ्ना दास-दासीहरुलाई विवाह गर्नका लागि बाध्य गर्न सक्छन् अथवा सक्दैनन् ? केही विद्वान बाध्य गर्नुका पक्षमा छन्, केही छैनन् । परन्तु हानिको सम्भावना छ भने धार्मिक नियमहरुका अनुसार बाध्य गर्नु उचित छ, अन्य परिस्थितिमा अवैध (ऐसरुत्तफ़ासीर)

[3]अर्थात् मात्र निर्धनता तथा धनको कमी विवाहमा बाधक हुनुहुँदैन । संभव छ कि विवाह पश्चात अल्लाह तिनीहरुको निर्धनतालाई आफ्नो कृपा तथा दयाले सुख-सम्पन्नतामा परिवर्तित गरिदेओस् । हदीसमा वर्णित छ तीन प्रकारका यस्ता व्यक्ति छन् जसलाई अल्लाह अवश्य सहायता गर्दछ, एउटा विवाह गर्नेलाई जुन सदाचारको भावनाले विवाह गर्दछ, दोस्रो स्वाधीनता-पत्र प्राप्त दास, जो धन तिर्ने विचार राख्दछ र तेस्रो अल्लाहको मार्गमा धर्मयुद्ध गर्नेवाला । (तिर्मिजी अबवाब फ़ज़ायेलिल जिहाद, बाब माजाअ फ़िल मुजाहिद वल मुकातिब वल निकाह)

حَتّٰى يُغْنِيَهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ۗ وَالَّذِيْنَ يَبْتَغُوْنَ الْكِتٰبَ مِمَّا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوْهُمْ اِنْ عَلِمْتُمْ فِيْهِمْ خَيْرًا ۖ وَّاٰتُوْهُمْ مِّنْ مَّالِ اللّٰهِ الَّذِيْٓ اٰتٰىكُمْ ۗ وَلَا تُكْرِهُوْا فَتَيٰتِكُمْ عَلَى الْبِغَآءِ اِنْ اَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوْا عَرَضَ الْحَيٰوةِ

राख्दैनन् ।[1] यहाँसम्मकि अल्लाह (तआला) आफ्नो कृपाले उनलाई धनवान बनाइदेओस् । तिम्रा दासहरुमध्ये जो कोही तिमीलाई केही दिएर स्वाधीनताले गराउन चाहन्छ त तिमी उनीलाई यस्तो लेख दिने गर जसमा तिमीलाई तिनमा कुनै भलाई देखिन्छ ।[2] तथा अल्लाहले जुन सम्पत्ति तिमीलाई दिएको छ, त्यसबाट उनीहरुलाई पनि देउ ।[3] तिम्रा दासीहरु जो पवित्र रहन चाहन्छन्, उनीहरुलाई सांसारिक जीवनका लाभका कारण

[1]हदीसमा पवित्रताका लागि, जबसम्म विवाहको सामर्थ्य हुँदैन, ऐच्छिक ब्रत (नफ़ली रोज़ा) बस्नमा जोड दिइएको छ, आदेश छ: हे नवयुवकहरुका समूह ! तिमीमध्ये जो विवाहको शक्ति राख्दछ, त्यसले (आफ्नो समयमा) विवाह गरिहाल्नुपर्छ, यसकारण कि यसबाट नेत्रहरुको तथा योनिहरुको रक्षा हुन्छ तथा जो विवाहको शक्ति राख्दैनन्, उनलाई आवश्यक छ कि त्यो (अधिकतर ऐच्छिक) ब्रत राखोस्, ब्रत त्यसको काम भावनालाई नियन्त्रणमा राख्नेछ । (अल-बुख़ारी किताबुस सौम, बाब अस्सौम लेमन ख़ाफ अला नफ्सेही अज़ूब:, मुस्लिम अव्वल किताबुल निकाह)

[2] مكاتب त्यस दासलाई भनिन्छ जो आफ्नो स्वामीसित सन्धि गर्दछ कि म यति राशि एकत्रित गरी भुक्तानी गर्नेछु त स्वतन्त्रताको अधिकारी हुनेछु । भलाई देख्नुको अर्थ हो त्यसको सत्यता तथा निक्षेपमा तिमीलाई विश्वास होस् अथवा कुनै व्यवसाय तथा उद्योग सम्बन्धी त्यसलाई जानकारी होस् ताकि त्यसले परिश्रम गरी धनोपार्जन गरोस् तथा धनको राशिको भुक्तानी गर्न सकोस् । इस्लामले अधिकभन्दा अधिक दासताका विरुद्ध नीति अपनाएको थियो । अत: यहाँपनि स्वामीहरुलाई बलपूर्वक भनिएको छ कि स्वाधीनता लेख इच्छुक दासहरुसित सन्धि गर्नुमा आलस्य नगर, जबकि तिमीलाई उनमा यस्ता गुणको ज्ञान छ जसबाट तिम्रो राशिको भुक्तानीको सम्भावना हुनसक्छ । केही धार्मिक गुरुहरुका निकट यो आदेशको पालन अनिवार्य तथा केहीका निकट उत्तम छ ।

[3]यसको अर्थ हो कि दासताबाट मुक्तिको निम्ति त्यसले जुन सन्धि गरेको छ तथा अब धनराशिको त्यसलाई आवश्यकता छ ताकि सन्धि अनुसार त्यो राशिको भुक्तानी गरोस्, त तिमी पनि त्यससित आर्थिक सहायता गर, यदि अल्लाहले तिमीलाई यस योग्य बनाएको छ । अत: अल्लाहले ज़कातको राशिको प्रयोग गर्न जुन आठ प्रकार (सूर: अल-तौबा-६०) मा वर्णन गरेको छ, ती मध्ये एउटा وفي الرقاب पनि हो । जसका अर्थ हो, गर्दनमुक्त गराउनमा अर्थात् दासहरुको स्वाधीनतामा पनि ज़कात (धर्मदान) को राशि व्यय गर्न सकिन्छ ।

الدُّنْيَا ۚ وَمَن يُكْرِههُّنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٣﴾

कुकर्मका लागि बाध्य नगर ।[1] तथा जो तिनीहरुलाई बाध्य गर्नेछ त अल्लाह (तआला) तिनीहरुलाई विवश गरिए पश्चात अत्यन्त क्षमाशील दयावान छ ।[2]

وَلَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

(३४) तथा हामीले तिमीतिर खुल्ला आयतहरु उतारेका छौं तथा ती मानिसहरुका उदाहरण (प्रस्तुत गरेका छौं) जो तिमीहरुभन्दा पूर्व गुज्रिसकेका छन् तथा परहेजगारहरुका लागि शिक्षा (पनि) ।

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ مَثَلُ

(३५) अल्लाह आकाशहरुको तथा धर्तीको दिव्य ज्योति हो[3] त्यसको ज्योतिको उदाहरण एउटा

अज्ञानकालमा मानिसहरु मात्र सांसारिक धन अर्जित गर्नका लागि आफ्ना दासीहरुलाई व्यभिचारका लागि बाध्य गर्दथे । चाहे अथवा नचाहे पनि त्यसले यो अपमानको कलङ्क सहनु पर्थ्यो । अल्लाह तआलाले मुसलमानहरुलाई यस्तो गर्नबाट रोकेको छ । إِنْ أَرَدْنَ संभावित परिस्थितिहरुको आधारमा छ । अन्यथा उद्देश्य यो होइन कि यदि त्यसले व्यभिचारलाई प्रिय ठान्दछ भने तिमीले उनीहरुबाट यो कार्य गराइहाल । बरु यो आदेश दिनुको उद्देश्य हो कि दासीहरुबाट संसारका अलिकति धनका लागि यो कुकर्म नगर, किनभने यसप्रकारको धन आर्जन नै निषेध छ ।

[2]अर्थात् जुन दासीहरुबाट बलपूर्वक व्यभिचार गराइनेछ, त्यसमा पापी स्वामी हुनेछ अर्थात बाध्य गर्नेवाला, न कि दासी जुन अबला छ । हदीसमा वर्णित छ, मेरो सम्प्रदायबाट त्रुटि, भूल तथा यस्ता कार्य जुन बलपूर्वक गराइएका हुन्छन्, क्षमा छन् । (इब्ने माजा किताबुत तलाक बाब तलाकिल मुकरहे वन्नासी)

[3]अर्थात् यदि अल्लाह नभएको भए, न आकाशमा प्रकाश हुन्थ्यो न धर्तीमा, न आकाश तथा धर्तीमा कसैलाई सन्मार्ग सुलभ हुन्थ्यो । अत: त्यो अल्लाह (तआला) नै आकाश तथा धर्तीलाई प्रकाश प्रदान गर्नेवाला हो । त्यसको किताब दिव्य ज्योति हो, त्यसको रसूल (आफ्ना गुणहरुका आधारमा) दिव्य ज्योति हो । अर्थात यी दुबैका माध्यमबाट जीवनको अन्धकारमा मार्गदर्शन तथा प्रकाश प्राप्त हुन्छ, जसरी दीप अथवा वल्बबाट मनुष्य प्रकाश प्राप्त गर्दछ । हदीसबाट पनि अल्लाहको दिव्य ज्योति हुनु सिद्ध छ । «وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمٰوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ» (सहीह बुख़ारी बाबुत तहज्जुदे बिल्लैल तथा मुस्लिम किताबु सलातिल मुसाफ़िरीन बाबुद्दुआ फ़ी सलातिल लैल) अत: अल्लाह स्वयं साक्षात दिव्य ज्योति हो, त्यसको पर्दा दिव्य ज्योति छ तथा प्रत्येक भौतिक तथा आत्मिक दिव्य ज्योतिको

نُورِهِۦ كَمِشْكَوٰةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ ۖ ٱلْمِصْبَاحُ فِى زُجَاجَةٍ ۖ ٱلزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّىٌّ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ مُّبَٰرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَّا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِىٓءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ ۚ نُّورٌ عَلَىٰ نُورٍ ۗ يَهْدِى ٱللَّهُ لِنُورِهِۦ مَن يَشَآءُ ۚ وَيَضْرِبُ ٱللَّهُ ٱلْأَمْثَٰلَ لِلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

खोपिको जस्तो छ जसमा दीप (चिराग) छ तथा दीप शीशाको फानुसमा छ तथा शीशा टल्किराखेको प्रकाशमान ताराको जस्तो छ तथा त्यो दीप पवित्र वृक्ष ज़ैतूनको तेलबाट बालिएको छ, जुन वृक्ष न पूर्वी छ न पश्चिमी (स्वयं त्यो तेल नै सम्भव छ कि प्रकाश दिन थालोस्, यद्यपि त्यसलाई आगोले नछोएको होस्, ज्योतिमाथि ज्योति छ,[1] अल्लाह (तआ़ला) आफ्नो दिव्य ज्योतितिर जसलाई चाहन्छ[2] मार्गदर्शन गर्दछ। मानिसहरुलाई बुझाउनको निम्ति अल्लाह तआ़ला यी उदाहरण दिइराखेको छ।[3] तथा अल्लाह तआ़ला प्रत्येक वस्तुको स्थितिसित पूर्णरुपले परिचित छ।

स्रष्टा तथा प्रदान गर्नेवाला एवं त्यसतिर मार्गदर्शन गर्नेवाला केवल एक अल्लाह छ। (ऐसरुत्तफ़्सीर)

[1]अर्थात् जसरी एउटा खोपीमा यस्तो दीप जुन काँचको फानुसमा छ त्यसमा एउटा शुभ वृक्षको यस्तो शुद्ध तेल हालिएको छ कि त्यो बिना आगोको स्वयं प्रकाशित हुनुको निकट छ। यसैप्रकार यी सारा प्रकाश एउटा खोपीमा एकत्रित भए तथा त्यो सर्वथा दिव्य प्रकाश बने। यसप्रकार अल्लाहको प्रत्येक तर्क तथा युक्तिहरुको दशा छ कि ती स्पष्ट पनि छन् तथा एकसे-एक बढी पनि दिव्य ज्योतिमाथि ज्योति छन्। जुन न पूर्वी छ न पश्चिमीको अर्थ हो, त्यो वृक्ष यस्तो खुल्ला मैदान तथा मरुस्थलमा छ कि त्यसमाथि घाम मात्र सूर्य उदाउनेबेला अथवा अस्ताउने समयमा मात्र पर्दैन, बरु पूरा दिन घाममा रहन्छ तथा यस्तो वृक्षको फल अति स्वादिष्ट हुन्छ तथा यसबाट तात्पर्य ज़ैतूनको वृक्ष हो जसको फल तथा तेल भोजनको रुपमा पनि प्रयोग हुन्छ, तथा दीपमा तेलको रुपमा पनि प्रयोग हुन्छ।

[2]दिव्य ज्योतिसित तात्पर्य ईमान तथा इस्लाम हो, अर्थात् अल्लाह तआ़ला जसको अन्तर आत्मामा प्रेम तथा त्यसलाई प्राप्त गर्नुका लागि रुचि देख्दछ, तिनलाई यस दिव्य ज्योतितिर मार्गदर्शन गर्दछ जसबाट उनका लागि धर्म तथा संसारका सफलताहरुका द्वार खुल्दछन्।

[3]जुनप्रकारले अल्लाह तआ़लाले यो उदाहरण दियो जसमा उसले ईमानलाई तथा आफ्ना ईमानवाला भक्तहरुका हृदयमा यसको संचित हुने कुरो तथा भक्तहरुका हृदयको स्थितिबाट अवगत हुनलाई स्पष्ट गर्‍यो कि को मार्गदर्शनको पात्र छ त को छैन।

فِىۡ بُيُوۡتٍ اَذِنَ اللّٰهُ اَنۡ تُرۡفَعَ وَيُذۡكَرَ فِيۡهَا اسۡمُهٗ ۙ يُسَبِّحُ لَهٗ فِيۡهَا بِالۡغُدُوِّ وَالۡاٰصَالِ ۙ‏

प्रत्येक वस्तुको स्थितिसित पूर्णरुपले परिचित छ ।

(३६) ती घरहरुमा जसलाई उच्च पार्न तथा त्यहाँ आफ्नो नाम स्मरण गर्न अल्लाहले आदेश दिएको छ,[1] त्यहाँ बिहान तथा बेलुका अल्लाह (तआ़ला) को महिमाको वर्णन गर्दछन् ।[2]

[1]जब अल्लाह तआ़लाले ईमानवालाहरुका हृदयलाई तथा त्यसमा जुन ईमान तथा मार्गदर्शन तथा ज्ञान छ, त्यसको यस्तो दीपसित तुलना गरेको छ जुन काँचको झाड (फानुस) मा होस् तथा जुन स्वच्छ, शुद्ध तेलले प्रकाशित होस्, त्यसपछि अव त्यसको स्थान वर्णन गरिँदैछ कि यो 'फानुस' यस्ता घरहरुमा छन् जसका विषयमा आदेश दिइएको छ कि तिनलाई उच्च गरियोस् तथा तिनमा अल्लाहको वर्णन गरियोस् । तात्पर्य मस्जिदहरु हुन्, जुन अल्लाहको धर्तीमा अत्याधिक प्रिय छन् । उच्चको तात्पर्य मात्र ढुङ्गा तथा ईटाहरुको उच्चता होइन बरु यसमा मस्जिदहरुलाई मलीनता, बकवास तथा अनुचित कुरा एवं कर्महरुबाट पवित्र राख्न पनि सम्मिलित छ । अन्यथा मात्र मस्जिदहरुलाई उच्च एवं भव्य बनाइदिन सबैकुरा होइन बरु हदीसमा मस्जिदहरुलाई अधिक अलंकृत गर्नबाट रोकिएको छ । तथा एउटा हदीसमा त यसलाई क़यामत निकट हुने कुरोका लक्षणहरुमध्ये एउटा लक्षण भनिएको छ । (अबू दाऊद किताबुस्सलात बाबुन फी़ बिनाइल मसाजिद) यसका अतिरिक्त जसरी मस्जिदहरुमा व्यापार तथा व्यवसाय एवं हल्ला गर्न निषेध छ किनकि यो मस्जिदको मूल उद्देश्यको विपरीत छ । त्यसैप्रकार अल्लाहको स्मरण गर्नमा यो कुरा पनि सम्मिलित छ कि केवल एक अल्लाहको वर्णन गरियोस् त्यसैको उपासना गरियोस्, मात्र त्यसैलाई सहायताका निम्ति पुकारियोस् ।

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾

"मस्जिदहरु अल्लाहका लागि हुन्, अतः अल्लाहको साथमा कसैलाई नपुकार ।" (सूरः जिन्न-१८)

[2]'तस्बीह' सित तात्पर्य नमाज़ हो ।آصال बहुवचन हो أصيل को, अर्थ हो सन्ध्या । अर्थात् ईमानवालाहरु, जसका ईमान तथा मार्गदर्शनले प्रकाशित हुन्छन्, बिहान-बेलुका मस्जिदहरुमा अल्लाहका प्रसन्नताका लागि नमाज़ पढ्दछन् तथा त्यसको उपासना गर्दछन् ।

رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ ۙ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾

(३७) यस्ता मानिसहरु[1] जसलाई व्यापार तथा क्रय-विक्रय अल्लाहको वर्णनबाट तथा नमाज़ स्थापित गर्न तथा ज़कात दिनबाट अचेत गर्दैन, त्यस दिनसित तर्सन्छन् जुन दिन धेरै हृदय तथा धेरै आँखा विकल (उल्टो-पाल्टो) हुनेछन् ।[2]

لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾

(३८) यस उद्देश्यले ताकि अल्लाह तआला उनीहरुलाई उनका कर्मको श्रेष्ठतम प्रतिफल देओस् तथा आफ्नो कृपाले केही अधिक नै प्रदान गरोस् । तथा अल्लाह (तआला) जसलाई चाहन्छ अंगणित वृत्तिहरु (जीविका) दिन्छ ।[3]

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّىٰ

(३९) तथा काफ़िरहरुका कर्म त्यस टल्किराखेको मृगतृष्णा जुन खुल्ला मैदानमा होस् जसलाई तिर्खाएको व्यक्ति टाढाबाट पानी ठान्दछ, परन्तु

[1]यसबाट अर्थ निकालिएको छ कि यद्यपि महिलाहरु मस्जिदहरुमा गई नमाज़ पढ्न सक्छन्, तर साधारण वस्त्रहरुमा, सुगन्ध नलगाईकन तथा पर्दाका साथ हुन्छन् भने जाऊन्, जस्तो कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका रिसालत कालमा महिलाहरु मस्जिदे नबवीमा नमाज़का लागि उपस्थित हुने गर्दथे तर उनीहरुको लागि घरमा नमाज़ पढ्न अति उत्तम एवं सर्वश्रेष्ठ छ । हदीसमा पनि यस कुराको वर्णन गरिएको छ । (अबू दाऊद, किताबुस्सलात, बाबुल तशदीद फी ज़ालिक, मुसनद अहमद भाग ६, पृष्ठ २९७ तथा ३०१)

[2]अर्थात् अति घबराहटका कारण । जस्तो कि अन्य स्थानमा छ ।

﴿ وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ﴾

"उनीहरुलाई केयामतका दिनबाट तर्साउ, जुन दिन मुटु घाँटीसम्म आउनेछन् शोकले भरिएको अवस्थामा ।" (सूरः अल-मोमिन-१८)

प्रारम्भमा यो हृदयको अवस्था सबैको हुनेछ, ईमानवालाहरुको तथा काफ़िरहरुको पनि ।

[3]केयामतका दिन ईमानवालाहरुलाई उनका पुण्यको प्रतिफल أضعافا مضاعفة (कैयन् गुनाको रुपमा प्रदान गरिनेछ तथा अधिकतरलाई बिना हिसाब नै स्वर्ग दिइनेछ तथा त्यहाँ जीविकाको जुन अधिकता तथा त्यसमा जुन नवीनता एवं स्वाद हुनेछ, त्यसको त अनुमान नै गर्न सकिन्न ।

إِذَا جَآءَهُۥ لَمۡ يَجِدۡهُ شَيۡـًٔا وَوَجَدَ ٱللَّهَ عِندَهُۥ فَوَفَّىٰهُ حِسَابَهُۥۗ وَٱللَّهُ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ ﴿٣٩﴾

जब त्यसको निकट पुग्दछ त त्यसलाई केही पनि पाउँदैन। हो, अल्लाहलाई आफ्नो निकट पाउँछ जो त्यसको हिसाब पूरा-पूरा चुक्ता गर्दछ।[1] अल्लाह (तआला) अति शीघ्र हिसाब गरिदिनेवाला छ।

أَوۡ كَظُلُمَٰتٖ فِي بَحۡرٖ لُّجِّيّٖ يَغۡشَىٰهُ مَوۡجٞ مِّن فَوۡقِهِۦ مَوۡجٞ مِّن فَوۡقِهِۦ سَحَابٞۚ ظُلُمَٰتُۢ بَعۡضُهَا فَوۡقَ بَعۡضٍ إِذَآ أَخۡرَجَ يَدَهُۥ لَمۡ يَكَدۡ يَرَىٰهَاۗ وَمَن لَّمۡ يَجۡعَلِ ٱللَّهُ لَهُۥ نُورٗا فَمَا لَهُۥ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾

(४०) अथवा अन्धकारका समान छ, जुन अति गहिरो समुद्रमा छन् जसलाई माथि तल्लाका धाराहरुले ढाकेका छन्, अनि माथिबाट बादलहरु छाएका हुन्छन्। अर्थात् ती एउटा माथि अर्को भई अन्धकार छन्। जब आफ्ना हात निकाल्दछ त त्यसलाई पनि संभवत: देख्न सक्दैन,[2] र (कुरो यो छ कि) जसलाई अल्लाह (तआला) नै

---

[1] أعمال (कर्म) सित तात्पर्य ती कर्म हुन् जसलाई काफ़िर तथा मूर्तिपूजक पुण्य ठहराएर गर्दछन्, जस्तै दान-दक्षिणा, सम्बन्धीहरुसँग स्वभाव, अल्लाहको घरको निर्माण, तथा हाजीहरुको सेवा आदि। سَراب (मृगतृष्णा) त्यस टल्किराखेका बालुवाका कणलाई भन्छन् जुन टाढाबाट सूर्यका किरणहरुका कारण पानी प्रतीत हुन्छन् سَراب को अर्थ हिंड्नु पनि हो। ती बालुवाका कण बगिराखेको पानीको जस्तो देखिन्छ। قيعة बहुवचन हो قاع को, जसको अर्थ हो धर्तीको होंचो भाग, जसमा पानी बस्दछ अथवा समतल मैदान। यी काफ़िरहरुका कर्मका उपमा हो कि जसरी मृगतृष्णा टाढाबाट पानी देखिन्छ, जबकि त्यो बालुवाका कण नै हुन्छन्। यसैप्रकार काफ़िरका कर्म ईमान नहुनुका कारण अल्लाह समक्ष बिल्कुलै भार विहीन हुनेछन्, तिनका कुनै पनि फल उनीहरुलाई प्राप्त हुनेछैन। परन्तु जब त्यो अल्लाह समीप जानेछ त त्यो त्यसका कर्महरुका प्रतिफल पूरा-पूरा दिइसकेको हुनेछ।

[2] यो दोस्रो उपमा हो कि उनका कर्म अन्धकारका समान छन्, अर्थात उनलाई मृगतृष्णासित उपमा देउ अथवा अन्धकारसित। अथवा पूर्वको उपमा काफ़िरहरुको कर्मको थियो तथा यो त्यसको कुफ्रको उपमा हो, जसमा काफ़िर आफ्नो पूरा जीवनमा घेरिएको हुन्छ, कुफ्र तथा मार्गका अन्धकार, नराम्रा कर्म तथा मित्थ्यावादी विश्वासका अन्धकार तथा प्रभुसित तथा त्यसको आख़िरतको यातनासित एकदम अज्ञानताको अन्धकार। यी अन्धकार त्यसलाई मार्गदर्शनतिर आउन दिदैनन् जसरी अन्धकारमा मनुष्यलाई आफ्ना हात देखाइ दिँदैन।

प्रकाश दिंदैन त्यसको समीप कुनै प्रकाश हुँदैन ।[1]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ ۖ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾

(४१) के तपाईंले देख्नुभएन कि आकाश तथा धर्तीका सबै सृष्टि तथा पखेटा फैलाइ उड्नेवाला सबै पंक्षी[2] अल्लाहका महिमागानमा लीन छन् । प्रत्येकको नमाज़ तथा महिमागान त्यसलाई ज्ञात छ ।[3] तथा मानिसहरु जे-जति गर्दछन्, त्यसबारे अल्लाह राम्ररी अवगत छ ।

[1]अर्थात् संसारमा ईमान तथा इस्लामको प्रकाश सुलभ हुँदैनथ्यो तथा आख़िरतमा पनि ईमानवालाहरुलाई प्राप्त हुने दिव्य-ज्योतिबाट उनी बञ्चित रहनेछन् ।

[2] صافات को अर्थ हो باسطات तथा यसको कर्मकारक أجنحتها लोप छ । आफ्ना पखेटा फैलाएको । من في السماوات والأرض मा पंक्षी पनि सम्मिलित थिए । तर यहाँ उनको अलग्गैबाट वर्णन गऱ्यो, यसकारण कि पंक्षी सबै जीवधारी पशुहरुमा एउटा महत्वपूर्ण सृष्टि हो जुन अल्लाहको पूर्ण शक्तिले आकाश तथा धर्तीका मध्ये वायुमण्डलमा उड्दै अल्लाहको महिमाको वर्णन गर्दछन् । यो सृष्टि उड्ने शक्ति पनि राख्दछ जसबाट अन्य जीवधारी बञ्चित छन् तथा धर्तीमा हिंड्डुल गर्ने शक्ति पनि राख्दछ ।

[3]अर्थात् अल्लाहले प्रत्येक सृष्टिको मनमा यो ज्ञान हालिदिएको छ कि त्यो अल्लाहको महिमाको वर्णन कसरी गरोस् । जसको अर्थ यो हो कि यो भाग्य अथवा संयोगको कुरा होइन बरु आकाश तथा धर्तीको प्रत्येक वस्तुलाई अल्लाहको प्रशंसा गर्न तथा नमाज़ पूरा गर्न यो पनि अल्लाहको सामर्थ्यको एउटा द्योतक हो, जसरी तिनको सृष्टि अल्लाहको एक विचित्र कलाकारी हो, जसमाथि अल्लाहको अतिरिक्त कसैको सामर्थ्य छैन ।

[4]अर्थात् धर्तीमा भएका तथा आकाशमा भएका जसरी अल्लाहका आदेशहरुको पालन तथा त्यसको प्रशंसा गर्दछन्, सबै उसको ज्ञानमा छ, यो जस्तो कि मनुष्य तथा जिन्नहरुलाई चेतावनी छ कि तिमीलाई अल्लाहले बुद्धि तथा विचारको स्वतन्त्रता प्रदान गरेको छ, त तिमीलाई अन्य सृष्टिको अपेक्षा अधिक प्रशंसा तथा महिमाको वर्णन तथा त्यसको आज्ञा पालन गर्नुपर्दछ । तर वास्तविकता यसको विपरीत छ । अन्य सृष्टि त अल्लाहको प्रशंसामा संलग्न छन् । परन्तु बुद्धि तथा ज्ञानबाट शुशोभित सृष्टि यसमा आलस्य गरिराखेको छ, जसमा नि:सन्देह उनी अल्लाहको पकडमा अधिकारी हुनेछन् ।

وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ﴿٤٢﴾

(४२) धर्ती तथा आकाशको राज्य अल्लाहको हो तथा अल्लाह (तआ़ला) तिर नै फर्कि जानुपर्नेछ ।[१]

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ يُزْجِيْ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهٗ ثُمَّ يَجْعَلُهٗ رُكَامًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلٰلِهٖ ۚ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ جِبَالٍ فِيْهَا مِنْۢ بَرَدٍ فَيُصِيْبُ بِهٖ مَنْ يَّشَآءُ وَيَصْرِفُهٗ عَنْ مَّنْ يَّشَآءُ ۚ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهٖ يَذْهَبُ بِالْاَبْصَارِ ﴿٤٣﴾

(४३) के तपाईले देख्नुभएन कि अल्लाह (तआ़ला) बादलहरुलाई चलाउँछ, फेरि उनीहरुलाई आपसमा संयोग गराईदिन्छ, अनि उनीहरुलाई तहमाथि तह पारिदिन्छ । त्यस पश्चात तपाई देख्नुहुन्छ कि उनका मध्येबाट वर्षा हुन्छ । त्यही (अल्लाह) आकाशबाट–असिनाको पर्वतबाट असिना वर्षाउन्छ,[२] अनि जसलाई चाहन्छ उनीहरुलाई त्यसको पासमा वर्षाउँछ तथा जसलाई चाहन्छ त्यसबाट तिनीहरुलाई हटाईदिन्छ ।[३] बादलहरुबाट नै निस्कने तडित (चट्याङ्ग) को चमक यस्तो हुन्छ कि जस्तो आँखाको दृष्टि नै लगिदिन्छ ।[४]

[१]अतः त्यही मूल स्वामी हो तथा त्यही सत्य पूज्य हो जसको अतिरिक्त कसैको पनि पूजा (उपासना) मान्य छैन । त्यसैछेउ, सबैलाई फर्केर जानुछ, जहाँ प्रत्येकको न्यायपूर्वक निर्णय दिनेछ ।

[२]यसको एउटा अर्थ त यही हो जुन अनुवादमा प्रयोग गरिएको छ कि आकाशमा पहाड जस्तै देखिने बादलहरु छन् जसबाट त्यो असिनाको वर्षा गर्दछ । (इब्ने क़सीर) दोस्रो अर्थ यो वर्णन गरिएको छ कि سماء उचाईको अर्थमा छ तथा جبال को अर्थ हो ठूला-ठूला टुक्रा पर्वतहरु जस्तै अर्थात् अल्लाह तआ़ला आकाशबाट वर्षा मात्र गर्दैन बरु माथिबाट जब चाहन्छ हिउँका ठूला-ठूला टुक्रा पनि वर्षाउँछ (फ़तहुल क़दीर) अथवा पर्वत जस्तै ठूला-ठूला बादलहरुबाट असिना वर्षाउँछ ।

[३]अर्थात् ती असिना तथा वर्षा कृपा स्वरुप जसलाई चाहन्छ, पुऱ्याउँछ तथा जसलाई चाहन्छ, तिनीबाट बञ्चित राख्दछ । अथवा अर्थ यो हो कि असिनाको वर्षाको प्रकोपबाट जसलाई चाहन्छ, पीडित गर्दछ, जसबाट त्यसका फसलहरु नाश तथा खेती बरवाद हुन्छ तथा जसमाथि आफ्नो कृपा गर्न चाहन्छ, उनलाई त्यसबाट बचाउँछ ।

[४]अर्थात् बादलहरुबाट चम्किने तडित, जुन सामान्यतः वर्षाको शुभ-सूचक हुन्छ, त्यसमा यति तीब्र चमक हुन्छ कि त्यो नेत्रहरुको दृष्टि समाप्त गरिदिनको निकट हुन्छ । यो पनि उसको कारीगरीको नमूना हो ।

يُقَلِّبُ اللّٰهُ الَّيۡلَ وَ النَّهَارَ ؕ اِنَّ فِىۡ ذٰلِكَ لَعِبۡرَةً لِّاُولِى الۡاَبۡصَارِ ﴿۴۴﴾

(४४) अल्लाह तआला नै दिन-रातको फेरबदल गर्दछ ।[1] आँखावालाहरुका लागि निःसन्देह यसमा ठूला-ठूला शिक्षाहरु छन् ।

وَ اللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّنۡ مَّآءٍ ۚ فَمِنۡهُمۡ مَّنۡ يَّمۡشِىۡ عَلٰى بَطۡنِهٖ ۚ وَمِنۡهُمۡ مَّنۡ يَّمۡشِىۡ عَلٰى رِجۡلَيۡنِ ۚ وَمِنۡهُمۡ مَّنۡ يَّمۡشِىۡ عَلٰٓى اَرۡبَعٍ ؕ يَخۡلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَآءُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىۡءٍ قَدِيۡرٌ ﴿۴۵﴾

(४५) सबै हिंड्डुल गर्ने जीवधारीलाई अल्लाह (तआलाले) पानीबाट सृष्टि गरेको छ । तिनीहरुमध्ये केही आफ्नो पेटको सहाराले घस्रेर हिंड्छन्,[2] केही दुई खुट्टाको बलले हिंड्छन्,[3] केही चार खुट्टा टेकी हिंड्छन् ।[4] अल्लाह (तआला) जे चाहन्छ सृष्टि गर्दछ ।[5] निःसन्देह अल्लाह (तआला) प्रत्येक वस्तुमाथि सामर्थ्य राख्दछ ।

لَقَدۡ اَنۡزَلۡنَاۤ اٰيٰتٍ مُّبَيِّنٰتٍ ؕ وَاللّٰهُ يَهۡدِىۡ مَنۡ يَّشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسۡتَقِيۡمٍ ﴿۴۶﴾

(४६) निःसन्देह हामीले प्रकाशमय तथा खुल्ला आयतहरु, अवतरित गरेका छौं । अल्लाह (तआला) जसलाई चाहन्छ, सोझो बाटो देखाउँछ ।[6]

---

[1] अर्थात् कहिले दिनहरु ठूला, रातहरु साना तथा कहिले यसका विपरीत अथवा कहिले दिनको प्रकाशलाई बादलहरुको अन्धकारमा तथा रात्रिको अँध्यारालाई चन्द्रमाको प्रकाशमा परिवर्तित गरिदिन्छ ।

[2] जसरी सूर्य, माछा तथा अन्य धर्तीमा चल्ने किरा-फट्याङग्राहरु छन् ।

[3] जस्तो मनुष्य तथा पंक्षी छन् ।

[4] जस्तो सबै चौपाया तथा अन्य जीव छन् ।

[5] यो संकेत यस कुरातिर छ कि केही जीव यस्ता पनि छन्, जो चारभन्दा पनि बढी खुट्टावाला छन्, जस्तै गँगटा, माकुरा, शंखे कीरा तथा धेरैजसो धर्तीका किराहरु ।

[6] آياتٌ مبينات सित तात्पर्य कुरआन करीम छ, जसमा प्रत्येक त्यस कुराको वर्णन छ जसको सम्बन्ध मनुष्यका धर्म तथा व्यवहारसित छ जसमाथि त्यसको भलाई (कल्याण) तथा सफलता आधारित छ ।

﴿مَا فَرَّطۡنَا فِى الۡكِتٰبِ مِنۡ شَىۡءٍ﴾

"हामीले किताबमा कुनै कुराको वर्णनमा कमी गरेनौं ।" (सूरःअल-अनआम-३८)

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّىٰ فَرِيقٌ مِّنْهُم مِّن بَعْدِ ذَٰلِكَ ۚ وَمَا أُولَٰئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

(४७) तथा भन्दछन् कि हामीले अल्लाह (तआला) तथा रसूलमा ईमान ल्यायौं (विश्वास गऱ्यौं) तथा आज्ञाकारी भयौं, अनि उनीमध्ये एउटा गुट त्यस पश्चात पनि मुख फर्काउन्छ । यी ईमानवाला हुँदै होइनन् ।[1]

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾

(४८) तथा जब यिनीहरु यस कुरातिर बोलाइन्छन् कि अल्लाह तथा त्यसका रसूल (तिनका विवाद) लाई निर्णय गरिदेऊन्, तैपनि उनको एउटा गुट विमुख भईदिन्छ ।

وَإِن يَكُن لَّهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾

(४९) तथा यदि अधिकार उनलाई पुग्दछ भने आज्ञाकारी भई त्यसतर्फ आउँछन् ।[2]

أَفِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَمِ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَن يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ ۚ بَلْ أُولَٰئِكَ

(५०) के उनीहरुको हृदयमा रोग छ ? अथवा यिनीहरु शंका तथा सन्देहमा परेका छन् ? अथवा उनीहरुलाई यस कुराको भय छ कि अल्लाह तआला तथा त्यसका रसूल उनका अधिकारहरुको हनन्

जसलाई मार्गदर्शन सुलभ हुन्छ, अल्लाह तआला त्यसलाई उचित दृष्टि तथा सत्य हृदय प्रदान गर्दछ, जसबाट त्यसको मार्गदर्शनको बाटो खुल्दछ । صراط مستقيم सित तात्पर्य यही मार्गदर्शन हो जसमा कुनै त्रुटि छैन त्यसलाई अपनाई मनुष्य आफ्नो लक्ष्य स्वर्गसम्म पुग्दछ ।

[1]यो द्वयवादीहरु (मुनाफिकहरु) को वर्णन हो, जो मुखले इस्लामको प्रदर्शन गर्दथे तथा हृदयमा कुफ्र तथा ईर्ष्या राख्दथे अर्थात् 'सत्य विश्वास' सित बञ्चित थिए । यसकारण मुखले ईमानको प्रदर्शन पश्चात तिनका ईमानको इन्कार गरिएको छ ।

[2]उनीहरुलाई विश्वास हुन्छ कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको न्यायलयबाट जुन निर्णय हुनेछ, त्यसमा कुनै प्रकारको पश्चाताप हुनेछैन, यसकारण त्यहाँ आफ्ना वाद (तर्क) लगनबाटै पन्छिन्छन् । हो, यदि उनीहरु जान्दछन् कि उनीहरु सत्यमा छन् तथा उनैका पक्षमा न्याय हुने कुराको पूर्ण विश्वास छ, त त्यहाँ फेरि प्रसन्नतापूर्वक जान्छन् । إذعان को अर्थ हुन्छ स्वीकार आज्ञा पालन एवं अधीनता ।

هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٥٠﴾

नगरिदेऊन् ? कुरा यो छ कि यिनीहरु स्वयं नै ठूलो अत्याचारी छन् ।[1]

اِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِيْنَ اِذَا دُعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ اَنْ يَّقُوْلُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۗ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿٥١﴾

(५१) ईमानवालाहरुको कथन त यो हो कि जब उनीहरुलाई यसकारण बोलाइन्छ कि अल्लाह तथा त्यसका रसूल उनीहरुमा निर्णय गरिदेऊन् त उनी भन्छन् कि हामीले सुन्यौं तथा मान्यौं ।[2] यी व्यक्तिहरु नै सफल हुनेवाला हुन् ।

وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَخْشَ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُوْنَ ﴿٥٢﴾

(५२) तथा जो व्यक्तिहरु पनि अल्लाह (तआ़ला) तथा त्यसका रसूलको आज्ञाको पालन गर्दछन्, अल्लाहको भय राख्दछन् तथा (त्यसको यातनाबाट) तर्सन्छन्, तिनीहरु मोक्ष प्राप्त गर्नेवाला हुन् ।[3]

[1]जब निर्णय उनका विरुद्ध हुने सम्भावना हुन्छ त त्यसबाट विमुख हुने र बच्नका कारण वर्णन गरिंदैछ कि या त उनका हृदयमा कुफ्र तथा भेदको रोग छ अथवा उनीहरुलाई मुहम्मद सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको नबूअतमा सन्देह छ अथवा यस कुराको सम्भावना छ कि उनीमाथि अल्लाह तथा त्यसका रसूल अत्याचार गर्नेछन्, यद्यपि उनीहरुको तर्फबाट अत्याचारको कुनै सम्भावना नै छैन । बरु वास्तविकता यो हो कि उनीहरु स्वयं अत्याचारी छन् । इमाम शौकानी भन्नुहुन्छ कि 'जब न्याय तथा निर्णयका लागि त्यसता अधिकारी अथवा न्यायधीशतिर बोलाइन्छ, जो न्याय तथा कुर्आन एवं सुन्नतको ज्ञानी छ, त त्यसको पासमा जानु अनिवार्य छ । परन्तु यदि त्यो न्यायधीश किताब एवं सुन्नतको ज्ञान तथा तिनका तर्कहरुबाट अनभिज्ञ छ भने त्यसको पासमा निर्णयका लागि जानु आवश्यक छैन ।' (फ़तहुल क़दीर)

[2]यो काफ़िर तथा द्वयवादीको सापेक्ष ईमानवालाहरुको व्यवहार तथा कर्महरुको वर्णन हो ।

[3]अर्थात् भलाई एवं सफलताको अधिकारी केवल ती मानिसहरु हुनेछन् जो आफ्ना सबै समस्याहरुका लागि अल्लाह तथा रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका निर्णयलाई प्रसन्न हृदयले स्वीकार गर्दछन् तथा तिनैको अनुपालन गर्दछन् तथा संयम एवं अल्लाहको भयले युक्त छन्, न कि अन्य मानिसहरु जो यी गुणहरुबाट बञ्चित छन् ।

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ ۖ قُل لَّا تُقْسِمُوا ۖ طَاعَةٌ مَّعْرُوفَةٌ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾

(५३) तथा उनीहरु अति दृढताका साथ अल्लाह (तआला) को कसम खाइ-खाइ भन्दछन्[1] कि तपाईंको आदेश हुनासाथै निस्कि उभिनेछन् । भनिदिनुस् कि कसम नखाउ, तिम्रो आज्ञा पालन (को आवश्यकता) विदित छ । [2]जे-जति तिमी गरिराखेका छौ, अल्लाह तआला त्यससित परिचित छ ।[3]

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُم مَّا حُمِّلْتُمْ ۖ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا ۚ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

(५४) भनिदिनुस् कि अल्लाह (तआला) का आदेशको पालना गर, रसूलको अनुकरण गर, तैपनि यदि तिमीले मुख फर्कायौ भने रसूलको कर्तव्य त केवल त्यही छ, जुन उसमाथि अनिवार्य गरिएको छ ।[4] तथा तिमीलाई त्यसको उत्तरदायित्व छ जुन तिमीमाथि

---

[1] جهد أيمانهم मा جهد लुप्त क्रियाको धातु हो, जुन जोड दिनका लागि हो अथवा यो दशावाची हो । यसकारण त्यसमाथि 'अ' को मात्रा छ अर्थात् مجتهدين في أيمانهم । अर्थ यो हो कि आफ्नो पूरा शक्ति लगाइ सौगन्ध (कसम) खाएर भन्दछन् । (फ़तहुल क़दीर)

[2]तथा त्यो यो हो कि जसरी तिमी झूठो कसम खान्छौ तिम्रो आज्ञापालन पनि द्वयवादीतामा अधारित छ । केही विद्वानहरुले यो अर्थ निकालेका छन् कि तिम्रो कुरो त आज्ञापालन हुनुपर्छ । अर्थात् सत्कर्ममा कुनै प्रकारको सौगन्ध बिना आज्ञाकारिता जुनप्रकारले मुसलमान गर्दछन्, अत: तिमी पनि उनका समान भईहाल । (इब्ने क़सीर)

[3]अर्थात् त्यो तिमी सबैका स्थितिहरुसित परिचित छ । को आज्ञाकारी छ तथा को अवज्ञाकारी ? अत: सौगन्ध खाएर आज्ञाकारिताको प्रदर्शन गर्नबाट, जबकि तिम्रो हृदयमा उसका विरुद्ध लक्ष्य छ, तिमी अल्लाहलाई धोका दिन सक्दैनौ । यसकारण कि त्यो गुप्तभन्दा गुप्त कुरोलाई पनि जान्दछ तथा त्यो तिम्रा हृदयमा भयका गुप्त कुराहरुसित पनि परिचित छ, चाहे तिमी आफ्नो मुखले त्यसको विरुद्ध प्रदर्शन गर ।

[4]अर्थात् आदेश पुऱ्याउने तथा धर्मको आमन्त्रणको कर्तव्य जुन त्यो पूरा गरिराखेको छ ।

राखिएको छ,[1] मार्गदर्शन त तिमीलाई त्यसै बेला प्राप्त हुनेछ जब रसूलको आधीनता स्वीकार गर्नेछौ,[2] (सुन,) रसूलको कर्तव्य स्पष्टरुपले (संदेश) पुऱ्याइदिनु हो ।[3]

وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۠ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِيْنَهُمُ الَّذِي ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِّنْۢ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا ۭ يَعْبُدُوْنَنِيْ لَا يُشْرِكُوْنَ بِيْ شَيْـًٔا ۭ وَمَنْ كَفَرَ

(५५) तिमीहरुमध्ये जसले ईमान स्थापित गरेका छन् तथा पुण्यका कार्य गरेका छन्, अल्लाह (तआ़ला) ले वचन दिसकेको छ कि उनीहरुलाई राज्य (धर्ती) को अधिकारी बनाउनेछ, जस्तो कि तिनीहरुलाई अधिकारी बनाएको थियो, जो उनीभन्दा पूर्व थिए तथा निःसन्देह उनका निम्ति उनका यस धर्मलाई सुदृढताका साथ स्थापित गरिदिने छ जसलाई उनका लागि त्यसले रुचाई सकेको छ तथा उनका यस भय एवं त्रासलाई शान्ति र चैनमा परिवर्तित गरिदिने छ,[4] उनीहरु मेरो

---

[1]अर्थात् त्यसको आमन्त्रणलाई स्वीकार गरी अल्लाह तथा त्यसका रसूलमा ईमान स्थापित गर्नु तथा त्यसको पालना गर्नु ।

[2]यसकारण कि त्यो सोझो बाटोतिर आमन्त्रण गर्दछ ।

[3]कसैले उसका आमन्त्रण स्वीकार गरोस् अथवा न गरोस्, जस्तो कि अन्य ठाउँमा आदेश गऱ्यो, ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾

"हे पैग़म्बर ! तिम्रो कार्य केवल (हाम्रा संदेश) पुऱ्याइदिनु हो (कसैले स्वीकार गरोस् अथवा न गरोस्) यो हिसाब हाम्रो काम हो ।" (सूर: अल-रअद-४०)

[4]केही विद्वानहरुले यस अल्लाहको वचनलाई सहाबा करामसित अथवा खुलफ़ाये राशदीनसँग विशेषरुपले सम्बन्धित गरेका छन्, परन्तु यसको यस विशेषताको कुनै प्रमाण छैन । कुर्आनका शब्द सामान्य छन् तथा ईमान तथा पुण्य कार्यसित प्रतिबन्धित छन् । परन्तु यो कुरा अवश्य छ कि ख़िलाफते राशिदाको कालमा तथा पुण्य कालमा, यो अल्लाहको वचन प्रकट भयो, अल्लाहले मुसलमानहरुलाई धर्तीमा प्रभावशाली बनायो, आफ्नो प्रिय धर्म इस्लामलाई उन्नति प्रदान गऱ्यो तथा मुसलमानका भयलाई शान्तिमा परिवर्तित गरिदियो । पहिला मुसलमान अरबका काफ़िरहरुसित भयभीत हुने गर्दथे, पछि कुरा त्यसको विपरीत भयो । नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले जुन भविष्यवाणी गर्नुभएको थियो,

بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ۝٥٥

इबादत (उपासना) गर्नेछन्, मसँग कसैलाई सम्मिलित गर्ने छैनन् ।[1] त्यस पश्चात पनि जो कृतघ्नता गर्दछन् तथा कुफ्र गर्दछन् त उनी निःसन्देह अवज्ञाकारी हुन् ।[2]

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ

(५६) तथा नमाज़ स्थापित गर, ज़कात तिर्ने गर तथा अल्लाहका रसूलका

ती पनि यसै कालमा पूरा भए । जस्तो कि उहाँ सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभएको थियो कि हिरः (यमनमा एउटा स्थान) नामक स्थानबाट एउटी स्त्री एक्लै हिंड्ने छ तथा बैतुल्लाह आइपुगि परिक्रमा गर्नेछ, त्यसलाई कुनै भय अथवा खतरा हुनेछैन । किसराको कोष तिम्रो चरणमा आइपुग्नेछ । अतः यस्तै भयो । (सहीह बुख़ारी किताबुल मनाकिब बाबु अलामाति नबुअते फ़िल इस्लाम) नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले यो पनि भन्नुभयो :

«إِنَّ اللهَ زَوَى لِيَ الأَرْضَ، فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا، وإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا»

"अल्लाह तआलाले धर्तीलाई मेरो लागि संकुचित गरिदिनु भयो, अन्ततः मैले त्यसका पूर्वी तथा पश्चिमी क्षेत्र देखें, निकटमै मेरा अनुयायीको प्रभाव-क्षेत्र यहाँसम्म पुग्ने छ, जहाँसम्म धर्ती मेरो लागि संकुचित गरियो ।" (सहीह मुस्लिम किताबुल फ़ेतन व अशराति स्सआते बाब हलाके हाज़िहिल उम्मते बआज़हुम बिबाअज़िन)

राज्यको यो विशालता पनि मुसलमानहरुको भाग्यमा आयो तथा इरान, सीरिया, मिश्र, अफ़्रिका तथा अन्य दूरस्थ देश विभाजित भए तथा मूर्तिपूजाको स्थानमा एकेश्वरवाद तथा सुन्नतका दीप प्रकाशित भए। तथा इस्लामी संस्कृतिको झण्डा संसारको कुना-काप्चामा फहराउन थाल्यो । परन्तु यो वचन प्रतिबन्धित थियो, जब मुसलमान ईमानमा क्षीण तथा पुण्यका कार्य गर्नमा आलस्य गर्नथाले, तब अल्लाहले उनका सम्मानलाई अपमानमा, उनका विजयलाई पराजय तथा उनका प्रभुत्वलाई दासतामा तथा उनका शान्ति तथा स्थिरतालाई भय तथा आतङ्कमा परिवर्तित गरिदियो ।

[1]यो पनि ईमान तथा पुण्य कर्म गर्नुका साथ एक अन्य आधारभूत अनुबन्ध हो जसले गर्दा मुसलमान अल्लाहको सहायताको अधिकारी तथा एकेश्वरको गुणबाट शून्य भए पश्चात उनी अल्लाहको सहायताबाट बञ्चित हुनेछन् ।

[2]यस कुफ़्रसित तात्पर्य त्यही ईमान, पुण्यका कर्म तथा एकेश्वरवादबाट बञ्चित हुनु हो, जस पश्चात मनुष्य अल्लाहको आज्ञाकारिताबाट निस्कन्छ तथा कुफ़्र एवं भ्रष्टाचारमा प्रवेश गर्दछ ।

وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾

अनुसरणमा लागिराख ताकि तिमीमाथि दया गरियोस् ।[1]

لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ ۚ وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ ۖ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

(५७) यो विचार तपाईं कहिल्यै नगर्नु कि अवज्ञाकारीहरु धर्तीमा (यता-उता फैलिएर) हामीलाई पराजित गर्नसक्ने छन्[2] तिनीहरुको मूल वासस्थान नरक् हो, जुन निःसन्देह साह्रै नराम्रो बस्ने ठाउँ हो ।

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنْكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ۚ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ۚ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ ۚ

(५८) हे निष्ठावानहरु ! तिमीसित, तिम्रो स्वामित्वमा रहेका दासहरुलाई तथा उनीहरुलाई जो तिमीमध्ये वयस्क अवस्थालाई पुगेका छैनन् (आफ्ना आगमनबारे) तीन समयमा आज्ञा प्राप्त गर्नु आवश्यक छ । फज्रको नमाज़ पूर्व तथा ज़ोहर (मध्यान्ह) को समयमा जब तिमी आफ्ना वस्त्र फेरेका हुन्छौ तथा एशा (रात्रि) को नमाज़ पश्चात,[3] यी तीनवटै समय तिम्रा एकान्त एवं पर्दाका हुन् ।

[1]यो जस्तो कि मुसलमानहरुलाई बल दिएर भनियो कि अल्लाहको कृपा तथा सहायता प्राप्त गर्ने साधन यही हो जसलाई अपनाएर सहाबा करामलाई यो कृपा तथा सहायता प्राप्त भयो ।

[2]अर्थात् तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका विरोधी तथा झुठा व्यक्तिहरु अल्लाहलाई बाध्य गर्न सक्दैनन्, बरु अल्लाह तआ़ला उनीहरुको पकड गर्न सामर्थ्य राख्दछ ।

[3]दासहरुसित तात्पर्य दास-दासीहरु दुबै हुन् । ثلاث مرات का अर्थ तीन समय हुन् । यी तीन समय यस्ता हुन् कि मनुष्य आफ्नो पत्नीसँग घरमा विशेषरुपले बस्छ अथवा यस्तो वस्त्रमा हुनसक्दछ जसमा कुनै अन्यलाई देख्नु उचित छैन । यसकारण यी तीन अवस्थामा घरका सेवकहरुलाई यस कुराको आज्ञा छैन कि उनी आज्ञा प्राप्त नगरी घरमा प्रवेश गरुन् ।

[4]عورات बहुवचन हो عورة को, जसको वास्तविक अर्थ विघ्न तथा दोष हो । पछि यसको प्रयोग यस्तो कुरामा गर्न थालियो जसलाई प्रदर्शित गर्न तथा देख्न प्रिय नहोस् । स्त्रीलाई पनि यसैकारण 'औरत' भनिन्छ कि त्यसको प्रदर्शन तथा नग्न हुनु तथा देख्नु धार्मिक नियमानुसार अप्रिय छ । यहाँ वर्णित तीन समयलाई औरत भनिएको छ ।

لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌۢ بَعْدَهُنَّ ۚ طَوَّافُونَ عَلَيْكُم بَعْضُكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾

यी समयका अतिरिक्त न त तिमीलाई पाप छ न त उनीहरुलाई ।[१] तिमी सबै एक आपसतिर आउने-जाने गर्ने हौ (नै,)[२] अल्लाह यसरी खुलस्त रुपले आफ्ना आदेश तिमीसित वर्णन गरिराखेको छ । र अल्लाह (तआ़ला) ज्ञानी तथा गुणज्ञ छ ।

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾

(५९) तथा तिमी मध्ये जुन बच्चाहरु वयस्क अवस्थामा पुग्दछन्, त जुन प्रकारले पूर्वका (ठूला) मानिसहरु आज्ञा माँग्दछन्, उनीहरुले पनि आज्ञा माँगेर आउनु पर्छ ।[३] अल्लाह (तआ़ला) तिमीसित यसैप्रकार आफ्ना आयतको वर्णन गर्दछ । अल्लाह (तआ़ला) नै ज्ञानी तथा मर्मज्ञ छ ।

अर्थात् यी तिम्रा पर्दा तथा एकान्तको समय हुन्, जसमा तिमी आफ्ना विशेष वस्त्र तथा शारीरिक प्रदर्शनलाई प्रिय ठान्दैनौ ।

[१]अर्थात् यी वर्णित तीन समयका अतिरिक्त घरका सेवकहरुलाई आज्ञा छ कि उनी आज्ञा प्राप्त नगरिकन घरभित्र आवत-जावत गर्न सक्दछन् ।

[२]यो त्यही कारण हो जुन हदीसमा बिरालो पवित्र हुने कुरो भनिएको छ । «إِنَّهَا لَيْسَتْ بِنَجَسٍ؛ إِنَّهَا مِنَ الطَّوَّافِينَ عَلَيْكُمْ - أَوِ الطَّوَّافَاتِ -» "बिरालो अपवित्र छैन यसकारण कि त्यो अधिकतर तिम्रो निकट (घरभित्र) आवत-जावत गर्नेछ ।" (अबू दाऊद किताबुत तहारत बाब सूरूल हिर्र: र तिर्मिजी किताब व बाब मजूकर वगैरह) सेवक तथा स्वामीलाई पनि समय-समयमा भेट्ने आवश्यकता रहन्छ, यसै सामान्य आवश्यकताको कारण अल्लाह (तआ़ला) ले यो आज्ञा प्रदान गऱ्यो, किनकी त्यो सबै कुरा जान्दछ, मानिसका आवश्यकता तथा कष्टहरुलाई जान्दछ तथा गुणज्ञ छ, त्यसका प्रत्येक आदेशमा भक्तहरुका लागि लाभ तथा हित छ ।

[३]यी बालकहरुसित तात्पर्य स्वतन्त्र बालक हुन्, वयस्कता पश्चात आज्ञा लिनुमा उनी साधारण पुरुषहरु जस्तै हुन्, यसकारण उनका निम्ति आवश्यक छ कि जहिले पनि कसैको घरमा प्रवेश गर्दछन् भने प्रथम आज्ञा प्राप्त गरुन् ।

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ ۖ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾

(६०) तथा बृद्धा स्त्रीहरु जसलाई विवाहको आशा (तथा इच्छा) नै नरहेको होस्, तिनीहरु यदि आफ्ना वस्त्र (पर्दाका लागि गरिएका) झिकेर राखिदिन्छन् भने तिनीहरुलाई कुनै दोष छैन, जबकि उनीहरु शोभा प्रदर्शन गर्नेहरु नहोऊन् ।[१] तैपनि यसबाट पन्छिन्छन् भने तिनीहरुका निम्ति धेरै राम्रो छ ।[२] र अल्लाह (तआला) सुन्दछ तथा जान्दछ ।

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ

(६१) अन्धालाई, लंगडालाई, रोगीलाई तथा स्वयं तिमीलाई कदापि कुनै विघ्न (आपत्ति) छैन कि तिमी आफ्ना घरहरुबाट खाउ, अथवा आफ्ना पिताका घरहरुबाट अथवा आफ्ना माताहरुका घरबाट, अथवा आफ्ना दाज्यू-भाईहरुका घरबाट, अथवा आफ्ना दिदी-बहिनीहरुको घरबाट, अथवा आफ्ना काकाहरुका घरबाट,[३] अथवा आफ्ना फूपुहरुका घरबाट,

[१]यिनीबाट तात्पर्य वृद्धा तथा बाँझो स्त्री हुन् जसका मासिक धर्म आउन बन्द भईसकेको छ तथा सन्तानोत्पत्तिका योग्य रहेका हुँदैनन् । यस आयुमा साधारणतः स्त्रीमा पुरुषतिरको काम भावनाको प्राकृतिक इच्छा समाप्त भईसकेको हुन्छ, न त उनीहरु कुनै पुरुषसित विवाहको इच्छा राख्दछन् तथा न कुनै पुरुष यस भावनाबाट उनीतिर आकृष्ट हुन्छ । यस्ता स्त्रीहरुलाई पर्दामा कमी गर्न आज्ञा दिइएको छ । "वस्त्र उतारेर राखून्" बाट त्यो वस्त्र अभिप्राय हो जुन शलवार कमीजमाथि स्त्री पर्दाका लागि ठूलो शाल अथवा नकाब आदिको रुपमा प्रयोग गर्दछन्, यदि उनीहरुको उद्देश्य आफ्ना सौन्दर्य प्रसाधन तथा आभूषणहरुको प्रदर्शन नहोस् । यसको अर्थ यो हो कि कुनै पनि स्त्री आफ्नो कामभावना समाप्त भए उपरान्त यदि सिंगार-पटारद्वारा आफ्नो कामभावना प्रदर्शित गर्ने रोगी छ भने त्यो पर्दाको कमीको आदेशबाट बञ्चित छ तथा त्यसको लागि पूर्ण पर्दा गर्नु आवश्क छ ।

[२]अर्थात् वर्णित बृद्धा स्त्रीहरु पनि पर्दामा कमी नगरुन्, बरु नियमित रुपले ठूलो च्यादर (साल) अथवा नकाब पनि प्रयोग गरिराखून्, त यो उनीहरुका निम्ति श्रेष्ठ छ ।

[३]यसको एउटा अर्थ यो वर्णित गरिएको छ कि धर्मयुद्धमा जाँदाखेरि सहाबा किराम आयतमा वर्णित असहायहरुलाई आफ्ना घरहरुका साँचा दिएर जाने गर्दथे तथा उनीहरुलाई घरका

أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُم مَّفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ ۚ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَأْكُلُوا

अथवा आफ्ना मामाहरुका घरबाट अथवा आफ्ना मौसीहरु (आमाका दिदी-वहिनीका) घरबाट अथवा ती घरहरुबाट जसका साँचोका स्वामी तिमी हौ अथवा आफ्ना मित्रहरुका[1] घरबाट। तिमीलाई यस कुरोमा पनि कुनै पाप छैन कि तिमी सँगै बसेर खाना खाउ अथवा अलग-अलग।[2] तर जब तिमी

सामाग्री खान-पिउनका निम्ति आज्ञा दिएर जान्थे। परन्तु यी असहाय सहावा यसका उपरान्त स्वामीहरुका अनुपस्थितिमा त्यहाँबाट खान-पिउन उचित ठान्दैनथे, अल्लाहले आदेश गऱ्यो कि उपरोक्त मानिसहरुका लागि आफ्ना नजिकका सम्बन्धिहरुका घरहरुबाट अथवा जुन घरहरुका साँचो उनीसित छन्, तिनीबाट खान-पिउनमा कुनै वाधा (पाप) छैन। तथा केही विद्वानहरुले यसको अर्थ यो वर्णन गरेका छन् कि स्वस्थ सहावा, लाचार (असहाय) सहाबासँग यसकारण खान प्रिय ठान्दैनथे कि उनीहरु लाचारीका कारण कम खानेछन् तथा यिनीहरु अधिक खानेछन्, यसकारण खानुमा उनीसित अत्याचार नहोस्। यसैप्रकार स्वयं लाचार सहावा पनि स्वस्थ सहावासँग भोजन गर्न प्रिय ठान्दैनथे कि मानिसहरु उनीसँग भोजन गर्नुमा घृणाको आभास नगरुन्। अल्लाह तआलाले दुबैका लागि स्पष्टीकरण गरिदियो कि यसमा कुनै पापको कुरो छैन।

[1]जस्तो कि केही आलिमहरुले (धर्मज्ञहरु) स्पष्ट रुपले वर्णन गरेका छन् कि यसबाट जो सामान्य प्रकारको भोजन तात्पर्य छ जसलाई खानुबाट कसैलाई बोझको आभास हुँदैनथ्यो। परन्तु यस्ता स्वादिष्ट कुरा जुन स्वामीहरुले विशेषरुपले लुकाएर राखेका हुन्छन्, ताकि त्यसमाथि दृष्टि नपरोस्, यसैप्रकार भण्डारका कैयन् वस्तुहरु, यिनलाई खानु तथा यिनलाई प्रयोगमा ल्याउनु उचित छैन। (ऐसरुत्तफासीर) यसैप्रकार यहाँ पुत्रहरुका घरहरुको वर्णन गरिएन, यसको कारण यो हो कि पुत्रहरुका घर त्यस व्यक्तिको आफ्नै घर हो, जस्तो कि हदीसमा «أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَبِيكَ» (इब्ने माजा संख्या २२९१, मुसनद अहमद भाग २, पृष्ठ १७९, २०४ तथा २१४) "तिमी तथा तिम्रो धन तिम्रो पिताको हो।" अन्य हदीसमा छ। ولد الرجل من كسبه (इब्ने माजा संख्या २१३७, अबू दाऊद संख्या ३५२८ तथा अलवानीले यसलाई ठिक भन्नुभएको छ) "मनुष्यको सन्तान, उसको कमाईमध्ये हो।"

[2]यसमा एउटा अन्य संकीर्णताको निवारण गरिएको छ। केही मानिसहरु एक्लै भोजन गर्न प्रिय ठान्दैनथे तथा कसैलाई सँगै बसालेर भोजन गर्न आवश्यक ठान्दथे। अल्लाह तआलाले आदेश गऱ्यो, एकत्रित भई खाउ अथवा अलग-अलग दुबै प्रकारले मान्य छ, पाप कुनैमा छैन। परन्तु एकत्रित भई खानु अधिक शुभको कारण हो, जस्तो कि केही हदीसहरुबाट विदित हुन्छ। (इब्ने कसीर)

جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا ۚ فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

घरहरुमा जान थाल्छौ त आफ्ना घरका सबैलाई सलाम गर्ने गर,[1] शुभकामना छ जुन मंगलमय तथा पवित्र अल्लाहका तर्फबाट अवतरित छ, यसैप्रकार अल्लाह तआला प्रष्टरुपले आफ्ना आदेशहरुको वर्णन गरिराखेको छ ताकि तिमी बुझ्न सक ।

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَن لِّمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٢﴾

(६२) निष्ठावान्हरु त ती नै हुन् जो अल्लाह तआलामा तथा त्यसका रसूलमा विश्वास गर्दछन् तथा जब यस्तो समस्यामा जसमा मानिसहरु एकत्रित हुने कुरोको आवश्यकता नबीसँग हुन्छन्, त जबसम्म तपाईंसित आज्ञा प्राप्त गर्दैन कतै अन्यत्र जाँदैन । जुन व्यक्तिहरु (यस्ता अवसरमा) तपाईंसित आज्ञा लिन्छन्, वास्तवमा ती यी नै हुन् जो अल्लाह (तआलामा) तथा त्यसका रसूलमा ईमान स्थापित गरिसकेका छन् ।[2] त यस्ता व्यक्ति जब तपाईंसित आफ्ना कुनै कार्यका लागि आज्ञा माँग्दछन् भने तपाईं उनीहरुमध्ये जसलाई चाहनु हुन्छ, आज्ञा दिनुस् तथा उनका लागि अल्लाहसित मोक्षको

[1]यसमा आफ्ना घरहरुमा प्रवेश गर्ने शिष्टाचारको वर्णन छ तथा त्यो यो हो कि प्रवेश गर्दाखेरि घरका मानिसहरुलाई सलाम (अविवादन) गर, मनुष्यको लागि आफ्नी पत्नी तथा सन्तानलाई सलाम गर्नुमा सामान्यतया कठिनाई प्रतीत हुन्छ । परन्तु ईमान भएका लागि आवश्यक छ कि उनी अल्लाहको आदेश अनुसार यस्तो गरुन् । आफ्नी पत्नी तथा सन्तानलाई सुरक्षाको दुआबाट किन बञ्चित राख्नु ।

[2]अर्थात् शुक्रवार अथवा ईदहरु (ईदुल फित्र तथा ईदुल अज़हा) का सम्मेलनमा अथवा आन्तरिक तथा वाहय समस्यामाथि विचार गर्नका निम्ति आमन्त्रित सभामा निष्ठावान् त उपस्थित हुन्छन्, यसैप्रकार यदि उनी सम्मिलित हुन योग्य हुँदैनन् भने आज्ञा प्राप्त गर्दछन् । यसको अर्थ अर्को शब्दमा यो भयो कि द्वयवादी यस्ता सम्मेलनमा सम्मिलित हुनबाट तथा तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमसित अनुमति लिनबाट पन्छिन्छन् ।

لَا تَجْعَلُوْا دُعَآءَ الرَّسُوْلِ بَيْنَكُمْ كَدُعَآءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ؕ قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ يَتَسَلَّلُوْنَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ۚ فَلْيَحْذَرِ الَّذِيْنَ يُخَالِفُوْنَ عَنْ اَمْرِهٖۤ اَنْ تُصِيْبَهُمْ فِتْنَةٌ اَوْ يُصِيْبَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٦٣﴾

प्रार्थना गर्नुस्, निःसन्देह अल्लाह (तआ़ला) क्षमाशील कृपालु छन् ।

(६३) तिमी (अल्लाहका) नबीका निमन्त्रणालाई यस्तो साधारण निमन्त्रण नठान जस्तो आपसमा एक-अर्कासित हुन्छ ।[1] तिमीमध्ये तिनलाई अल्लाह राम्ररी जान्दछ जो वास्ता नगरी थाहै नदिइकन गइहाल्छ ।[2] (सुन) जुन व्यक्तिहरु रसूलका आदेशको विरोध गर्दछन् उनीहरु तर्सिराख्नुपर्छ कि कहीं उनीमाथि कुनै अत्यन्त घोर दुर्घटना नआईपरोस्[3] अथवा उनीहरुलाई कुनै दुखको मार नपरोस् ।

[1]यसको एउटा अर्थ यो हो कि जसरी तिमी एक-अर्कालाई पुकारदछौ, रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई त्यसरी नपुकार । जस्तै हे मुहम्मद ! (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) होइन बरु हे रसूलल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) हे नबी ! अल्लाह (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) आदि भन (यो तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका जीवनकालको लागि थियो, जब सहाबा किरामलाई आवश्यकता हुन्थ्यो कि तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको ध्यान आकर्षित गरून्) । तर नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको देहान्तपछि अब उहाँलाई "या रसूलुल्लाह" (हे अल्लाहका सन्देष्टा) वा "या नबीयल्लाह" (हे अल्लाहका सन्देशवाहक) जस्ता शब्दहरु प्रयोग गरि पुकार्नु प्रमाणित छैन, किनकि मानिसले यदि यसप्रकारका वाक्य भन्नुका साथ-साथै उहाँसित केही माग्ने आस्था राख्छ वा उहाँलाई कष्ट निवारणका लागि पुकार्छ भने त्यसको गणना शिर्कमा हुन्छ । यसर्थ अल्लाहको हक-अधिकारमा अरु कसैलाई समावेश गर्नबाट स्वयं बाँच्नु र अरुहरुलाई पनि बचाउनु हाम्रो प्रथम दायित्व हो । अन्य अर्थ यो हो कि रसूलका शापलाई अन्यका शाप जस्तै नठान, यसकारण कि तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको दुआ स्वीकार हुन्छन् । यसकारण नबीका शाप नलिउ, तिमी नाश हुनेछौ ।

[2]यो द्वयवादीहरुको व्यवहार हुन्थ्यो कि विचार समितिबाट थाहै नदिइकन सुटुक्क जान्थे ।

[3]यस आपदासित तात्पर्य हृदयहरुको त्यो टेढोपन हो, जुन मनुष्यलाई ईमानबाट बञ्चित गर्दछन् । यो नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका आदेशहरुको अवहेलना तथा उनको विरोधको परिणाम हो । तथा ईमानबाट बञ्चित भई कुफ्रमा अन्त्य, नरकको स्थाई यातनाको कारण बन्दछ, जस्तो कि आयतको अघिल्लो वाक्यमा आदेश गर्‍यो । अतः नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका आचरण तथा सुन्नत (चरित्र) लाई प्रत्येक समय अगाडी राख्नुपर्छ । यसकारण जुन कथनी तथा करनी त्यस अनुसार हुनेछ त्यही अल्लाहको दरबारमा स्वीकार तथा शेष सबै अस्वीकार हुन्छ । तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको कथन छ "مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا، فَهُوَ رَدٌّ" "जसले यस्तो कार्य गर्‍यो जुन हाम्रा आदेश अनुरुप छैनन्, त्यो रद्द छ ।" (अल-बुख़ारी किताबुस्सुलह बाँब इज़ा स्तलहू अला सुलहे जौरिन तथा मुस्लिम किताबुल अकज़िया बाब नक़्जिल अहकामिल बातिलः व रद्दि मुहदसातिल उमूर वस्सुनन)

أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ قَدْ يَعْلَمُ مَآ أَنتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌۢ ﴿٦٤﴾

(६४) सतर्क भइहाल कि आकाश तथा धर्तीमा जे-जति छ सबै अल्लाह (तआ़ला) कै हो,[1] जुन मार्गमा तिमीहरु हिंडिराखेका छौ, त्यो त्यससित राम्ररी अवगत छ[2] तथा जुन दिन यी सबै उसैतिर फर्काइनेछन्, त्यसदिन उनीहरुलाई उनीबाट गरिएका कुरासित अवगत गराइदिने छ । तथा अल्लाह (तआ़ला) सबै कुरा जान्दछ ।

سُورَةُ الفُرْقَانِ

सूरतुल फ़ुरक़ान-२५

सूरः फ़ुरक़ान मक्कामा अवतरित भएको हो तथा यसमा सतहत्तर आयतहरु तथा छः रूकूअ छन् ।

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

अल्लाह बडो दयावान अति करुणामयीको नामबाट प्रारम्भ गर्दछु ।

تَبَارَكَ ٱلَّذِى نَزَّلَ ٱلْفُرْقَانَ عَلَىٰ

(१) अत्यन्त शुभ छ त्यो (अल्लाह तआ़ला) जसले आफ्नो भक्तमाथि फ़ुरक़ान[3] अवतरित गऱ्यो

[1]उत्पत्तिको आधारमा पनि, स्वामित्वको आधारमा पनि, तथा अधीनताको आधारमा पनि । त्यसले जसरी चाहन्छ प्रयोगमा ल्याउँछ तथा जुन वस्तुलाई चाहेमा आदेश दिन्छ । अतः त्यसका रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका मामिलामा अल्लाहसित तर्सिराख्नुपर्छ, जसको माँग यो हो कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको कुनै पनि उपदेशको अवहेलना गर्न हुँदैन तथा जुन कुराबाट उसले मनाही गरेको छ, त्यसलाई गर्नुहुन्न । यसकारण कि रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई अवतरण गरिनुको उद्देश्य नै यो हो कि त्यसको आज्ञापालन गरियोस् ।

[2]यो रसूल सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमका विरोधीहरुलाई चेतावनी हो कि जे-जति तिमी गरिराखेका छौ, यो नठान कि त्यो अल्लाहबाट लुकेर रहन सक्दछ । त्यसको ज्ञानमा सबै कुरा छ तथा त्यसले त्यस अनुसार केयामतका दिन प्रतिफल तथा दण्ड दिनेछ ।

[3]फ़ुरकानको अर्थ हो सत्य तथा असत्य, एकेश्वरवाद-अनेकेश्वरवाद एवं न्याय-अन्यायबीच अन्तर गर्नेवाला, यस क़ुरआनले यी कुरालाई छर्लङ्ग पारिदिएको छ, यसैकारण यसलाई खुल्ला रुपले फ़ुरक़ान भनिएको छ ।

عَبۡدِهِۦ لِيَكُونَ لِلۡعَٰلَمِينَ نَذِيرًا ①

ताकि त्यो सबै मानिसहरुका लागि[1] सतर्क गर्ने बन्न सकोस् ।

ٱلَّذِي لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَلَمۡ يَتَّخِذۡ وَلَدٗا وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ شَرِيكٞ فِي ٱلۡمُلۡكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيۡءٖ

(२) त्यसै अल्लाहको आधिपत्य छ आकाशहरु तथा धर्तीमाथि,[2] तथा उसले न त कसैलाई आफ्नो सन्तान बनाएको छ[3] र न राज्यमा उसको कोही साझीदार (अंशियार) छ,[4] तथा प्रत्येक वस्तुलाई उसले सृष्टि गरेर एउटा

---

[1]यसबाट पनि विदित भयो कि नबी सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको नबूअत विश्वव्यापी छ तथा तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम सबै मानव तथा दानवका लागि पथप्रदर्शक तथा मार्गदर्शक बनाएर पठाइए जसरी अन्य स्थानमा आदेश गऱ्यो :

﴿ قُلۡ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنِّي رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيۡكُمۡ جَمِيعًا ﴾

"तपाईं भनिदिनुस् कि हे मानिसहरु ! म तिमी सबैतिर अल्लाहको सन्देशवाहक हूँ ।" (सूर: अल-आराफ़-१५८)

र एउटा हदीसमा पनि आदेश छ :

بُعِثْتُ إلى الأحمر و الأسود

"मलाई रातो वर्ण तथा कालो वर्ण सबैतिर नबी बनाएर पठाइयो ।" (सहीह मुस्लिम, किताबुल मसाजिद) यसैप्रकार एउटा अर्को हदीसमा छ :

«كَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً، وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً»

"पहिले नबी कुनै एउटा समुदायतिर पठाइन्थ्यो तथा म सबैतिर नबी बनाएर पठाइएको हूँ ।"(सहीह बुख़ारी किताबुत तयम्मुम तथा मुस्लिम किताबुल मसाजिद)

रिसालत तथा नबूअतका पश्चात, एकेश्वरवादको वर्णन गरिंदैछ । यहाँ अल्लाहका चार गुणहरुको वर्णन छ ।

[2]यो पहिलो गुण हो अर्थात् सृष्टिमा अधिकृत मात्र त्यही हो, कोही अन्य होइन ।

[3]यसमा इसाई, यहूदी तथा केही ती अरब जातिहरुको खण्डन छ जो फरिश्ताहरुलाई अल्लाहका छोरीहरु भन्थे ।

[4]यसमा मूर्तिपूजक मिश्रणवादीहरु तथा दुई देवताहरु (असल-खराब, अन्धकार तथा प्रकाशका श्रेष्ठ) मा विश्वास राख्नेहरुको खण्डन छ ।

فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ②

निर्धारित रुप दिएको छ ।[1]

وَاتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ③

(३) तथा ती व्यक्तिहरुले अल्लाहका अतिरिक्त जसलाई आफ्ना देवता (पूज्य) बनाएका छन्, तिनीहरु कुनै वस्तुलाई सृष्टि गर्न सक्दैनन् बरु तिनीहरु स्वयं (कसैद्वारा) रचित गरिन्छ, । (बरु उनी स्वयं सृष्टि गरिन्छन् ।) उनीहरुलाई न त आफ्नो हानिको अधिकार प्राप्त छ र न जीवनको तथा न पुन: जीवित भई उठ्नुका उनीहरु अधिकारी छन् ।[2]

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ ۖ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا ④

(४) तथा काफ़िरहरुले भने यो त मात्र उसले स्वयं रचेको झूठ हो, जसमा अन्य मानिसहरुले पनि यसको सहायता गरेका छन्,[3] वास्तवमा यी काफ़िर निकै अत्याचार तथा एकदम झूठका कर्ता भएका छन् ।

[1]प्रत्येक वस्तुको स्रष्टा केवल त्यही हो तथा आफ्नो नीति तथा इच्छा अनुसार उसले आफ्ना सृष्टिका प्रत्येक त्यो वस्तु पनि सुलह गरेको छ, जुन उसको लागि उचित छ अथवा प्रत्येक वस्तुको मृत्यु तथा जीविका उसले प्रारम्भदेखि नै निर्धारित गरिदिएको छ ।

[2]परन्तु अत्याचारीहरुले यस्ता गुणहरुबाट सुशोभित प्रभुलाई छाडेर यस्ता मानिसहरुलाई पूज्य बनाएका छन्, जो आफ्नो विषयमा पनि कुनै भलाईको शक्ति राख्दैन, यो कुरो त टाढै छ कि अरुका लागि केही गर्न सक्ने क्षमता राखून् । यस पश्चात नबूअतलाई अस्वीकार गर्नेहरुका सन्देहको खण्डन गरिंदैछ ।

[3]मूर्तिपूजक भन्दथे कि मुहम्मद (सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लम) ले यो किताबको रचनामा यहूदीहरु अथवा उनका केही स्वतन्त्र गरिएका दास (जस्तै अबू फकिहा यसार,अदांस तथा जबर आदि) बाट सहायता लिएका छन् । जस्तो कि सूर: अन-नहल-१०३ मा यसको आवश्यक विवरण गुज्रिसकेको छ । यहाँ कुरआनले यस आरोपलाई अत्याचार तथा झूठो बताएको छ । कसरी एक अनपढ व्यक्ति अरुहरुको सहायताले यस्तो किताब प्रस्तुत गर्नसक्छ जुन स्वच्छता तथा भाषाशैली एवं चमत्कारी वाक्य रचनामा अनुपम होस् । वास्तविकता तथा आत्मज्ञानको वर्णनमा पनि अद्वितीय, मनुष्यको जीवनका लागि आवश्यक आदेश एवं नियमका विस्तृत वर्णनमा पनि निरुत्तर होस् तथा भूतका सूचनाहरु तथा भविष्यमा घटित हुने घटनाहरुको बारे थाहा दिने तथा वर्णन गर्नुमा पनि त्यसको सत्यता निर्विवाद होस् ।

وَقَالُوٓا۟ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ٱكْتَتَبَهَا فَهِىَ تُمْلَىٰ عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ⑤

(५) तथा यो पनि भने कि यो त पूर्वजहरुका कल्पित कथाहरु हुन् जुन उसले लेखेको छ, बस त्यही प्रातः सन्धया त्यसका समक्ष पढिन्छन् ।

قُلْ أَنزَلَهُ ٱلَّذِى يَعْلَمُ ٱلسِّرَّ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ⑥

(६) भनिदिनुस् कि यसलाई त्यस अल्लाहले अवतरित गरेको छ जो आकाश तथा धर्तीमा सबै गुप्त कुराहरु जान्दछ ।[1] निःसन्देह त्यो अत्यन्त क्षमाशील दयालु छ ।[2]

وَقَالُوا۟ مَالِ هَٰذَا ٱلرَّسُولِ يَأْكُلُ ٱلطَّعَامَ وَيَمْشِى فِى ٱلْأَسْوَاقِ ۙ لَوْلَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُۥ نَذِيرًا ⑦

(७) तथा उनीहरुले भने कि यो कस्तो रसूल हो कि भोजन गर्दछ, तथा बजारहरुमा हिंड्डुल गर्दछ[3] त्यसको पासमा, कुनै फरिश्ता (स्वर्गदूत) किन पठाइँदैन ताकि त्यो पनि उसँगै भएर तर्साउने बन्थ्यो ?[4]

---

[1]यो उनका झूठ तथा आक्षेपको उत्तरमा भने कि कुर्‌आनमा त हेर, यसमा के छ ? के यसमा त्रुटिको असत्य कुरा छ ? निःसन्देह छैन । बरु प्रत्येक कुरो सही तथा सत्य छ, यसकारण कि यसको अवतरण गर्ने त्यो हो जो धर्ती तथा आकाशको प्रत्येक गुप्त कुरो जान्दछ ।

[2]यसकारण त्यो क्षमा तथा अन्देखीबाट काम लिन्छ । अन्यथा उनीहरुको कुर्‌आन वनाउनुको आरोप अत्यन्त गम्भीर छ, जसको कारण तुरुन्तै अल्लाहको प्रकोपको पकडमा आउन सक्छ ।

[3]कुर्‌आनमाथि आरोपका पश्चात रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लममाथि आरोप लगाईदैछ अर्थात यो आरोप रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमको मानव प्रकृतिमाथि छ । किनकि उनका विचारले मानव प्रकृति रिसालतको महानताको योग्य छैन । यसकारण उनीहरुले भने कि यो त खान्छ-पिउँछ तथा बजारमा आउने जाने गर्दछ तथा हामी जस्तै मानव हो, जबकि रसूल मनुष्य हुनु हुँदैन ।

[4]उपरोक्त वर्णित आपत्तिबाट तल झरेर भनिदैछ कि अरु केही नभए एउटा फरिश्ता नै त्यसको साथमा होस् जो उसको सहायक तथा पुष्टि गर्ने होस् ।

أَوْ يُلْقَىٰٓ إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُۥ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا ۚ وَقَالَ ٱلظَّٰلِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ⑧

(८) अथवा उसको पासमा कुनै कोष नै हालिदिइन्थ्यो[१] अथवा उसको कुनै बाग़ नै हुन्थ्यो जसबाट त्यो खान्थ्यो ।[२] तथा ती अत्याचारीहरुले भने कि तिमी त्यस्तो मनुष्यको पछि लागेका छौ जसमाथि जादू गरिदिइएको छ ।[३]

ٱنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا۟ لَكَ ٱلْأَمْثَٰلَ فَضَلُّوا۟ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ⑨

(९) अलि सोच्नुस् त ! यिनीहरु तपाईंसित सम्बन्धित कस्ता-कस्ता कुरा गर्दछन्, कि जसबाट स्वयं नै विचलित भइराखेका छन् तथा कुनै प्रकारले पनि मार्गमा आउन सक्दैन ।[४]

تَبَارَكَ ٱلَّذِىٓ إِن شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذَٰلِكَ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا ⑩

(१०) अल्लाह (तआला) त यस्तो शुभकारी छ कि चाहन्छ भने तपाईंलाई यस्ता धेरै बगैंचाहरु प्रदान गरिदेओस्, जुन उनीद्वारा भनिएका बगैंचाहरुभन्दा अति उत्तम होऊन्, जसमा नदीहरु तरङ्गहरुका साथ बगिराखेका होऊन् तथा तपाईंलाई धेरै पक्का महलहरु पनि प्रदान गरिदेओस् ।[५]

[१]ताकि जीवन साधनका आवश्यकताहरुबाट निश्चिन्त हुन्थे ।

[२]ताकि उसको महत्व हामीभन्दा केही श्रेष्ठ हुन्थ्यो ।

[३]अर्थात् जसको बुद्धि तथा समझ जादूले प्रभावित तथ विकृत छ ।

[४]अर्थात् हे पैग़म्बर ! तपाईंको सम्बन्धमा यिनी यसप्रकारका कुरा तथा आक्षेप आरोपित गर्दछन्, कहिले जादूगर भन्दछन्, कहिले जादूले पीडित तथा पागल तथा कहिले झूठा एवं कवि भन्दछन् । परन्तु यी सबै कुरा असत्य हुन् जोसित अलिकति पनि बुद्धि एवं समझ छ, उनीहरु यिनका कुरा झूठा हुन् भन्ने जान्दछन् । अतः यिनीहरु यस्ता कुरा गरेर स्वयं नै मार्गदर्शनको पथबाट टाढा हुन पुग्छन्, उनीहरुलाई मार्गदर्शन कसरी प्राप्त हुनसक्दछ ?

[५]अर्थात् यिनीहरु तपाईंका लागि जुन माँग गर्दछन्, अल्लाहलाई ती कुरा पूरा गरिदिनु कठिन छैन, त्यसले चाहेको अवस्थामा तिनीभन्दा उत्तम बगैंचा तथा भवन संसारमा तपाईं सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमलाई प्रदान गर्न सक्दछ जुन तिनीहरुको विचारमा छन् । परन्तु उनका माँगहरु त झूठ्लाउन तथा द्वेषका कारण छन् न कि मार्गदर्शन प्राप्त गर्नका लागि तथा मोक्षको खोजीका लागि ।

بَلْ كَذَّبُوا۟ بِٱلسَّاعَةِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِٱلسَّاعَةِ سَعِيرًا ⑪

(११) कुरो यो छ कि केयामत (प्रलय) लाई असत्य ठान्दछन् ।[1] तथा केयामतलाई भूठा भन्नेहरुका लागि हामीले प्रज्वल्लित अग्नि तयार गरेका छौं ।

إِذَا رَأَتْهُم مِّن مَّكَانٍۭ بَعِيدٍ سَمِعُوا۟ لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا ⑫

(१२) जब उनीहरुले त्यसलाई टाढाबाट देख्नेछन् त त्यसको रिसले जुरमुराएको तथा आक्रोशले सुन्नेछन् ।[2]

وَإِذَآ أُلْقُوا۟ مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُّقَرَّنِينَ دَعَوْا۟ هُنَالِكَ ثُبُورًا ⑬

(१३) तथा जब यिनीहरु नरकको कुनै संकुचित ठाउँमा बाँधिएर हुर्याइनेछन् अथवा फ्याँकिनेछन् तब त्यहाँ आफ्नो लागि विनाश नै पुकार्नेछन् ।

لَّا تَدْعُوا۟ ٱلْيَوْمَ ثُبُورًا وَٰحِدًا وَٱدْعُوا۟ ثُبُورًا كَثِيرًا ⑭

(१४) (उनीहरुसित भनिनेछ) आज एउटै मृत्युलाई न पुकार बरु धेरै मृत्युहरुलाई पुकार ।[3]

[1]केयामतलाई यो भुठ्लाउने कुरा नै रिसालतलाई भुठ्लाउनुको कारण हो ।

[2]अर्थात् नरक ती काफिरहरुलाई टाढाबाट नै हश्रको मैदानमा देखेर क्रोधले उम्लन थाल्नेछ तथा उनीहरुलाई आफ्नो भयानक यातनाबाट पीडित गर्नका लागि कराउने छ तथा क्रोधले जुर्मुराउने छ जस्तो कि एउटा अन्य स्थानमा आदेश छ :

﴿ إِذَآ أُلْقُوا۟ فِيهَا سَمِعُوا۟ لَهَا شَهِيقًا وَهِىَ تَفُورُ ۞ تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ ٱلْغَيْظِ ﴾

"जब नरकमा जानेहरुलाई नरकमा हालिनेछन्, तब त्यसको गर्जन सुन्नेछन् तथा त्यो (क्रोधवश) उफ्रिराखेको हुनेछ, यस्तो प्रतीत हुनेछ कि त्यो क्रोधले च्यातिने छ ।" (सूर: अल-मुल्क-७, ८)

नरकले देख्नु तथा कराउनु एउटा वास्तविकता हो, कल्पना होइन । अल्लाहका लागि त्यसमा आभास तथा क्रोधको शक्ति उत्पन्न गरिदिनु कठिन होइन, त्यसले चाहेमा जे पनि गर्न सक्दछ । बोल्ने शक्ति पनि त अल्लाह तआलाले त्यसलाई प्रदान गर्नेछ तथा त्यसले ﴿ هَلْ مِن مَّزِيدٍ ﴾ को आवाज गर्नेछ । (सूर: काफ़-३०)

[3]अर्थात् नरकवासी जब नरकको यातनाबाट आत्तिएर कामना गर्नेछन् कि उनीहरुलाई मृत्यु आइहालोस् र उनीहरु विनष्ट भएर जाऊन् । त्यतिखेर उनीहरुसित भनिने छ कि अब एउटा मृत्युलाई होइन, धेरै मृत्युहरुलाई पुकार । अर्थ यो हो कि अब तिम्रा भाग्यमा विभिन्न प्रकारका यातनाहरु छन् । अर्थात् मृत्यु नै मृत्यु छ, तिमी कहाँसम्म मृत्युको माग गर्नेछौ !

قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۚ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

(१५) तपाईं भन्नुस् कि यो राम्रो छ[1] अथवा त्यो स्थायी स्वर्ग जसको वचन परहेज़गारहरु (सदाचारीहरु) सित गरिएको छ जुन उनका प्रतिफल हो तथा उनको अन्तिम गन्तव्य हो ।

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ ۚ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ﴿١٦﴾

(१६) तिनीहरुले जे चाहने छ त्यहाँ तिनीहरुका लागि उपस्थित हुनेछ, त्यसमा उनीहरु सधैं रहनेछन् । यो त तिम्रो पालनकर्ताको वचन हो जसको माँग गर्नुपर्छ ।[2]

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿١٧﴾

(१७) तथा जुन दिन अल्लाह (तआ़लाले) उनीहरुलाई तथा अल्लाहलाई छाडि जसलाई उनीहरुलाई पूज्ने गर्दथे, एकत्रित गरी सोध्नेछ कि के तिमीहरुले मेरा यी भक्तहरुलाई पथ-भ्रष्ट गर्‍यौ अथवा यिनी स्वयं मार्ग-विचलित भए ।[3]

[1]"यो" संकेत हो नरकका वर्णित यातनाहरुतिर, जसमा नरकवासीहरु जकडिएका हुनेछन्, कि यो राम्रो छ जुन कुफ्र तथा मूर्तिपूजाको प्रतिकार हो अथवा त्यो स्वर्ग, जसको वचन अल्लाहले भय गर्नेहरुलाई उनीहरुबाट अल्लाहसित भय तथा अल्लाहका आदेशहरुको पालना गर्नुमा दिएको हो । यो प्रश्न नरकमा गरिनेछ परन्तु त्यसलाई यहाँ यसकारण वर्णित गरिएको छ कि शायद नरकवासीहरुका यस परिणामबाट शिक्षा प्राप्त गरी मानिसहरुले अल्लाहको भय तथा त्यसका आदेशहरुका पालनको मार्ग अपनाऊन् तथा यस दुष्परिणामबाट बाँचून् जसको चित्रण यहाँ गरिएको छ ।

[2]अर्थात् यस्तो वचन जुन अवश्य पूरा भएर नै रहने छ । जसरी ऋणको माँग गरिन्छ त्यसरी नै अल्लाहले आफूमाथि यो वाचा निश्चित गरिसकेको छ जसको माँग निष्ठावानहरु उसित गर्न सक्दछन् । यो केवल उसको दया तथा कृपा हो कि उसले ईमान भएका लागि यस उत्तम प्रतिफललाई आफ्नो लागि निश्चित गरिसकेको छ ।

[3]संसारमा अल्लाहबाहेक जसको पूजा गरिँदै आइराखिएको छ तथा गरिराखिने छ, त्यस मध्ये खनिज पदार्थ (पत्थर, काठ तथा अन्य धातुका मूर्तिहरु) पनि छन्, जुन निर्जीव छन् तथा अल्लाहका पुण्यकारी भक्तहरु पनि छन् जो सजीव छन् । जस्तै आदरणीय उजैर तथा आदरणीय मसीह तथा अन्य चर्चित व्यक्तिहरु । यस्तै फरिश्ताहरु तथा जिन्नातका पूजारी पनि हुनेछन् । अल्लाह तआ़लाले निर्जीव पदार्थहरुलाई पनि बुद्धि तथा समझ एवं बोल्ने शक्ति प्रदान गर्नेछ ।

قَالُوا۟ سُبْحَـٰنَكَ مَا كَانَ يَنۢبَغِى لَنَآ أَن نَّتَّخِذَ مِن دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَآءَ وَلَـٰكِن مَّتَّعْتَهُمْ وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ نَسُوا۟ ٱلذِّكْرَ وَكَانُوا۟ قَوْمًۢا بُورًا ﴿١٨﴾

(१८) उनीहरुले उत्तर दिनेछन् कि तिमी पवित्र छौ स्वयं हामीलाई शोभनीय थिएन कि तिमीलाई छाडि अरुहरुलाई आफ्ना कार्यक्षम बनाउँदथ्यौ,[1] वास्तविकता यो छ कि तिमीले यिनीहरुलाई र यिनका पूर्वजहरुलाई सम्पन्नता प्रदान गर्‍यौ, यहाँसम्मकि यिनी शिक्षाहरु बिर्सिहाले, यिनीहरु त थिए नै विनाश योग्य ।[2]

فَقَدْ كَذَّبُوكُم بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا ۚ وَمَن يَظْلِم مِّنكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

(१९) अत: उनीहरुले तिम्रा सम्पूर्ण कुरालाई असत्य भने । अब त तिमीमा न आफ्नो यातना हटाउनु शक्ति छ, न सहायता गर्नुको,[3] तिमीमध्ये जसले अत्याचार गरेको छ,[4] हामीले त्यसलाई घोर यातनाको स्वाद चखाउनेछौं ।

तथा ती सबै देवताहरुसित सोध्ने छ कि बताउ मेरा भक्तहरुलाई तिमीले आफ्नो पूजाको आदेश दिएका थियौ अथवा यिनीहरु आफ्नै इच्छाले तिम्रो पूजा गरेर मार्ग विचलित भएका थिए ?

[1]अर्थात् जब हामीले स्वयं तिमी बाहेक कसैलाई कार्यक्षम ठान्दैनथ्यौं, त हामीले आफ्नो विषयमा कसरी मानिसहरुसित भन्न सक्दथ्यौ कि तिमी अल्लाहलाई छाडि हामीलाई आफ्ना रक्षक एवं कार्यक्षम ठान ।

[2]यो शिर्कको कारण हो कि सांसारिक धन तथा साधनको प्रशस्तताले उनीहरुलाई निश्चिन्त गरिदियो तथा विनाश उनीहरुको दुर्भाग्य बन्यो ।

[3]यो अल्लाह तआलाको कथन हो जुन मूर्तिपूजकहरुलाई सम्बोधन गरेर अल्लाह तआलाले भन्नेछ कि तिमीहरुले जसलाई आफ्ना देवता ठान्दथ्यौ उनीहरुले तिमीलाई तिम्रा कुरामा भूठा भनिदिएका छन् तथा तिमीले देखिहाल्यौ कि उनीहरुले तिमीबाट अलग्ग हुने घोषणा गरिदिएका छन् । अर्थात जसलाई तिमीले आफ्ना ठान्दथ्यौ, उनीहरु सहायक सिद्ध भएनन् । अब के तिमीमा यो शक्ति छ कि मेरो यातनालाई आफूबाट हटाउन सक्दछौ तथा आफ्नो सहायता गर्न सक्दछौ ?

[4]अत्याचारीसित तात्पर्य त्यो शिर्क (मिश्रणवाद) हो, जस्तो कि पूर्व कथनबाट स्पष्ट छ । तथा कुरआनमा अन्य स्थानमा शिर्क (अल्लाहका अतिरिक्त अन्यको पूजालाई) महाअत्याचार भनिएको छ ।﴿إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (वास्तवमा शिर्क घोर अत्याचार हो) । (सूर: लुकमान-१३)

وَمَآ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّآ إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ ۗ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ ۗ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

(२०) तथा हामीले तपाईंभन्दा पूर्व जति पनि रसूलहरु पठायौं ती सबै भोजन पनि गर्दथे[1] तथा बजारहरुमा हिंड्डुल पनि गर्दथे ।[2] तथा हामीले तिमीमध्ये प्रत्येकलाई अन्यको परीक्षाको साधन बनाइदियौं ।[3] के तिमीले धैर्य राख्नेछौ ? तथा तिम्रो प्रभु सबै कुरा देख्दछ ।[4]

[1]अर्थात् उनीहरु मनुष्य थिए तथा भोजनका स्पृही (अभिलाषी)

[2]अर्थात् मान्य जीविका उपार्जनका लागि श्रम तथा व्यापार पनि गर्दथे । यसमा अर्थ यो छ कि यो कुरा नबूअतका गरिमा अनुरुप हुन्, विपरीत होइनन् जस्तो कि केही मानिसहरु ठान्दछन् ।

[3]अर्थात् हामीले ती नबीहरुको तथा उनीहरुद्वारा तिनीहरुमाथि ईमान स्थापित गर्नेहरुका परीक्षा लियौं, ताकि सत्य र असत्यमा अन्तर स्पष्ट होओस्, जसले परीक्षामा धैर्य धारण गरे उनीहरु सफल तथा अन्य असफल रहे । यसकारण अगाडी आदेश गर्‍यो : "के तिमी धैर्य राख्नेछौ ?" (कुरआन मजीद)

[4]अर्थात् त्यो जान्दछ कि प्रकाशना (वह्य) तथा रिसालतका लागि योग्य को छ तथा को छैन ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ हदीसमा पनि चर्चित छ रसूलुल्लाह सल्लल्लाहु अलैहि वसल्लमले भन्नुभयो कि अल्लाह तआलाले मलाई अधिकार दियो कि राजा नबी बनूँ अथवा दास रसूल ? मैले दास रसूल बन्न स्वीकार गरें । (इब्ने कसीर)